

Dr. Hikmet Kıvılcımlı

Marksizm Kalpazanları Kimlerdir?

Kerim Sadi

köXüz

Yayımları

Marksizm Kalpazanları Kimlerdir?

Kerim Sadi

köXüz

Dijital Yayınlar İndir - Oku - Okut - Çoğalt - Dağıt

**Bu kitap ilk defa: 1936 yılında Marksizm Bibliyoteği
Yayınlarda yayınlanmıştır.**

Bu kitap KöXüz sitesinin dijital yayınıdır.

**Kar amacı olmadan, okumak ve okutmak için, indirmek, dijital olarak
basamak ve dağıtmak serbesttir.**

Alıntılarda kaynak gösterilmesi dilenir.

köXüz

Yayınları

İÇİNDEKİLER

I- PSÖDO (Sahte, Kalp)- Marksizmin Tarihi Kökleri.....	9
II- Kerim Sadi ve Tarihi Sapıklar Gürken-Grün-Dühring.....	13
III- Kişiliği ve Metodu.....	17
IV- Literatür Cahilliği.....	27
V- Ütopizm.....	31
VI- Ekonomik Determinizm.....	37
VII- Sınıf ve Sınıf Savaşları.....	49
VIII - Emperyalizm ve Leninizm.....	59
IX- 3 Cümlede 8-10 Çeviri Yanlışı.....	73
X - Son Söz.....	77
Ekler.....	81

I- PSÖDO (SAHTE, KALP)- MARKSİZMİN TARİHİ KÖKLERİ

DEVİRİM BELİRTİLERİ

Tarih, büyük alt üstlükler ve değişiklikler önüne geldiği zaman toplumda bazı kıyamet işaretleri belirir. Din hurafesine göre; güneş batıdan doğar, yecüc mecüc Çin seddini yaran, Deccal çıkar! Bunlar her büyük devrimlerin mistikleştirilmiş ve kişiselleştirilmiş ifadeleridir.

Modern toplum devrimlerinin öncesinde de bir takım kıyamet işaretleri belirir. Deccal, insanların ruhunda çıkar. Psikolojik hoşnutsuzluk, çarçabuk bir takım unsurları fıskırtır. Her sınıf kendine göre bir sürü sol eğilimler ortaya atar. Hele Kapitalist sınıfı devrim savaşında kendisine ne kadar az güvenirse, sosyalist doktrinleri üzerinde o kadar çok demagoji yapar. Mesela, Almanya'dan İtalya'ya kadar Avrupa'yı baştan başa saran 1848 devrimlerinden önce, ortalıkta hüküm süren ruh ve fikir hareketlerini, 1844'lerde Marks'a yazdığı mektuplarında, Engels gayet canlı anlatır.

"Barmen'de polis komiseri komünisttir. Kolonya'da, Düsseldorf'da Elberfelet'de bulundum. Her tarafta adım başında insanın ayağına bir komünist takılıyor." "En saf, en görenekçi ve dünyada hiçbir şeyle ilgili olmayan kalabalık, hemen komünizme karşı antuzyazm (coşku)"

Lenin'in (1913'de yazıp da 28 kasım 1920 tarihli "Pravda"da çıkan) Engels hakkındaki bir yazısı şu karşılaştırmayı yapar:

"1844 Alman taşrasındaki genel hayat, 1905 devriminden önce XX. Yüzyıl başlangıcındaki Rus hayatını hatırlatır. Herkes, politika eğilimini besler, herkes hükümete karşı muhalefetle kaynar."

YAKIN TARİHTEN BİRKAÇ YAPRAK

Türkiye'de de, dünya savaşından hemen sonra, yukarıda anlatılanlara pek benzer durumlar görüldü. Zaman oldu, Meclis, İştirakiyyun Partisi liderlerinden Nazım'ı çoğunlukla içişleri bakanı seçti. Yunanlılar Bursa'yı aldıkları zaman, Burdur Vekili İsmail Suphi şöyle bağırmıştı: *"Kutsal değerlerimizi korumak için gerekirse şeytan olacağız, Bolşevik olacağız."* (Meclis notları)

Serbest Partici ve Şimdiki Yeni Adam'ın sahibi İsmail Hakkı, bir soruya şu cevabı verir:

"Kanun önünde eşitsin dediğimiz insanlar, köpekler gibi açlıktan ölüyorlar! Servetler, gösterişler, savurganlıklar, bu çaresizlerin leşi üzerinde yükseliyor." (Kurtuluş, 1920 Şubat)

Prof. Mehmet Vehbi Sarıdal, "Sosyalizm ve Uygulaması"nı tercüme ederken, Türkiye hakkındaki şu kanısını başa geçirir:

"Ne Türkiye proletaryasının örgütsüzlüğü, ne de Türkiye'nin sanat ve fabrikalar ülkesi olmaktan ziyade çiftçi bir ülke olduğu iddiası, bugün tamamıyla yeni ve bilimsel esaslara dayanarak karşımıza çıkan sosyalizm sisteminin Türkiye'de uygulanamayacak bir şey olduğu sonucunu vermez." (Kurtuluş, 20 Eylül 1919)

Ressam Namık İsmail, "Sanat ve Sosyalizm"i şöyle anlatır:

"İnsanlar değişebilirler ve değişiyorlar. Değişmek istemeyenler, memnun olanlardır. Zanneder misiniz ki, dünyada saltanatlar, servetler olmasaydı sanatlardan mahrum kalırdık. Sanat bir süs değil, bir ihtiyaçtır." (Kurtuluş, Kasım 1919)

Din adamları komünist: *"Darülhikmetül İslâmiye adına dergilerden birinde yayınlanan bir makalede, İslamiyet'in sendikalizm ve kapitalizmden daha çok sosyalizm ve komünizme yakın olduğu söyleniyor. Sosyalizm aleyhinde propaganda yapanlar, İslamiyet'e karşıttır diye herkesi aldatmaya çalışıyorlar. Darülhikmetül İslamiye'nin bu açıklaması ile propagandacıların elinden bir silah uçmuş ve gitmiş bulunuyor."* (20 Kasım 1919)

Formasonlar Komünist: *"Dünyanın bütün insanların ve ulusların birliği için toplanan ve çalışan uluslararası sosyalist kongreleriyle el ele, bütün formasonluk alemleri her gericiliğe, her militarizme karşı çalışmaya ahdetmiştir."* (Formason Kongresi Kararlarından, 20 Ekim 1919)

Türkiye'deki Marksist harekete sürtünüp geçen tipler arasında, bir de Nazım Hikmet gibileri vardır. Bunlar burjuva toplumundaki kimliklerini, konumlarını, Marksizm kılığına bürünerek elde ettiklerinden, bu kılıktan bir türlü ayrılamazlar. Şair Nazım Hikmet'in şiirlerle vermek istediği "sözde Marksist" şekli, eğreti bir gömlek gibi soyup atınız: Altından, Babiâli kaldırımlarında her dakika rastladığımız bir küçük burjuva şairliği fırlayıp çıkacaktır. İşte Nazım'ın bazı radikal "Marksist" terimlerle sahnede yürütmek isteği, hep o "edebi kimliği"ni maskeleyerek mistikleştirmek ve korumak kaygısındanır. Bu tipler, muhakkak ki, Marksizme herkesten daha zararlıdır. Bir zamanlar ateşli komünist geçinen Şevket Süreyya, Vedat Nedim, Ahmet Cevat ve ilh___gibilerinden söz bile etmek istemiyoruz.

ŞİMDİKİ SAHTE (KALP) MARKSİZMİN SEBEBİ

Türkiye'de, akım olarak ilk doğan sosyalizm, tarihi materyalizm, yani bilimsel sosyalizm oldu. (Aydınlık ve Kurtuluş dergileri gibi, 1919-1925) Bunun iki sebebi vardı. 1- Avrupa'da Marksizm doktrini proletaryanın biricik devrim (İnkılap) teorisi haline geldikten ve proletarya devrimleri (ihtilal) çağına girildikten sonra, Türkiye proletaryası sosyalizmi benimsedi. 2- Türkiye, yarı sömürgelikten Kurtuluş Savaşı'na girdiği andan itibaren, komşu Bolşevik devrimi ile el ele verdi; objektif olarak Avrupa'daki komünist, Spartakist isyanları ile müttefik oldu. Avrupa'daki devrim hareketlerinin fikriyatı ise, Marksizm idi.

Onun için Türkiye'de -gerçek Marksizme karşı çıkan- her sahte (kalp) sosyalistlik, ister istemez Marks'tan referanslar yapacaktı. Örnek olarak Kadro Dergisi etrafındaki grubu alalım. Şevket Süreyya, Vedat Nedim kadroculuğu, Tarihi Materyalizm etiketi altında demagoji yapıyordu. Bu gibi demagojiler, Marks'ın ismini ve Marksizmin bazı "zararları" giderilmiş formüllerini dillerine dolayarak öne sürülürler. 1914-1918 Dünya Savaşı'ndan daha uzun süren ve maddi manevi tahribatı dünya savaşından aşağı kalmayan, sosyal sonuçları ise gittikçe yaklaşan bir dünya krizi içindeyiz. 6-7 yıllık düzelmez kriz yüzünden maddi durumları kötüleşen kitleler radikalleş-

tikçe, psikolojik hoşnutsuzluk yayılıyor. İşte bu atmosferde yeni sosyal zaruretler beliriyor.

1- Hoşnutsuzluğa çevirme hareketi yapmak için bir sahte (kalp) Marksizm kışkırtmak ve bu Marksizmin iç yüzünü -yani anti Marksistliğini- başarı uğruna gizlemek.

2- Bu sayede konspirasyon (gizlilik) ve illegalite (yasa dışılık) eğilimlerini önlemek üzere bir psödo - Marksizm kapıcıyı açmak ve ilh

Bu gibi zaruretler sonucunda Marksizm etrafındaki doğru yanlış yayına "gözetici ve denetleyici" bir hoşgörü... Bu bakımdan Türkiye'de bu gün en devrimci akımın da, en gerici ve demagojik akımın da Marks etrafında seferber hale gelmesi - bir zıtlık olmasına karşın - tarihi bir zaruret gibi görülmüyor.

Bize düşen görev, Marks'ın kelimesini değil, Marksizmin ruhunu temsil edenle etmeyi biribirinden ayırt etmek, sahte (kalp) Marksizmin manevralarını doğmadan boğmaktır.

II- KERİM SADİ VE TARİHİ SAPIKLAR GÜRKEN-GRÜN-DÜHRİNG

Türkiye'de "adım başında insanın ayağı bir 'Marksist'e takılıyor". Avrupa'da oportünizm, Rusya'da Menşevizm adını alan akımlar, hep işçi içinde, işçi devrimini baltalayan ve Marksizmi Marks'ın adı etrafında tahrifat yaparak öldürmek isteyen burjuva ajanlarıdır.

Son zamanlarda bizde de Kerim Sadi - Nevzad Gürkan isminde bir adam türedi. Bu adam, Marksizm'i düpedüz tahrif ederken, mızrağının ucuna Marks'ın "Kapital" ini -hem de bilmediği Almanca dilindeki Kapital'ini- takarak meydana çıkıyor.

Kerim Sadi, tumturaklı gevezeliği ile bir zamanlar Marks ve Engels'e çatan Karl Grün ve Öjen Dühring'lerin kötü bir benzeridir.

Karl Grün: Almanya'da Wahre Sosyalizmus (Gerçek Sosyalizm) adını alan bir akım yarattı. Engels'in Grün'e dair fikirlerini Lenin şöyle özetler: *"Anti proletaryan, serseri, küçük burjuvaziye has bir doktrin, boş cümleler, her çeşit "insanietçi" eğilimler, mide komünizmi, süpersitisyös, korku (boş inanç derecesinde korku) insanlığı mutlu kılmanın Pasifik planları."* İşte Engels, Marksizmden önceki bütün sosyalizm manzaralarını böyle değerlendiriyordu.

Marks'ın Grün hakkındaki kanısı: *"Bu adam, edebiyatta bir "endüstri şövalyesinden", modern fikirler ticareti yapmak isteyen bir şarlatandan başka bir şey değildir. Cehlini (bilmezliğini) gösterişli, herkese yüksekte atan çalımlı bir takım boş laflar altında gizlemek ister, ama savunduğu saçmalarla kendini gülünç kılmaktan başka bir şey de başaramaz. Bundan başka, bu adam tehlikelidir de. Küstahlığı sayesinde ünlü yazarlarla*

oluşturduğu tanışıklığı kendisine destek yaparak, bu yazarları Alman kamuoyu önünde lekelemek suretiyle suiistimal ediyor." *"Kendinizi bu parazitten koruyunuz."* (5 Mayıs 1846)

Boş inanç derecesinde korkak, "edebiyatta endüstri şövalyesi", "modern fikir"lerin başında gelen Marksizm "ticareti" ile geçinmeye kalkışan "şarlatan", işte Kerim Sadi Gürken - Grün!...

Öjen Dühring: Engels'in tabiriyle... *"Papa kadar kusursuz", "harikulade bir mahluk", "insanlığın üstüne çıkan ilk insan"dır.* Engels, o zamanın Almanya'sını anlatırken şöyle der: *"Bilim özgürlüğü demek, bilinmeyen her şeye dair yazmak ve bu tarzı biricik, kesin bilimsel bir metot gibi öne sürmek demek oluyor."* Engels, bu ucuz ideolojileri halis Alman tenekesine benzetir/ *"Şiirde, felsefede, siyasette, ekonomide hatip kürsüsünde ekstra teneke, dört tarafta ekstra teneke."* Yayınlara, hele üniversite sahasına atılacak bir göz, bizde her ürünün ne derece "ekstra teneke" olduğunu kolayca gösterir. Kerim Sadi, Dühring gibi kendine ilim adamı süsü veren, fakat ilim adına bir şeyler öğrenmemiş olan bir ekstra teneke ile niçin uğraşmalı? Engels, "Anti Dühring"e yazdığı ilk önsöze şöyle başlar:

"Şu aşağıdaki emek hiçbir zaman içten gelen bir zorlamanın meyvesi değildir, aksine başka işleri bırakıp da bu ekşi elmayı ısırmaaya karar vermeden önce 1 yılın geçmesi gerekti."

Engels Dühring'te 2 tür zarar bulur:

1- *"M. Dühring ile küçükük tarikatı, her türlü reklam ve entrika oyunlarına başvurmaktan geri kalmıyordu."*

2- *"Sektarizme yeni bir bölünme ve karışıklık nedeni" veriyordu.*

Dühring'i eleştirmekte 2 fayda görür: 1- *"Dühring'i her yerde Marksist metotla adım adım kovalamak, Marksizmin o alanlardaki görüşünü aydınlatmak fırsatını veriyordu."* O sıra herkes kendine bilim adamı, sosyalist süsü veriyordu. Dühring *"Bu zuunlu psödo - siyansın en karakteristik tiplerinden biri"* idi.

Bizde de bugün, her önüne gelen "Marksist" geçiniyor ve her Marksist geçinen -bilinen küçük burjuva bilgisizliği ve büyüklüğü ile- kendi kafasının kalıbına göre döktüğü bir sahte

(kalp) Marksizm reklam ediyor. Bunların içinde Kerim Sadi "en karakteristik" bir örnektir. Marksizmin zağlı kılıcını onun taş kafasında bilemek, onu deneme tahtası gibi kullanmak lazımdır.

Engels, Dühring'lerin sahnede belirmesini, aydınların sosyalizme dönüşlerini bozuk bir "çocuk hastalığı" girişi sayar ve "işçilerimiz/n hayret verici bir biçimde salim olan doğal karakteri o hastalığı çarçabuk yenecektir" der. Muhakkak ki, bu Marksizme dönüş, aydıncığın dar kafasında tutuklu kaldıkça bir ütopyizmden ileri geçemez. Ve ancak ütopyik sosyalizmi bilimsel sosyalizme çeviren proletaryadır ki, tarihi bir kılıç gibi, Marksizm kalpa-zanlığı denilen Gordiyus'un kör düğümünü kesip atar.

Belki, Kerim Sadi, Kautsky veya Plahanof'lar gibi Marksist olma iddiasındadır. Devrimci Marksizm bakımından bu adamların konumu nedir? Lenin'in 50. doğum yılı olması dolayısıyla 1920 Nisan ve 86 sayılı Pravda'da, Stalin bize şu karşılaştırmayı yapmıştır.

"İki grup Marksist vardır. Her ikisi de Marksizm bayrağı altında çalışırlar ve kendilerini "aslında sadık" Marksist sayarlar. Bununla beraber, bunlar birbirlerinin aynı olmaktan çok uzaktırlar. Aynı olmamak ile de kalmazlar. Çalışma metotları birbirleriyle taban tabana zıt olduğu için, diğerlerinden bir uçurum ile ayrılırlar. "

Birinci grup; alışılmış resmi açıklamalarında Marksizmi üstün körü onaylamakla yetinir. Marksizmin esasını kavramayı bilmediğinden veya istemediğinden, Marksizmin özünü niyetten eyleme çıkarmayı bilmediğinden veya istemediğinden, Marksizmin canlılığı ve devrimci tezlerini, ölü ve bayağı bir takım formüller haline dönüştürür. Eylemlerini deney ve pratik iş üzerine kurmaz. İş gücü Marks'tan aldığı bazı bölümleri aktarmak ve hikaye etmektir. Canlı gerçeğin tahlilinden talimat ve direktif almaz. Bir takım tarihi paralellikler ve karşılaştırmalar çıkarır. Durumlar ve işlerin birbirini tutmayışı/ İşte bu grubun başlıca hastalığı. Kendisine her an ihanet eden yazgısı yolunda ezeli hoşnutsuzluğu ve uğradığı hayal kırıklığı, en sonunda da hoşafın yağı kesilerek sipsivri kalması bundandır. Bu gruba Rusya'da "menşevizm", Avrupa'da "oportü-

nizm" adı verilir. Yoldaş Tyszko (Yogişev), Londra kongresinde "Bu grup, Marksizm platformu üzerinde durum almıyor, gömülmüş bulunuyor" demekle onu pek iyi karakterize etmiştir.

"İkinci grup ise/ Aksine, davanın ağırlık merkezini Marksizmin üstünkörü onayından, niyetten eyleme çıkarılması işine döndürür. Duruma uygun ve Marksizmi gerçekleştirmeye elverişli olan çareleri ve yolları göstermek, durum değiştiğinde bu çare ve yolları değiştirmek. İşte ikinci grubun özellikle dikkat ettiği konu budur. Bu grup, talimat ve direktiflerini tarihi hükümler ve karşılaştırmalardan değil, etrafını çevreleyen şartların incelenmesinden çıkarır. Onun eylemleri bir takım aktarma ve hikaye etmelere ve süslü laflara değil, günlük deneyimlere yaslanır. Günlük deneyimler aracılığıyla, düşünülen hatalardan ders çıkararak ve başkalarına yeni bir hayatın nasıl kurulacağını öğreterekten, her attığı adımın doğruluğunu araştırır. İşte bu sebeptendir ki, ikinci grubun bütün eylemleri içinde, iş sözden farklı değildir. Ve Marks doktrini burada devrimci hayati gücünü bütünüyle korur. Marksistlerin dünyayı açıklamakla kalmayarak, değiştirmek amacıyla daha ilerisine gitmeleri gerektiği hakkındaki sözleri Bolşevizm veya Komünizm adını alan bu gruba uygun düşer. Lenin, bu grubun örgütçüsü ve önderidir."

Demek, Kerim Sadi- Dühring-Grün, gerçekte görünmek istediği gibi, sırf "yüksek Marksizm" dediği skolastik ve güya bilimsel araştırma ile uğraşmak konumunda bulunsaydı bile, gerçek Marksizm bakımından yaptığına Marksizm değil, sadece Marksizm platformu içinde "gömülü kalmak" denilirdi.

III. KİŞİLİĞİ VE METODU

KERİM SADI'NİN GEÇMİŞİ

Marksizm'in kuru teorikliği çiğneyerek canlı ve muzaffer bir devrim dönemi açtığı bir çağda, parasız yatılı okuduğu yüksek tıp okulunun ikinci sınıf sınavlarını iki seneden beri veremediği için, eli böğründe kalmış tembel bir talebecikti. Tıp öğreniminde dikiş tutturamayınca, şansını başka yerde ve başka işlerde denemek istedi. Önünde geniş bir devrimci ufuk açılmıştı. Burada realitelerin dayattığı biricik gerçek doktrini öğrenmesi söz konusuydu. Empülsif (düşüncesizce davranan) karakteri bu uğurda dövüşme şöyle dursun, normal bir heves bile gösteremedi. Bir kelime bile öğrenmeden tekrar mektep kaçağı oldu. İçine düştüğü çevre, Marksizmin Ortodoks hayatı ve eylem alanıydı. Psödomuz, bu hayat içinde ani bir sıçrayışla Marksizme geçebilirdi ve geçmeliydi. Yapamadı, aksine delirdi. (Kendi hikayesine göre delilik taklidi yaptı. Gerçekte taklit de bir yarı deliliktir.)

Burjuvazinin terörü önünde delik arayan farelikten, çiçekli zafer arabaları üstüne tırmanmış bayağı hatipliğe kadar tekerlendi gitti. Nihayet, epikürizme (Yunan aşk ve dervişlik felsefesine) doğru gerilemeye başladı. Artık Kerim Sadi sırta kadem basmıştı.

Demek Kerim Sadi'de, devrim değil, dürüst bir evrim bile olamamıştı. Yıllarca, düşüş, nirvana, yokluk hüküm sürdü.

Bu, geçmişidir. Ne parlak, ne iyi, hatta ne de sade ve düz. Sırf geçmiş ile gelecek hakkında tahminler yapmaya kalkışmayalım. Yalnız, her olay tarihi gidişi içinde ele alınır. Bu karanlık tarihçeye bir nokta koyalım. O geçmişin üzerine kuzgunî bir perde gerelim, şimdiki duruma geçelim.

KERİM SADI'NİN YENİDEN ZUHURU (BELİRİŞİ, ORTAYA ÇIKIŞI)

Bir genç, uzun zikzaklardan sonra, ayrıntısı bize gerekli olmayan özel şartların zorlamasıyla, yüreğinde bir rekrüdesans (kızışma) duyuyor, güzel. Marksizm öğrenmek istiyor, iyi. Marksizmi öğretmek de istiyor, hem güzel hem iyi. Ne yapacaktı? Genellikle modern toplumun öğretme usullerine uyacaktı. Bunun biricik şekli bir mektebe girmek; biricik metodu da ideolojik basamaklardan, yılmadan, bıkmadan birer birer geçmekti. Özellikle büyük bilim adamlığına kalkmadan önce; öğrenilecek doktrini alfabesinden başlayarak yüksek matematiğine kadar bir kere etüt etmekte.

Mektep, yalnız eğitim bakanlıklarının ruhsatı ile açılmış kurumlar değildir. Mektep, sosyal hayattır. Bugün sosyal hayat bir dövüştür. Dövüş, iki kuvvet, yani iki sınıf arasında olur. O halde sosyal hayatta en iyi mektep, organize bir dövüştür. Onun dışında öğrenirim sanmak, bilinçsizce kendine karşı sahtekarlık yapmaktan, bilinçli ise herkese karşı kalpazanlık etmekten başka neticeye varamaz. Öğrenmek, bir doktrinin her parçasını birbiriyle bağlı, birbirinden ayrılmaz, hepsini sistemin varlığı için aynı derecede önemli ve vazgeçilmez saymakla olur. Birkaç Marksist kitabın beş on satırını ezberlemekle ilim adamı ve ergin bilgili görünmek sevdası, sadece insanı öğrenmekten alıkoyan bir gaflet yaratır.

Marksist olmak isteyen, yukarıdaki genel kurallardan sonra özellikle göz önünde tutacağı iki şartı vardır.

1- Marksizmi diyalektik bir sistem olarak anlamak ve almak. Yalnız araştırma ve açıklamayla kalmayarak; hayatta gerçekleştirilmek gerektiğini hiç unutmamak.

2- Marksizmin bir proletarya doktrini olduğunu lafla değil, işle de asla unutmamak. Kerim Sadi, ne o şekli ne de bu usulü tanımak için gereken çetin tahammülü gösteremedi. Birden bire bir şöhrat kesilmek, Marksizmi tutulacak bir yol gibi değil, tapılacak bir put gibi fetişleştirerek, hiç bir zaman öğrenmesini bilmediği bu doktrine, şu ülkede biricik yalvaç (yol gösterici) olmak iştahını duydu.

Acaba bu da bir devrimci atlayış sayılmaz mı?

Marksizm bakımından hayır. Fakat burjuva veya küçük burjuva devrimciliği bakımından evet. Birikmeden patlayış, hız al-

madan atlayış, ancak burjuva katastrofçuluğu ile küçük burjuva anarşistliğine yakışır. Devrim felsefesi bir tektir: Diyalektik Materyalizm. Bu felsefe, pratikte de bir tektir: Atlamak, bir birikişten sonra olur. Kerim Sadi ayarındaki kaypaklar, otodidaktizm (hüdayinabitlik) adlı karpuz kabuğuna basınca, ister istemez pedantizme (ukalalığa), oradan da psödo-Marksizme (Marksizm Kalpazanlığına) yıldırım hızıyla kayıp giderler.

Psödo-Marksizm'le Troçkizm, uluslararası Menşevizm, anti Marksizm arasında kıl kadar fark arayanlar tarihe bakabilirler.

OTODİDAKTLIK, PEDANLIK

Otodidakt, bir mektepte, bir organ metoduyla değil de, kendi kendine yetişmiş insan demektir. Otodidakt'la gerçek bilim adamı arasındaki fark, mektepli ile alaylı arasındaki farka pek benzer. Fakat bir otodidakt, bir alaylıdan daha berbattır. Çünkü alaylı, otodidaktın tersine hayatla sıkıca bağlı, hiç olmazsa pratik kabiliyeti olan kimsedir.

Mektepsiz yetişmenin kötülükleri şunlardır: Bazı meseleleri, hayatla ilişkisi olmadan, üstünkörü kavramak, bazı formülleri papağanvari ezberlemek ve bütün otodidaktlarda görülen tavus böbürlenmelerine varmak, her anlamadığı şeye bilgi çalımıyla burnunu sokmak. Nihayet, Lenin'in dediği gibi, savunuyorum sandığın şeyi, toyluğu yüzünden batırmak, yani otodidaktizmden pedantizme (ukalalığa) geçmek.

İnsan bir kere her şeyi herkesten fazla bildiğine inanmaya görsün. Artık o kimsenin yeni bir şey öğrenmesine ihtimal olmadığı gibi -şayet varsa- bildiğini unutmaması da çetin bir durum olur.

Otodidaktın başlıca iki rezilliği şunlardır:

1) Meseleleri birbiriyle bağlantılı ilişkiler sistemi olarak kavrayamamak. 2) Her burnunu soktuğu meselede, konunun can alıcı noktasını, ukalalığın samur kürkü altında boğmak.

Kerim Sadi'de otodidaktlık ukalalığa nasıl döner? Bir örnek alalım:

"Bir şakirdin (çıracak, öğrenci) hataları."* Toy bir anti - Marksist taslağı, Marksizm'e uluorta çatmış. Marksizm'in terimlerine değil, ruhuna, ilkelerine çatmış. Ona nasıl cevap verilme-

(*) Kerim Sadi'nin, broşürü

liydi? Birinci derede fikir olarak ortaya attığı tezi karakterize ve demaske etmekle, arada da açıklayıcı notlar biçiminde -eğer varsa- kişi, tarih, isim, kelime, üslup ve sair yanlışlıklarını yüzüne vurmakla.

Kerim Sadi, *"ilim alanında perendebazlık (cambazlık) eden ilkel yazar"a* güya cevap veriyor. Ama, asıl fikir kısmına hiç yanaşmıyor. Yalnız meselenin en zararsız tarafı olan biyografi ve yayın tarihi yönünden (yani hiçbir yönünden) şu noktaları ele alıyor; 1) Öncelikle, "Marks, Engels'in ustası değildir", 2) İkinci ve üçüncü, Kapital, Marks'ın yayınlamadığı bir eser değildir. 3) Dördüncü...." Nokta nokta nokta.

Dokuz buçuk sayfalık söz konusu polemik eserin sonunda öğreniyoruz ki, Kerim Sadi, ortaya attığı 5 meseleden birine bile yeterli cevap veremediğinin farkına varmış. Diyor ki: "birinci hatanın düzeltilmesi için verilen bu özet bilgi, bir çoklarına yeterli gelebilirse de, amacımız şakirdin bütün şüphelerini dağıtmak...olduğundan biraz da Marks'ın Rus yorumcularını karıştırmayı faydasız bulmuyoruz." (Ve tabii bir daha o meseleye dönülmüyor.)

Marks'ın "Rus Şarihi (Yorumcu)" ne demek? Bolşevikler ve Şef Lenin mi? Fakat Lenin kütüphane faresi bir çömez, yorumcu değil, Marksizmi devam ettirip geliştiren devrimci bir Marksist'tir. "Yorumcu" olsa olsa dönek Kautsky'dir.

Sonra Kerim Sadi'nin broşürünü ele alalım: Baştan 4 sonda 3 sayfası bomboş... Madem ki "Rus yorumcuları karıştırmayı" düşünmüş, niye hazır 16 sayfa parası vermişken -parasızlıktan şikayetçi Kerim Sadi- bu boş sayfaları yazı ile doldurmamış da, üstelik bir cevabı bile yarım bırakmış?

PEDANLIKTAN AŞIRMACILIĞA VE SAHTECİLİĞE

Hatalar... yazarının amacı, şu: "Acemi çırak"a, "İbret verici ders" vermek. Ve sırf bu dersin yapacağı etkiyle, genci *"İlme karşı daha derin bir saygı duygusuyla, hassas olmak gereğini kavrayacak"* hale getirmek gibi safdilane ve heybetli bir girişim.

Safdilane, çünkü toplumsal kategorilerini ve kişisel özelliklerini hiç dikkate almadan, insanlar bir -veya burada olduğu gibi yarım- "İbret verici ders" ile istenilen yola getiriliverecek sanılıyor.

Heybetli, çünkü Kerim Sadi, kesin ve katıksız "ilme karşı daha derin bir saygı duygusu" uğruna yatağana sarılmış bir yeniceridir. Halbuki o zavallı "acemi çırak"lara, zaten üniversitelerde dahi bu "ilme saygı" zılgıtı tattırılmıyor mu?

Kerim Sadi'nin "ibret verici ders" dediği şey, Kautsky'nin Kapital için yazdığı oportünistçe bir "Giriş"inden aşırılmıştır. Yani bir başkasının yazısı kendisininmiş gibi gösterilmiş, yani aşırılmıştır. Yalnız bu "aşırma"yı yaparken, beş satır aşağıdaki bir cümle yukarı çıkarılmış, on satır yukarıdakiler ise -sanki bir suçları varmış gibi- ta bilmem nereye sürgün edilmiştir.

Kerim Sadi, Kautsky'den calque (kopya) ve aşırma yaptığını inkara kalkışırsa, kendisini -adliye usulünce- Kautsky ile yüzleştirebiliriz:

Kerem Sadi'de bir cümle: "*Şayet Marks'la Engels işbirliği etmeselerdi, tarihin materyalist kavranışı, meydana çıktığı andan itibaren aynı evrime ulaşamayacaktı.*" (Bir Şakirdin Hatıraları, s.7, satır 15-16-17)

Bu cümle Kautsky'de şöyledir: "*...sans la collaboration de ces deux hommes, la nouvelle conception materialist de l'histoire ou la nouvelle conception historipue ou dialectipue du monde n'auraient jamais pu des Leur apparition avoir la meme perfection et la meme envergure.*"

Kautsky'nin Türkçesi: "*Bu iki adam işbirliği yapmasalardı, tarihin yeni materyalist kavranışı veya dünyanın tarihi veya diyalektik yeni kavranışı, daha meydana çıktığı andan itibaren aynı mükemmelliği ve yayılımı asla gösteremeyecekti.*" (Kautsky'nin Le Kapital'e, l'introduction L'ensemble du Marksizm'i, s.13 satır 7-11)

Görülüyor ki, Kerim Sadi cümleyi kelimesi kelimesine Kautsky'den çevirmiştir. Yalnız çevirdiği şeyi anlamamış, "tarihin materyalist kavranışı" ile "dünyanın materyalist kavranışı"nın ne demek olduklarını ayırt edemiyor. Sonra "La meme perfection et la meme envergure"ü "ibret verici" yazar, "aynı evrim" diye sudan bir "calque" (kopya) ile geçiştiriyor. Halbuki perfection, evrim değil, olgunlaşma veya mükemmelliktir. Evrim evolutiondur. Bu yüzden Kerim Sadi, Marksizmi -Kautsky'lerin bile yüklemedikleri- bir evrime, hem de ulaştırır. (Bu kadar basit terimleri birbirine karıştıran adam, nasıl sıkılmadan çeviri yanlışları bulucu geçinir, şaşılacak şey...)

Nihayet, envergure sözünü kıvıramayınca büsbütün atlayiverir.

Kerim Sadi'de: *"Karl Marks bir hukukçunun oğlu idi. Özellikle babasının isteği üzerine Bonn ve Berlin üniversitelerinde hukuk eğitimi yaptı, daha sonra felsefe ve tarih incelemesine koyuldu. Marks ekonomiye daha sonraları başlamıştır. Ekonomi bilimindeki eksikliğini acı acı duyduktan sonra."* (Bir Çırağın Hataları s.8, satır 1-6)

Cümlelerin Kautsky'deki aslı: *"Marks, fils d'un juriste avait été destiné tout d'abord à la carrière de la jurisprudence et de l'enseignement. Il étudia les sciences naturelles, la philosophie, l'histoire, et ne s'adonna aux études économiques que le jour où il ressentit amèrement le manque de connaissances économiques"* (Kapital cilt I, s.11-12)

Kautsky'nin Türkçesi: *"Bir hukukçunun oğlu olan Marks, ilk önce hukukçuluk ve eğitim öğretimi mesleğini seçmişti. Üniversitede doğa bilimleri, felsefe, tarih okudu. Ve ancak ekonomi bilgisindeki eksikliğini acı acı duyduğu gün, kendini ekonomi incelemesine verdi."*

Kerim Sadi'ye kalsa Marks, *"Üniversitelerde hukuk eğitimi yaptı. Daha sonra(?) felsefe ve tarih araştırmalarına koyuldu."* Kautsky'ye göre, sonra değil, üniversitede iken Marks, felsefe, tarih ve doğa bilimleri okudu. (Malumdur ki, etudier fiili, Fransızca'da yalnız (Kerim Sadi'nin sandığı gibi) "araştırmaya koyulmak" değil, üniversite eğitimi yapmak anlamına da gelir. Hatta Fransızlar üniversiteliye, etudiant derler. Buradaki etude de budur.

Lenin, Marks'ın üniversitede özellikle (yani hukuktan fazla) tarih ve felsefe okuduğunu söyler. **(Marksizm Bibliyoteği numara III. sayfa 3'e bakıla) (Lenin, Karl Marks'ın Hayatı, Felsefesi, Sosyolojisi Y.N.)** Nitekim bizzat Marks da **"Ekonomi Politığın Eleştirisine Dair"**in ön sözünde şu notu koyar:

"Üniversitedeki meslek eğitimim hukuktu. Bununla beraber ben o eğitimi, ancak felsefe ve tarihe ek olarak, alt bir disiplin gibi algıladım."

Demek, gerek Marks'a, gerek Lenin'e, gerekse Kautsky'ye göre, Marks üniversitelerde hukuktan çok, özellikle felsefe ve tarih okumuştur. Kerim Sadi'ye göre ise, "üniversitelerde hu-

kuk eğitimi yaptı, daha sonra felsefe ve tarih araştırmasına koyuldu" oluveriyor.

Bir insan, Marks'ın üniversitelerde özellikle ne okuduğunu bilmeyebilir. Bu pek zararlı bir bilgisizlik de sayılmaz. Fakat, Kerim Sadi, Marksizm düşmanı bir "acemi çırak"ın önüne Marksizmin üstadı çalımıyla çıkıyor. Teorik meseleler dururken, önemi ikinci derecede gelen biyografi hakkında, yarım bir cevaba kalkışıyor.

İşte Kerim Sadi'nin Marksizme suikastı böyle başlar.

Kautsky'nin anılan girişinde bir 23. sayfa var. Pişmiş tavuğun başına gelmeyi, Kerim Sadi bu sayfanın başına getirmiş.

Kautsky'de		Kerim Sadi'de	
Sayfa	Satır	Sayfa	Satır
23	1-15	8	23-31
		9	1
	16-17	7	19-23
	18-19	10	9-11
	20-23	10	4-8
	25-27	10	12-14

(Bu satırları aynen buraya aktarmayı gereksiz israf saydım. Az çok Fransızca bilenler, Malitor'un çevirdiği ve yayıncı Alfred Kost'un seri halinde çıkardığı Kapital'in birinci cildinin 23. sayfasını, Kerim Sadi'nin "Bir Çırağın Hataları" adılı yaman polemik "eseri" ile karşılaştırabilirler.)

MARKS'TAN VE MANİFESTO'NUN TÜRKÇESİNDEN AŞIRMA:

Kerim Sadi, "Anti anti Marksizm" adlı broşürünün 13. sayfasında şöyle der: *"Mülkiyet, bu günkü şekliyle, sermaye ile emeğin, bu iki karşıt kutbu arasında gidip gelmektedir. Kessler'in izniyle bu iki kutbu inceleyelim."*

Bu cümlelerin Fransızcası Molitor'da şudur:

"La propriété dans sa forme actuelle, se meut entre le de-ux termes antinomiques: capital et travail. Examinons les de-ux termes de cette antinomie."

Aynen Türkçesi: *"Bugünkü şekliyle mülkiyet, iki zıt tarafı (olan) iş ile sermayenin arasında, hareket halinde bulunur. Bu zıtlığın iki tarafını inceleyelim."*

Gördüğünüz gibi son cümle bizzat Marks'a aittir. Kerim Sadi onu kendi malı gibi kullanır, hem de "Kessler'in izniyle". Halbuki Marks sözünü kimseden izin almayacak şekilde söylemiştir. Marks'ın ilk cümlesindeki "les deus termes antinomigues" (iki zıt tarafı) "iki zıt kutup" olmuştur. Marks'ta "se meut": Hareket halinde bulunur" fiili, Kerim Sadi'de "dönüp durur" şeklindedir. Gerçekte, her iki çeviride de amaçlanan anlamı hemen hemen farksızdır. Fakat Kerim Sadi niçin o terimleri kullanmıştır? Rastlantı diyeceksiniz. Hayır, aşırması belli olmasın diye.

1923 yılında Şefik Hüsnü tarafından çevrilen "Komünist Beyanamesi" (Manifesto, Yayınevimizce yayınlandı. Y.N.) adlı kitabı elinize alır da 25. sayfasını açarsanız, orada aynen şu cümleyi bulursunuz: *"Bugünkü şeklinde mülkiyet, sermaye ve ücretli için karşıt kutupları arasında dönüp durur. Bu zıtlığın iki kutbunu inceleyelim."*

Demek Kerim Sadi, Marks'ın iki cümlesinden birini eğreti bir profesörün ismiyle karıştırarak benimsemiş. Ötekisini de, Türkçe'de mevcut bir çevirisinden, kelimesi kelimesine aşırmıştır.

Lenin'den aşırma: **"Anti antimarksizm"*** broşürünün 21. sayfasında şöyle bir pasaj var: *"Sosyal hayatın zıtlıklarla dolu olduğunu, insan toplumunun tartışmalar içinde çalkalandığını herkes kolayca görebilir. Tarih bize kavimler ve toplumlar arasında, kavimler ve toplumlar içinde geçen mücadeleleri anlatıyor. Barışla savaşın, devrimle gericiliğin, krizle gelişme veya çöküşlerin ard arda zincirlendiğini resmediyor. Bu da herkesin bildiği bir şey."*

Kerim Sadi'de bu cümle, ne bir tırnak veya parantez içindedir, ne de kimseye atfedilir. Ama feleğin şu cilvesine bakın ki, bundan 20 yıl evvel Lenin de, meğer aynı fikri, hemen hemen aynı kelimelerle söylememiş mi? Marksizm Bibliyoteğinin III numaralı kitabının (Lenin, Karl Marks'ın Hayatı, felsefesi, Sosyolojisi) (Y.N.) 26-27. sayfalarına bir göz atarsanız, şunları okursunuz. *"Herkes bilir ki, tarihteki her toplumda, bazı kimselerin dilekleri, başkalarınıninkilerle çatışır, sosyal hayat çatışmalarla doludur. Tarih bize, kavimlerle toplumlar arasındaki dövüşü ve kavimlerle toplumlar içindeki dövüşü gösterir. Bundan başka aynı*

tarih bize, birbirini kovalayan devrim ve gericilik, barış ve savaş, durgunluk ve çabuk çabuk yükselme veya çöküş, yıkılış devreleri gösterir. "

Lenin, *"herkes bilir ki"* diyor, Kerim Sadi, *"herkes kolayca görülebilir"* diye alıyor. Lenin, *"tarih bize resmediyor"*dan sonra ekliyor. *"bu da herkesi bildiği bir şey"*. Adeta "bunda bilinmeyecek ne var?" demek istiyor.

Nihayet, Lenin'in sözünü aşırıyla kalmıyor, bozuyor da. Lenin, toplumdaki: 1) Durgunluk; 2) Çabuk çabuk gelişme; 3) Çöküş, hallerini kastediyor. Psödomuz farkında değil: "stagnation-durgunluk" sözünü, "crise - buhran" sözüyle karıştırıyor. "Çabuk çabuk gelişme" sözünü de "yükselme" diye çeviriyor.

Özetle; K.S.'nin hiçbir yazısı aşırıya geçmez değildir. Fakat biz sınırları aşırıyla uğraşamayız. Bu kadarı yeter.

IV- LİTERATÜR CAHİLLİĞİ

Bir insanın bir doktrindeki literatürle ilişki tarzı, o insanın niteliğini gösterir. Nitekim Kerim Sadi'de literatür ve biyografiyle olan ilişki, onun pedantizmden psödo-marksizme nasıl ilerlediğini oldukça ispat eder.

Bir örnek: Kerim Sadi, Marksizmi yutmuş bir zamane alimi çalımıyla, *"1843 sene"sinden itibaren Marks, eserlerinde tarihin materyalist kavranışından ilham aldı"* der. (No.5 Şevket Süreyya'nın Hataları. S.22)

Sanki Marks'tan önce Kant'ın trasandantal kategorisi veya Hegel'in İdesi gibi, kim bilir nerede bir "tarihin materyalist kavranışı" varmış da, Marks ondan ilham almış. Halbuki, sağır sultanların bile duyduğu gibi, "tarihi materyalizm", bizzat Marks'ın kendi eliyle yapıp kullandığı bir silahtı.

Marks şiir yazmıyor ki, tarihi materyalizm metodunu bir "ilham perisi" sansın. İşçi, çekiçten ilham almaz, onu kullanır.

Burada mistik küçük burjuva aydınının ruhu, tarihin materyalizmini bile, kendi buharlı zihniyetinin aynasında görüyor. Lenin'in dediği gibi bu, *"İyi bir niyet ve kötü bir anlayıştan başka, mutlak suretle hiçbir şey ifade etmez."*

Ondan sonra, "bilim adamıvari" referanslara geçer:

"Bu metodu (tarihi materyalizmin) unsurlarına Marks'ın muhtelif eserlerinde dağınık bir halde tesadüf ediyoruz. Bu eserler özellikle şunlardı: a) Felsefenin sefaleti (1847), b) Manifesto (1848)" ve büyük bir cesaretle ekler: "Materyalist diyalektiğini ayrıntılarıyla açıklamak ve toplu bir biçimde formüleştirmek... (Marks'ın) bir çok dilek ve istekleri gibi, bu da niyetten öteye gidemedi." (Kerim Sadi no:5, s.22-23)

Demek: 1) Marks'ın metodu, *"bir çok dilek ve istekleri gibi", "ayrıntılarıyla açıklanmış ve toplu bir şekilde" hiçbir yerde "formüleştirilmedi."*

2) Ama, "o metodun unsurlarına" bilhassa, "Felsefenin Se-faleti ile Manifesto" da "tesadüf ediyoruz."

Tarihi Materyalizm hakkında ne okumak lazım geldiğini En-gels'ten soran Josef Bloh, ondan 21 Eylül 1890 tarihinde şu mektubu alıyor:

"Sizin bu teoriyi hiç de ikinci derecede ellerden değil, orijinal kaynaklardan incelemenizi rica etmek isterdim. Bu gerçekten daha kolaydır."

Bu orijinal kaynaklar şüphesiz Marks'la Engels'in kitaplarıdır. Bu konuda Engels'in açıklamalarını aynen okuyalım: "Marks nadiren bu teorinin rol oynamadığı bir şey yazmıştır. Fakat özellikle "Luis Bonapart'ın 18. Brümeri", teorinin uygulanmasına gayet enfes bir örnektir. Kapitalde de bu teoriye ait dipnotlar bulunur."

Bu kayıttan iki şey öğreniyoruz: 1) Kerim Sadi'ye göre metot, Marks'ın eserlerinde "dağınık bir haldedir." Marks, metodunu ufalamış: "dağınık bir halde" eserlerinin şurasına burasına serpiştirmiş. (Kerim Sadi'nin buradan çöplendiği derme çatma bazı formülleri, kafasında Marksizm zannıyla "dağınık bir halde" tuttuğu gibi.)

2) Kerim Sadi için özellikle bakılacak eserler, Felsefenin Se-faleti ile Manifesto'dur. Engels açıkça söylüyor: "Özellikle enfes bir örnek olan 18. Brümer ile Kapital'dir" ve aynı mektubunda devam ediyor:

"Sonra sizi aynı biçimde Ö. Dühring [Eugene] tarafından bilimin altüst edilişi ve Ludwig Feuerbach-Klasik Alman Felsefesinin Sonu, eserlerine başvurmaya da göndermek gereğine inanıyorum. Orada bilincimde var olan tarihi materyalizmin en ayrıntılı açma ve açıklamalarını veriyorum." (Diyalektik materyalizmi Anti-Dühring uzun açıklamalarla, Ludwig Feuerbach adlı eser ise toplu ve veciz bir biçimde verir.)

Genel hatlarıyla Marks ve Engels'in her eseri, diyalektik ve tarihi materyalizmin en iyi ve en canlı açıklamalarıdır. Kerim Sadi, bunu anlamayacak kadar Marksizm cahilidir.

16. sayfada "ön sözü Vorwort karşılığı kullanıyoruz. Şunu da ekleyelim ki aynı eserin başında bir de giriş Einleitung vardır. Ön sözle karıştırılmamalıdır." Gibi laf ebeliğiyle boşuna satır öldüren Kerim Sadi, niçin Marksizmin, diyalektik mater-

yalızım hakkındaki abide eserlerini önermiyor? *"Ömrü vefa etmeyince bir çok dilek ve istekleri gibi, bu da niyetten öteye gidemedi"* diye geçiştiriyor. Çünkü bilmiyor. Niye bilmediği halde susmuyor? Pedantizm meselesi...

OKUDUĞUNU, ÇEVİRDİĞİNİ ANLAMAZ

Kerim Sadi'nin bilgisizliği, yalnız Marksist kitapların isimlerini bilmemekle kalmaz. İsmi duydığı, başkalarına önerdiği, hatta içindekileri anlatmaya kalktığı Marksizm kitaplarını bile, okumamış veya anlamamıştır. İşin bu derecesine belki şaşılır. İşte bir örnek:

"Eserin sonunda Manifesto, devrim zamanında, katılanların, özellikle burjuva partilerine karşı taktiklerini inceler." (No.13, s.9) Bir cümlede 2 yanlış: 1) Manifesto yalnız devrim zamanında değil, her zaman için tutulacak taktiği anlatır. Şöyle der: *"Bir kelime ile, komünistler her tarafta mevcut sosyal ve politik devlete karşı çıkan, her devrimci harekete destek olurlar."*

İşte Kerim Sadi'nin anlamadığı şey, bu cümledeki "devrimci hareket"tir. 2) Manifesto, *"özellikle burjuva partilerine karşı"* demez. *"öteki muhalefet partileri karşısında komünistlerin durumu"* der. Toplumda proleter partilerinden sonra yalnız burjuva partileri olmaz. Manifesto taktik bahsinde, burjuva kelimesinden daha geniş anlamda olmak üzere "muhalefet" sözünü kullanır. Sonra "karşı - contre" demez, "karşısında -yüz yüze- vis a vis" der. Karşı aleyhte anlamına da gelir. Halbuki manifesto, muhalefet partilerinin var olan sosyal ve politik devlet önünde aldıkları duruma göre, o partilerle bazen aleyhte, bazen lehte ilişkiler taktiğini güder.

Demek Kerim Sadi, Marksizmin literatüründe bile "şimdiye kadar sırtı yere gelmemiş pehlivan"dır. Soranlara, Felsefenin Sefaleti'nden sonra Manifesto'yu önerir ama kendisi bile, o Manifesto'nun içinde neler yazdığından habersizdir.

Nihayet, okuduğunu değil, yaptığı çeviriyi de anlamaz. 10 numaralı kitabının 10. sayfasında Marks'ın Kapital'inden şu cümleyi çevirir:

"Diyalektik metodum esas itibarıyla Hegel'in metodundan ayrılmakla kalmayıp, onun tamamıyla zıddıdır." 12 numara-

rasının 25. sayfasında ise, kendi fikri şudur: *"Hegel diyalektiğinden ilham alan ve bu diyalektiğin yardımıyla sosyalizmin formasyon kanunlarını düzenleyen Marks... "*

Yani, ikisi de 1934 senesinde çıkan iki broşürden birisinde Marks kendi diyalektiğini Hegel metodunun tamamıyla zıddı sayar. Ötekisinde Kerim Sadi, Hegel diyalektiğinin yardımıyla Marks'ın iş gördüğünü iddia eder. Kim doğru söylüyor Marks mı, Kerim Sadi'mi?

Kerim Sadi, ya 10. numarasında (broşür. y.n.) neyi çevirdiğini anlamayacak kadar budaladır; Yahut 12. numarasında Marks'ın aksini söyleyecek kadar anti-Marksisttir. (Demek iş "numara yapmak" da değil, ne yaptığını bilmektedir.)

Bütün oportünistler gibi lastikli kalmak isteyen Kerim Sadi'de, bir dediğini başka yerde reddetmek ahlak haline gelmiştir. Onun için bu gibilerin bugün dediklerini yarın inkar etmeleri, bir zaman meselesi olur.

V- ÜTOPİZM

Marksizm, İngiliz ekonomi politiği ve Alman felsefesi ile Fransız sosyalizminin bir sentezidir. Fakat, daha sentez derken anlatılmış olur ki, Marksizm o üç kültür akımından bambaşka bir doktrindir. Nasıl işçi sınıfı kapitalle beraber doğar, büyür ve fakat sonunda kapitalizmin "mezar kazıcısı" olursa, proletaryanın sınıf bilinci olan Marksizm de, içinde doğup büyüdüğü kültür akımlarının topuna birden son veren bir doktrin halinde gelişir. İşçi sınıfının devrimi nasıl rejim olarak kapitalizmden bir zerre bile taşımaz ve onu mahvederse, Marksizm de, bir doktrin olarak kendinden önceki sosyalizmden "kabul edilmiş" bir alayım sayılmaz.

Bunun farkında olmayan K.S. aksini şöyle iddia eder:

"Sosyalistler ve komünistler arasında başarı için çarpışan sayısız akımları tahlil eden "Manifesto" bu akımları şiddetle eleştirir ve kesin biçimde reddeder: Yalnız Saint Simon, Fourierier, Owen gibi büyük ütöplastler hariç. Bunların ve özellikle Fourierier ve Owen'in doktrinleri bir noktaya kadar Marks ve Engels tarafından kabul edilmiştir." (no. 13, s.9)

Bir kere Manifesto'nun üçüncü bölümü, bütün sosyalist ve komünist edebiyatı sırasında, Kerim Sadi'nin "hariç" tuttuğu büyük ütöplastleri de eleştirir. Karl Marks'a göre ise: *"Eleştiri başın tutkusu değil, tutkunun başıdır. O bir eleştiri bıçağı olmayıp, bir silahtır. Konuyu red ve çürütmek istediğı değil, mahvetmek istediğı bir düşmandır."* (K. Marks: Hegel'in Hukuk Felsefesinin Eleştirisi 1. s.386-7)

Yani Marksizm eleştirisine küfürle değil, açıklama ile başlar. Ancak eleştirdiğinin de iler tutar yerini bırakmaz. Marksizm bir konu karşısında küçük burjuva kararsızlığı ile lastikli sözü sevmez. Eleştirisini hem şiddetle, hem de kesin yapar. Burası bilinirken, hala *"Marks büyük ütöplastleri şiddetle eleştirip, kesin*

biçimde reddetmedi" yavesini savuran K. Sadi, Marksizmi kendi beyni gibi eklektik bir çorba mı sanıyor?

Sonra, Manifesto'da "ütopist doktrini şu noktaya kadar kabul ediyoruz" diye bir kayıt yoktur. Aksine, Manifesto ütopistleri şöyle itham eder:

A- İşçi sınıfını sadece toplumun "*en sıkıntı çeken sınıfı*" sayarlar. B- "*Toplumsal eylemin yerine, kişisel yaratıcılık eylemini geçirirler.*" C- "*Kendilerini sınıf zıtlıklarının iyice üstünde sanırlar.*"

Marksizmin tezleri ütopistlerinkilerle taban tabana zıttır: A- İşçi sınıfı en sıkıntılı sınıf değil, "en devrimci" sınıftır; B- Sosyalizme proletaryanın "maddi kurtuluş şartlarıyla" geçilir. C- Devrim için hakim sınıflara değil, başta proletaryaya dayamak lazımdır.

Engels, "Almanya'da Köylü Savaşları" eserinin ön sözünde, bu üç ütopisti "*bütün zamanların en büyük beyinleri*" arasında sayarken bile, onların ve doktrinlerinin bütün fantezisine, ütopisine işaret eder.

Marksizmin fantezi ve ütopi saydığı bir doktrini, Kerim Sadi, "*bir noktaya kadar Marks ve Engels tarafından kabul edilmiş*" gibi gösterir. Marksizm hayal ve kuruntuyu hangi "*noktaya kadar kabul*" etmiştir?

K.S. daha aşağıda gene tekrarlar: "*Fakat Manifesto, onların (üç ütopistin) burjuva rejimi hakkındaki kritiklerini kabul etmekle beraber, barışçı, ütopik ve siyasi kavgadan kaçınan sosyalizme, proletaryaya has yeni eleştirel katılımçılıkla karşı çıkar.*" (no.13, s.9) derken, yalnız karanlık kalmıyor, anlamı da bozuyor. Çünkü "siyasi kavga" devrimci de olur gerici de olur, yerinde sayan bir reformizm de olur. Halbuki Manifesto: "*Bunlar, her türlü siyasi harekettten ve özellikle her türlü devrimci hareketten kaçınırlar*" der.

Demek, önce K. S. Bu "özellikle devrimci hareket"i hasır altı etmiş; ikinci olarak, manifesto'da şöyle bir pasaj vardır: "*Fakat sosyalist ve komünist yazıları aynı zamanda eleştiri unsurlarını içerirler. Mevcut toplumun bütün temellerine hücum ederler. İşte bu sebeptendir ki onlar, işçileri aydınlatmak için gayet faydalı malzemeler toplamışlardır.*

Gerçi bu pasaj ütopist sosyalistler sırasında geçer, fakat dikkat edersek, cümlede: 1- Sırf ütopist yazıları değil, genel-

likle "sosyalist ve komünist yazıları" deniliyor. 2- Bunlar bir doktrin değil, "eleştiri unsurları", "faydalı malzemeler" sayılıyor. 3- Bu eleştiri unsurlarını Marksizm "kabul ettim" demiyor, "işçileri aydınlatmak için faydalı" buluyor. Gerçekte Marksist eleştiri ile, hayalci sosyalist eleştirisi arasında dağlar kadar fark vardır. Marksizm bir bilim, ütopyizm bir hayaldir. Fakat, biz -olmaz ya- Marksizm ütopyistlerin kritiklerini aynen kabul etti diyelim. Bu Marks'ın ütopyist doktrinini kabul etmesi demek midir? Hayır. Çünkü gene Manifesto: Derebey sosyalizmi için *"bazen acı nüktelicesine dokunaklı bir eleştiriyle burjuvaziyi ta kalbinden vurur."* Küçük burjuva sosyalizmi için: *"Bu sosyalizm gayet büyük bir kavrayışla modern üretim şartları için olmazsa olmaz zıtlıkları tahlil etti"* der. O zaman Kerim Sadi, tahlil edici ve eleştirici olduklarından dolayı bu geçici sosyalizmleri de Marksizme kabul ettirmeye kalkışabilir mi?

Buraya kadar söylediklerimizden çıkan sonuç şudur: Kerim Sadi, doktrin olarak Marksizmin ne olduğunu bilmiyor. Bizzat Marks, Veydemeyer'e yazdığı 5 Mart 1852 tarihli mektubunda der ki:

"Bana gelince, benim başarıım, ne modern toplum içinde sınıfların varlığını keşfetmiş olmak, ne de sınıfların aralarındaki savaşları keşfetmiş bulunmaktır. Burjuva tarihçileri benden uzun süre önce, bu sınıflar savaşı tarihinin gelişimlerini anlatmışlardı. Benim yaptığım, şunları ispat etmekten ibarettir: 1- Sınıfların varlığı, üretimin belirli tarihi gelişim aşamalarına bağlanır. 2- Sınıfların savaşı kaçınılmazca Proletarya Diktatörlüğüne varır. 3- Bizzat bu diktatörlük bütün sınıfların ortadan kalkması ve sınıfsız bir toplum kuruluşuna geçişten ibarettir."

K.S., Marksizmin bu üç öz prensibinden hangisinde ütopyizmden "kabul" edilmiş bir zerre buluyor? Marks'tan önceki bütün sosyalizmler gibi, üç büyük ütopyist de bazı "fikirler" ortaya atmış olabilirler. Fakat Marksizm, ortaya gelişigüzel fikir atmak değil, sosyalizmi bilimsel biçimde kanıtlamaktır. Sınıfsız toplum teklifini bütün hayalci sosyalistler ortaya atmışlardı. Ama Manifesto'nun dediği gibi: *"Bizzat bu teklifler dahi, gene sırf ütopyik anlamdadırlar."* Marksizmin yaptığı, bu ütopyelerin yerine, proletarya diktatörlüğü gerçekliğini eksen yapmaktır.

K.S'nin "bir noktaya kadar" Marks ve Engels'e "kabul" ettirmek istediği üç ütopyist hakkında, Manifesto toptan şu anlayışı yürütür.

"Bu ilk proletarya hareketine yoldaşlık eden devrimci edebiyat ise, özü itibarıyla kaçınılmazca gericedir. Tüm dünya için bir katlanışı ve kaba bir eşitçiliği parmakla gösterir."

İşte, Kerim Sadi, "öz itibarıyla gerici" olan ütöplistleri "bir noktaya kadar" bile olsa, öz devrimci Marksizme kabul ettirmeye kalkıştığı için, boylu boyunca bir Marksizm kalpazanıdır.

Ancak, ütöplistlerden söz edilirken, Manifesto'nun şu sözü, hiç de susuşla geçiştirilemez: "Eleştirici, hayalci sosyalizm ve komünizmin önemi, tarihi gelişimle uğursuz bir uygunluktadır." Yani zaman geçtikçe ütövizim devrim hareketinin başına bela olmuştur. Onun için 1847 sonbaharında Engels, Doğrular Federasyonu için yazdığı profesyon dö fua (kurallar broşürü) da şöyle der:

"7. soru: Sosyalist ve komünist partilerine karşı alacağımız tavır nedir?"

"Cevap: Sizi bu Furye (Fouriuer) taraftarı denilen yüzeysel adamlara karşı nerede görünürlerse, güçlü bir muhalefetle bulunmaya davet ederiz."

K.S. "En çok Furye (Fouriuer) ve Owen'in doktrinleri bir noktaya kadar Marks ve Engels tarafından kabul edilmiştir" diyor. Halbuki Engels, 1 Mayıs 1890 tarihinde Manifesto'ya Londra'dan yazdığı önsözde, bize şunları haber verir:

"Manifesto yayınlandığı zaman ona bir sosyalist manifesto adını vermedik. 1847'de sosyalist dendi mi, iki tür insan anlaşılıyordu: Bir taraftan çeşitli ütövizim sistemlerin çırakları, özel olarak İngiltere'de Owenistler ve Fransa'da Fouriueristler. Diğer taraftan her ayarda sosyal şarlatanlar." "Her iki halde de bunlar işçi hareketine yabancı ve aksine kültürlü sınıflarda dayanak bulmayı araştıran kimselerdi." "Sosyalizm hiç olmazsa kıta Avrupa'sında salonlara girmişti. Komünizm ise böyle bir şey yapmamıştı."

Bu son hatırlattıklarımız, K.S. Ütopizminin ta kendisini karakterize etmiyor mu?

Özetle: 1- Manifesto Marksizmden önceki sosyalist akımların sınıfsal eğilimlerini tespit ederken ütövizim proleteryanın ilkel şekline bağlar.

2- Fakat bütün sosyalist doktrinleri gibi, ütövizim de eleştirir. 3- Owen ve Furye, kendi zamanları için birer deha

sayılsalar bile, doktrinleri -hele Marksizmin doğuşu sırasında- ciddi soysuzlaşmış bir gericiliktir.

Anlaşılan bu konuda da, hep o Kautsky'nin "hileli kandırısına" düşen K.S.'ye, acaba Marksizmle ütopyizmi birbirine karıştırmak fikri nereden gelmiş?

Lenin'in dediği gibi: *"Bu o kadar garip ve fos bir fikir ki, sırf teorik hatalarla açıklanamaz. Bu, yazarın konumlandığı küçük burjuva bakışı ile pekala açıklanır."*

MARKS, GENEL ÇIKARCI MIDIR?

K.S. Marksizme ütopyist doktrini "kabul" ettirirken rastlantı sonucu bir kazaya uğramış değildir. Kafasının zaruri gereklerine uymuştur. O'nun çıkarlar meselesinde Marksizmi anlayışı da bunu ayrıca gösterir. K.S. böylece hafakanlı küçük burjuva morali önünde kalınca şaşalıyor ve Marksizmin kesin cevabı yerine şunu savunuyor:

"Marks daha çok şu fikirdedir ki: İnsanlar çok defa -hayatlarının önemli anlarında ve önemli durumlarda- duygularını ve fikirlerini genel çıkarla veya sınıflarının çıkarına saydıkları şeylerle bir tutarak, kişisel çıkarlarına karşı hareket ederler." (K.S. Namık Kemal, s.10)

Öncelikle, K.S.'nin Kessler'e sorduğu gibi, biz de kendisine soruyoruz: *"yukarıdaki cümleyi Marks'ın hangi eserlerine dayanarak öne sürmüşlerdir? Ve kendisini Hotantoların arasında sayan..."* K.S. niçin kendi uydurmalarını Marks'ın fikri gibi satmaya kalkıyor? İkinci olarak, Marksizm hiçbir zaman insanların bir "kişisel çıkarı" bir de "genel çıkar" veya "sınıf çıkarı" diye, birbirine "karşı" bir takım çıkarları bulunduğunu söylemez. Aksine en kişisel sanılan çıkarların bile, sosyal bir sınıfa, hiç olmazsa bir zümreye ait olduklarını gösterir. Ekonomik determinizm budur. Yalnız, Marksizm "çıkarcı" denince, bir dönemin anladığı gibi sadece meselesini anlamaz. Aksine, meselesinin bile, insanın kafasından geçerek idealleştirdiğini gösterir. Ve çıkarla ifade edilen insan ihtiyaçları, Engels'in Ludwig Feuerbach'ta anlattığı gibi, insan için, içten "kişisel" değil, dıştan "sosyal" bir ilişkidir. Maddi geçimden okuma ve tartışmaya kadar her şey, bir ihtiyaç ve çıkardır.

Meseleyi böyle koyan Marksizm için, artık kişisel çıkarcı "karşı hareket eden", "sınıf çıkarı" diye bu çelişkili tanımlamaya gerek kalmaz. Sonra *"insanlar çok defa hayatlarının önem-*

li anlarında ve önemli durumlarda" duygularını ve fikirlerini genel çıkarlarla bir tutarak" ne demek? Eğer buradaki insanlar "kitleler" ise, o zaman "daha çok şu fikirde" olan Marks değil, bilinen Gustav Lübon tarafından konulup, Freud tarafından libido ile izaha kalkışılan (Psychologie de la foule) teorisisdir. Yok buradaki insanlardan amaç devrimciler ise -çünkü (kişisel) çıkarlardan söz ediyor- bir devrimciyi yalnız "önemli zamanlarda ve önemli durumlarda" harekete geçiren bu Kerim Sadi'ye bayılmamak elden gelmez!

Bu alelcaipliği yaptıktan sonra, cümlesinin sonunu şöyle getirir: *"Kapital yazarı (nedense bu zat Lenin'e de, Marks'a da hep yazar (müellif) der.) Özellikle toplumsal üretime tabi olan GENEL ÇIKAR'a (majisküllerle yazan K.S.dir) önem verir. Yalnız bu çıkardır ki, ideolojyai süperstrüktürün (üstyapı) kuruluşunda he-saba katılacaktır..."* (Kerim Sadi; Namık kemal sayfa 10)

"İdeolojyai süperstrüktür" gibi kallavi lafları duyan kimse de, kim bilir ne yaman şeyler söylendiğini, fakat kendisinin onları anlayacak seviyede bulunmadığını zannedecek. Bunlara Fransızca'da frazeoloji, Türkçe'de laf ebeliği derler; ve daima fikir kofluğunu süsleyen bir yaldızdırlar. Bu yaldızı kaldırırsak, altından K.S.'nin Marks'ı hem de on punto majisküllere GENEL ÇIKARCI yapması sırtır. Halbuki genel çıkarıcı Marks değil, hayalci sosyalistlerdir.

Marks, Manifesto'da hayalci sosyalistleri şöyle eleştirir: *"Onlar bütün toplum üyelerinin, hatta en bolluk içinde olanların bile durumunu düzeltmek isterler."*

Engels, üç büyük ütöpasti şöyle karakterize eder: *"Her üçünde de ortak olan şey, kendilerini o ara tarihte doğmuş olan proletarya çıkarlarının temsilcisi olarak göstermeyişleridir."* (Anti Dühring) K.S. genel çıkarlar ile sınıf çıkarlarını birbirine karıştıırıyor. Halbuki Marksizm asla karıştıırılmaz ve karıştıırmaya da illüzyon, galat, rüyet (yanlış görme), görünüşe aldanmak adını verir.

Sınıf çıkarları fikir aygıtından geçerken idealleşir, insani çıkar veya genel çıkarla karıştıırılır. Fakat bu karıştıırılma bir illüzyondur. Gerçekte sınıflı toplumlarda her çıkar sınıfsaldır.

Marksizmi hayalci sosyalizmle karıştııran Kerim Sadi'nin bu illüzyondan kurtulmasına gerek kişisel seviyesi gerek -küçük burjuva aydını sıfatıyla- zümresel kökeni bakımından elbette imkan yoktu.

VI- EKONOMİK DETERMİNİZM

DİYALEKTİK YERİNE SKOLASTİK TENAKUZ (ÇELİŞME)

"Diyalektik dediğin nedir?" diye soranlara, bay K.S. şu "te-raşide" boş lafları sunar:

"Marks eserlerinde tarihin materyalist kavranışından ilham aldı (cümlelerin şu kısmı hakkında literatür cahilliği bölümüne bakınız). Bu kavrayış, yani materyalist tarih anlayışı, sosyal gelişimin seyrini çelişkilerle açıklamaya çalışması itibarıyla diyalektiktir. Diyalektik olduğu için de, tıpkı Hegel'in diyalektiği gibi, aynı zamanda bir tarih kavrayışı ve bilimsel bir metottur." (K.S.: Şevket Süreyya'nın Tercüme Hataları no.5 s.22)

Anladınız mı ne imiş Marksist metot? Adeta şöyle bir totoloji: Tarihi materyalizm tarih kavranışı olduğu için diyalektiktir ve diyalektik olduğu için de tarihin kavranışıdır... Gibi bir şeyler!...

Marksizmin her şeyi zincirleşmiş, akış ve değişiş sayan canlı materyalist metodunu bu kadar softaca sureleştiren (Kur'an kelamı yapan) bir adamın, o metotla açıklanan sosyal olaylardan, tarihi değişikliklerden ve devrimlerden tek bir harf kavramasına imkan var mıdır? Asla. Ve işte size ufak bir örnek: *"Toplumdaki devrimci dönüşümleri doğuran etkenler, "fikir" ve "ruh"tan büsbütün başka etkenlerdir."* (K.S. Namık kemal s.4)

Doğru mu? Marksizm bize *"toplumdaki devrimci dönüşümleri"* böyle mi anlatır? Hayır. Çünkü öncelikle bay K.S. toplumda bir takım "etkenler" arıyor."

1- Ekonomik etkenler, 2- Fikri etkenler ve ilh. Marksizm, sosyal ilişkiler içinde, böyle birbirinden "büsbütün başka", metafizik kategorileri gibi bir takım etkenler değil, bir "teselsül; enchainement" (yani bir sebep ve sonuç zincirleşmesi) ve bir proses (süreç) görür. Bu zincirleme akış içindeki olaylar "büyük bir

bütün" teşkil ederler. 18. yy başlangıçlarına kadar ilim, bir "birlikli ilmi" ve "tasnif ilmi" idi. Engels'in dediği "kesin gelişim" yapıldığı yani birleşim tamamlandığı zaman, *"bu şeylerin doğanın bağrında uğradıkları değişikliklerin sistematik incelenmesine geçildi."* O zaman, *"bir şeklin başka bir şekil içinde kesintisiz geçiş sürecini"* incelemek bir zaruret haline geldi.

Demek K.S'nin daha "baştan itibaren" toplumdaki devrimci dönüşümleri birbirinden "büsbütün başka etken"lerle açıklamaya kalkışması, tarihi materyalizmi anlatırken bile Marksist diyalektiği değil, Hegel'in deyimiyle, metafizik metodu kullandığını gösterir.

Halbuki, gerek ekonomik, gerek ideolojik ve psikolojik etkenler mademki birbirinden ayırt edilemez ve birbirine karşılıklı etki yapan bir sosyal süreç demektirler, o halde *"toplumdaki devrimci dönüşümler"*in "doğma"sında, niçin bu etkenlerin hepsi birden rol oynamasın? Niçin "fikir" ve "ruh", toplumda devrimci dönüşümler doğurmasın? Nihayet K.S'nin zannettiği doğru ise, demek her türlü fikriyattan ve devrim edebiyatından vazgeçelim. Çünkü "fikir" ve "ruh" devrimci dönüşümleri doğuran etkenlerden büsbütün başka imiş! Bu teslim bayrağını çekmek değil midir?

Halbuki Marks, Zur Kritik **(Ekonomi Politikinin Eleştirisine Katkı)**'in önsözünde şöyle der: *"...(Sosyal) alt üstlükler dikkate alındığı zaman, daima ekonomik üretim şartlarının maddi alt üstlükleriyle, hukuki, dini, artistik veya filozofik şekilleri; özetle, insanların bu (ekonomi ile üst yapı arasındaki) uyumsuzluğu kavradıkları ve sonuna kadar götürdükleri ideolojik şekilleri birbirinden ayırt etmek önemlidir."*Yarii insanlar "ideolojik şekiller" sayesinde, üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki uyumsuzluğu yalnız kavramakla kalmazlar, aynı zamanda sonuna kadar da götürürler. İşte Marksizm, fikriyatla ekonomi arasındaki ilişkiyi, bu kadar karşılıklı ilişki halinde ve bu derece ahenkli bir sistem şeklinde tanımlar. Sosyal olayların büyük bir bütün oluşunu hazmedemeyen K.S. ise, önce bir *"büsbütün başka etkenler"* teorisi tutturur. Sonra, bakarsınız başka bir yerde de *"tarihteki devrimler toplumdaki ekonomik- maddi temelin insan bilinci üzerinde bıraktığı kaçınılması mümkün olmayan etki sonucu olarak meydana gelir"* der. (K.S. Namık Kemal, s. 4)

Artık çelişmenin en skolastiğine düşmüştür, bir sözün ötekini tutmaması kural halindedir. Alt alta gelen iki cümlede Kerim Sadi'nin ayrı ayrı söylediği şu olur:

1. cümle: *"Toplumdaki devrimci dönüşümleri" "fikirden büsbütün başka etkenler" "doğurur".*

2. cümle: *"Tarihteki devrimler" "insan bilinci üzerinde" ki "etki (yani fikir) sonucu olarak meydana gelir."* Kısaca, ne dediğinin o da farkında değildir.

Sosyal devrimleri *"fikir"* meydana getirir, ama *"fikirden büsbütün başka etkenler doğurur"* diyen K.S. *"acayip hayal sahibi imiş."* Oysa ki, devrim, ekonomiden ideolojiye kadar yükselen sosyal yapının her zerresi tarafından duyulan ve aktif biçimde katılan bir altüstlüktür.

DETERMİNİZMİ ANLAMAYIŞ

Kessler iddia eder: *"Determinizmde aynı şartları uyguladığınız zaman aynı sonuçları alırsınız. Halbuki bundan 100 ila 300 sene önce olmuş olan bir olay, bugün aynı biçimde olmuyor. Bundan dolayı, bunda bir kanunilik görmüyoruz."*

Kerim Sadi sorar: *"Sorarım, akli başında hangi determinist ve özellikle hangi Marksist, belirleyicilik adı altında bu büyük manasızlığa ulaşmıştır?"* (K.S. Anti - antimarksizm, s. 25)

Manasızlık dediği nedir? 100 sene önceki olayın bugün aynı biçimde olması mı, olmaması mı? Niçin? K.S. Marksistlerin determinizmi kabul ettiklerini duymuş, fakat nasıl ve niçin, onu bilmiyor. Kessler de determinizme karşı... İşte Kerim Sadi'ye Marksist olmak için bir fırsat. Hemen Kessler'i reddeder görünüyor. Halbuki iş sadece kuru bir red yapmakta değil. Eğer öyle olsaydı, K. Sadi, bir kartvizitin üstüne "Ben Kessler'i kabul etmiyorum" diye yazar, dağıtabilirdi. Bu sayede hem kendisi basım masrafına girmez, hem okuyucuların zamanlarını öldürmez, hem de Marksizmde yeni bir filorinalı Nazım olarak kendini teşhire düşmezdi.

Burada amaç, Kessler'in fikirlerini tepelemektir. Bir fikri sadece reddetmenin onu mahvetmeyeceğini Engels şöyle anlatır:

"Fakat bir felsefenin sadece yanlış olduğunu ilan edivermekle haktan gelmiş olunmaz." (Ludwig Feuerbach)

300 yıl öncekilerle bugünkü olayların başka oluşu, ortada bir kanunsuzluk bulunduğundan değil, aksine bir kanunlulu-

ğün bulunduğundandır. 300 yıl önceki sosyal şartlarla bugünkü şartların başka oluşundan ileri gelir. Biricik büyük kanun: Her şeyin değişmesi kanunudur.

OPORTÜNİST KAÇAMAKLARI VE ETİKET MARKSİZMİ

Lenin'e göre oportünizmin bir karakteri de, önüne çıkan pürüzlü meselelerden kaçmasıdır. K.S.'de bu hastalık salgın halindedir. Marksizm bir ideolojidir, Kerim Sadi hemen her konuya girişte, sistematikman ideolojiden kaçır, kelime oyununa özenir.

Mesela; Üniversite'de Marksizme ilişkin bir konferans verilmiş. K.S. hemen kaleme sarılıyor ve daha söze başlarken anlam üzerinde değil, kelime üzerinde duracağını söylüyor.

"Kritiğimizi sırf teknik olarak yapacağız. Yani, konferans genel kurulunun içerdiği anlam ile uzun uzadıya ilgilenmeyerek, aktarılan terimlerin hatalarını... açmakla yetineceğiz." (No.10, s. 2)

Bir başka broşüründe: *"Şevket Süreyya'nın çeviri alanında ne acıklı katliamlar yapabileceğini bütün delilleri ile ispata"* girişir. (No.5, s. 8)

Bilir misiniz onun hangi yanlışlarını ispata girişir? On, on iki yıl önce, henüz Marksizme sürtünürken yaptığı bir çevirisindeki yanlışları. Halbuki Şevket Süreyya, Ankara'da Kadro isimli bir dergi ile harıl harıl "nasyonal sosyalizm", yani alaturka faşizm örgütüyor. Marksist geçinmek isteyen K.S. ise, bu adamın on yıl önceki "önsöz"ünden başka yerinde "hata" bulamıyor!

Marksizm tarihi materyalizmdir. Yani sosyal olayların "en son duruşmada" ekonomik ilişkiler tarafından nasıl tayin ve icap ettirildiğini anlatır. Şu halde herhangi insani bir olayı ele alırken, o olayın ekonomik temel ile ilişkisini mutlaka belirler. K.S. mesela: *"Şimdi de objektif bir görüşle Namık Kemal'in kişiliğini, ana hatlarıyla tespite çalışalım"* (Namık Kemal, s.6) diye söze başlar. Beklersiniz. Namık Kemal'in kişiliğini tarihi materyalizmce tespit etmek nasıl olur? O kişinin yaşadığı zamanda, çevresinde hakim olan, ekonomiden kültüre kadar bütün sosyal olay ve akımlara, Namık Kemal'in o akımlar içinden hangisine, niçin karıştığına ve karıştıktan sonra hangi alanda ne gibi eylemde bulunduğuna ilişkin araştırmalara... Halbuki K.Sadi'nin bu gibi araştırmalara verecek zamanı ve hali yok-

tur. Size, o sıralarda çıkmış resimli bir dergide daha açıklıkla söylenmiş bazı sözleri tekrarlar:

"Namık Kemal, Tanzimatı Hayriye'nin ilanıyla açılan dönemde, ekonomice uyanmak ve başını kaldırmak eğiliminde bulunan Türkiye burjuvazisinin ekonomik alanda muhtaç olduğu serbestlik ve özgürlüğe, edebiyat alanında tercüman olmuş ve ideolojikman o özgürlüğü kurmaya çalışmıştır." (Namık Kemal, s. 6)

Tanzimatı Hayriye nedir? Türkiye burjuvazisi nasıl ekonomice uyanmış ve baş kaldırmıştır? "Ekonomi alanında muhtaç olduğu serbestlik ve özgürlük" hangileridir? Bütün bunlara cevap aramayın. Daha aşağıda aynı tema üzerinde *"Namık Kemal, burjuvazinin kendisine yol olarak tanıdığı özgürlüğü... bilinçlendiren bir şairdir", "ticaret serbestliği getirecek olan Kanuni Esasiye (anayasa Y.N.) ve usulü meşverete (toplantı usul kanunu Y.N.) aşıkı"* (s. 7) *"Şairin siyasi amaçları ise(?) 1908 Meşrutiyet Devrimi ile hayata geçmişti."* (s. 8) *"Tarihi gerekliliğin kamçısı altında... ekonomik determinizmin gerektirdiği..."* ilh ilh.

Anladık ama, "tarihi gereklilik", "ekonomik determinizm", "ekonomik güç", "ticaret serbestisi", "burjuvazi" ve ilh... dediğin şeyler, somut olarak o zamanki Türkiye'de ne manzara gösteriyordu? Cevap şudur: *"İşte (bu sözü de bir yerden alır.) Türkiye'de burjuva devriminin ilk güçlü müjdecisi şairlerinden olan Namık Kemal'in bir iki basit çizgiye indirilmiş kişiliğine incelemeci bir bakış"* (s. 9)

Ve sanki her şey bitmiş gibi, "bir nokta kalıyor" der. Siz de artık baklayı ağzından çıkaracak galiba, "ekonomik determinizm", "ekonomik güç" dediği şeylerden söz edecek sanırsınız. Ne gezer. O, şairin "özgürlük, aydınlanma, alçaklık, metanet" kelimelerine karşılık bir dizi soru açar:

"Diyenler bulunur ki, nasıl oluyor. Magosa zindanlarında hayatını aşığılayan..., Kahraman, çıkar düşkünü bezirganın tellallığını üstüne alıyor?" (s. 9)

"Bütün bunlara cevap olmak üzere, şairin ekonomiye ilişkin yazdığı makaleleri incelemekten vazgeçerek, Marksizmin çıkar meselesinde ne düşündüğünü açıklayalım." (s. 10)

Şaşıp kalıyorsunuz. Biçare ülkede "Marksizmin en yetkili bilim adamı" Gürken, "ekonomik determinizm" uğruna o kadar

nefes tükettikten sonra, tam önüne "ekonomiye ilişkin" bir mesele çıkıyor, yakalayıp açıklayacak noktayı tam bulmuşken "vazgeçerek" tornistan ediyor.

Marksizm bu mudur? Hayır. Bu ekonomizm, yani Marksizm kalpazanlığıdır, etiket Marksizmdir. Engels, tarihi materyalizm ile bu etiket Marksizm arasındaki farkı şöyle anlatır: *"Materyalist sözü, sade bir laf hizmetini görür oldu. Bu laf, fazla etüt edilmeyen bir çok şeylerin üzerine bir etiket gibi yapıştırılıyor, ve sırf bu etiketin yapıştırılmış olması işleri yoluna koymaya yeter sanılıyor. Halbuki bizim tarihi kavrayışımız, her şeyden önce, etüt için bir direktiftir. Yoksa Hegelvari bir takım inşaat yapmaya yarayan bir aygıt değildir."* (5 Ağustos 1890, Konrad Şmid'e yazdığı mektubundan)

Gene Engels der ki: *"Bir metodu sözde onaylayıp kabullenmek başka, onu realite içinde, yoklanan her alanda, ayrıntılarıyla uygulamak başkadır."* (Ludwig Feuerbach)

Etiketçi Marksistler, Marks'ın kitaplarından yalan yanlış bir iki laf tekrarlamakla, veya "Marksizm haktır" demekle, Marksist eylem arasında dağlar kadar fark bulunduğunu anlamazlar. Marksizm, bazı basmakalıp prensipleri kırık dökük ezberlemek değildir. Zıppıktı Marksist taslakları için Engels şöyle diyordu:

"Fakat, maalesef bir yeni teorinin esas prensipleri -hem de daima kapalı, üstün körü- benimsendiği andan itibaren, o teori tamamıyla anlaşılmiş ve hiç zorluğa uğramadan uygulanır zannediliyor. Son zamanda çıkan Marksistlerimizin birden fazlasını bu ithamdan yakayı sıyırmış sayamıyorum. (21 Eylül 1890'da Joseph Bloh'a gönderdiği mektuptan)"

Demek Marksizmi üstünkörü bilmek yetmez. Bazı ana kurallarını ezbere tekrarlayan değil, ancak sosyal olaylara başarıyla uygulayan ve Marksizmin direktifiyle hareket eden kimseye Marksist denilir. Engels ömrünün son günlerinde hep şunu tekrarlardı durdu. Sırf ekonomiktir deyip atmak, gülünç bir ukalalıktır: *"Her küçük Alman Devleti'nin varlığı -insan kendisini gülünç bir hale sokmaksızın- ekonomikman açıklanamaz."* (Joseph Bloh'a mektup)

Kerim Sadi ise, çok kere yazılarında sözünü şöyle bitirir: *"Ahlak buhranının köklerine gelince, bunu da ekonomik hayatın objektif şartlarında aramalıdır."* Ve ondan sonra tek bir

söz daha eklemeye gerek görmez. *"Ekonomik hayatın objektif şartları"* der demez, sanki her şey hallolunmuştur... Sanmak, sadece Marksizm kalpazanlığı yapmaktır.

TEMEL İLE ÜST YAPI İLİŞKİSİ

Gerçi Kerim Sadi, bazen Marks'tan ve işin felaketi Kautsky'den sitasyonlar (alıntı) yapar. Mesela şunları aktarır:

"Marksizm superstruktürün de "baz" üzerine karşılıklı etkisi olduğu ve bu etkinin büyük önemi bulunduğu noktasında ısrar ediyor." (Namık Kemal, s. 85)

"Tarih kendi objektiflerini izleyen insanın eylemlerinden ibarettir." (Kutsal Aile, s. 6, paragraf 2) (Namık Kemal s. 14)

Fakat o, ne insanın tarihi rolü ne de "süperstruktürün baz" üzerindeki etkisi hakkında hiçbir duru fikir sahibi değildir. İş Marks'tan böyle bir parça aktarmakta değil, o parçayı anlamak ve uygulamaktadır. Nitekim, Marks'ın sözlerinden hiçbir şey anlamadığını şöyle açığa vurur. Der ki: *"insanın bilinci bir köprüye benzetilebilir. Ekonomik-maddi güçler, bu köprüden geçerek sosyal alandaki şekilleri, stüdyodaki dekorlar gibi yıkar ve yapar."* (Namık Kemal, s. 13) Kerim Sadi'de ideolojinin bu derece mekanik bir anlayışla karikatürize edildiği dikkate değer. "Ekonomik-maddi güçler", coğrafya çerçevesinden üretim araçlarına kadar uzayan şeylerdir. Bunlar mı *"insanın bilincinden"* -bir köprüden geçer gibi- geçerek, *"sosyal alandaki şekilleri"* yıkar, yaparlar? Demek tarihte ne olursa, hepsini yapan ve yıkan hep ve sırf *"ekonomik-maddi güçler"dir*, öyle mi? II. Enternasyonal'in oportünistleri de, emperyalist dünya savaşı hakkında böyle diyorlardı: *"Ne yapalım! Bu müthiş savaşların suçu kimsede değil, üretim güçlerinde, ekonomik-maddi güçlerde."*

Halbuki Marksizm bunun tam aksini söyler. Engels'i dinleyelim: *"Tarihin materyalistçe kavranışına göre, tarihte belirleyici etken, en son duruşmada hayatın üretimi ve yeniden üretimidir. Ne Marks, ne de ben hiçbir zaman bundan fazlasını onaylamadık. Eğer ondan sonra birisi çıkıp da, ekonomik etken bircik belirleyicidir, diyecek kadar anlamı işkenceye uğratırsa, bu önermeyi boş, soyut ve saçma bir söz haline sokar. Ekonomik durum temeldir, ama üst yapının çeşitli kısımları -sınıf savaşının siyasi*

şekilleri ve sonuçları- muzaffer sınıf tarafından zafer kazanıldıkça kurulan devlet yapıları, hukuki şekiller, ve hatta katılanların kafasında bütün bu gerçek mücadelelerin bıraktığı yankılar, siyasi, hukuki, felsefi teoriler, dini kavrayışlar ve bunların da sistem haline gelmiş, kesin yargı derecesinde gösterdikleri gelişimler dahi, aynı biçimle tarihi savaşların sebepleri üzerinde etkilerini gösterirler; ve bir çok durumda, **galip bir biçimde**, o gidişin şeklini (altını Engels çizmiş) belirlerler." (Engels'in Joseph Bloh'a 21 Eylül 1890'da gönderdiği mektuptan)

Kerim Sadi'ye göre, "ekonomi alanındaki şekilleri" "ekonomik -maddi güçler"- insan beyninin köprüsünden geçerek "yıkar, yaparlar".

Marksizme göre ise, önce ekonomik alan diye sabit bir meydan yok. "Tarihi savaşların gidişi" var. Bu gidişin "şeklini" ise "bir çok durumda galip biçimde belirleyen" ekonomik güçler değil, "üst-yapının çeşitli kurumları"dır. Ya ekonomik güçlerin yaptığı nedir? "En son duruşmada" hükmünü vermek üzere bu sosyal ilişkiler mahşeri içinden kendine yol açmaktır:

"Bütün bu faktörlerin eylem ve karşı eylemi, etki ve karşı etkisi vardır; ve bunların sinesinde ekonomik hareket, sonsuz bir rastlantılar yığını içinde aşip geçmeye mecbur bir şey gibi, en sonunda kendi yolunu açar." Yoksa (öyle olmasaydı), "teoriyi herhangi sıradan bir tarihi döneme uygulamak, doğrusu birinci derecede bir eşitliğin halli kadar kolay olurdu." (Engels, anılan mektup)

MEKANİK VE FATALİST OBJEKTİVİZM

Kerim Sadi, Kautsky'nin "acemi çırak"lığını şöyle kuralaştırır: "Daha 1840'a (?) doğru Marks ve Engels ispat etmediler mi ki, en son tahlilde, insanlığın tarihini belirleyen fikirler değil, durdurulması mümkün olmayan ekonomik evrimleşmedir. O ekonomik evrim ki, insanların arzularına ve fantezilerine göre değil, granit kanunlarına göre seyrini izler." (Karl Kautsky) (aktaran ve kabul eden K. Sadi, Namık Kemal, s. 13)

İkinci Enternasyonal'i göçtüren yukarıdaki cümle tipiktir: 1- "İnsanlığın tarihinde" sırf bir ekonomik evrim kabul eder, "sosyal devrim"i tarih dışı sayar. 2- Tarihte aktif bir rol oynamayan insan iradesini "insan arzuları ve fantezileri" tanımıyla hi-

çe indirir. K.S. bu aktarması ile fatalist (kaderci) bir karşı devrimciliği savunmak için zemin hazırlamış oluyor.

Bundan sonra, özellikle, önce Marks'ın ve Engels'in, nihayet Lenin'in şiddetle eleştirdikleri iki ibret alıcı pot kırılır. 1- "*Granit kanunlara göre*", 2- "*Durdurulması mümkün olmayan ekonomik evrim*."

I- Granit Kanunlar: Alman kalp (sahte) sosyalisti Lasalle'in "ücretlerin tunç kanunu"nu andırır. Bu lafın şair Gothe'deki "büyük tunç kanunlar"dan aşırıldığını işaret eden Marks der ki: "*Ücretli işi ortadan kaldırırsam, doğal olarak onun -ister tunç, ister sünger olsunlar- kanunlarını da ortadan kaldırırım.*" (Gota Programının Eleştirisi) Engels aynı nokta hakkında şuna işaret ediyor: "*Marks, Kapital'inde bol bol ispat etti ki, ücretleri idare eden kanunlar gayet karışıktırlar. Durumlar ve şartlara göre bazen şu, bazen öteki etken hakim olur. Şu halde bir tunç kanundan değil, gayet elastiki bir kanundan söz etmek yerinde olur.*" (Bebel'e yazdığı 18-28 Mart 1875 tarihli mektubundan)

Demek, ekonomi kanunlarını tunca veya granite benzetenler, onlardaki diyalektik elastikiyeti görmeyenler, Marksist değil, Lasalle'ci oportünistlerdir.

II- Durdurulması mümkün olmayan kanunlar: Üstat Kautsky'den ilham almış olan Kerim Sadi, objektif davranmış olmak için, "*durdurulması mümkün olmayan ekonomik evrim*"i sayıklar. Halbuki bu çeşit objektivizmin ne demek olduğunu da 30 yıl önce tespit eden Lenin, objektivist ile gerçek tarihi materyalist şöyle birbirinden ayırt eder:

"*Objektivist, önceden belirlenmiş, değiştirilemez bir tarihi sürecin zaruretinden bahseder. Materyalist, şu veya bu örgütlenmenin doğurduğu zıtlık ilişkilerini ciddiyetle dikkat alır. Objektivist daima belirlenmiş olayları ispat ederken, onların övücüsü kesilmek tehlikesine uğrar; materyalist, sınıf karşıtlıklarının üzerindeki örtüyü kaldırır ve bu suretle de kendi bakışını belirler. Objektivist, "üstesinden gelmesi mümkün olmayan tarihi eğilimlerden" söz eder; materyalist, öteki sınıfların somut karşı eylem şekillerini yaratarak, belirlenmiş bir ekonomi rejimini güden sınıftan söz eder. Şu halde materyalist, bir bakıma objektivistten daha mantıklı sonuçludur. Ve onun objektivizmi daha derin, daha tamamdır. Materyalist, sürecin zaruri olduğunu işaret*

etmekle yetinmez, hangi sosyal, ekonomik kuruluşun bu süreçte esas olduğunu ve zarureti açık olarak hangi sınıfın tayin ettiğini aydınlatır. Anılan durumda materyalist, "üstesinden gelinmesi mümkün olmayan eğilimler" in varlığını dikkate almakla yetinmez, belirlenmiş bir rejimi tayin ettiren ve bizzat üreticilerin hareketinden başka hiçbir suretle o rejimden çıkmanın imkânının bulunmadığını gösteren sınıfların varlığını da bildirir."

"Diğer yönden, adeta bir tür parti ruhunu da içererek, bizi, olayları her takdir edişte, doğrudan doğruya ve açıktan açığa belirli bir Sosyal grup bakımından yana çıkmaya mecbur eder." (Lenin, Bir Küçük Burjuva Sosyoloğunun Eleştirisi)

Demek, Kerim Sadi'nin ağızıyla "durdurulması mümkün olmayan ekonomik evrim" ve Struve'nin deyimiyile "üstesinden gelinmesi mümkün olmayan tarihi eğilim" gibi tanımlar, ancak küçük burjuva sosyoloğu geçinen "objektivist"lere özgü bir şeydir. Tarihi materyalistin yapacağı, böyle teleskopla yıldız aramak kabilinden pasif bir gözlemcilik değildir. Tarihi materyalist hangi konuya girerse, orada: Ekonomik sosyal kuruluşun çelişkili ilişkilerinden doğma sınıf karşıtlıklarını, bu karşıtlıklar önünde çeşitli sınıfların bölündükleri kampları, hangi kampın üreticileri ve devrimi tuttuğunu ve nihayet kendisinin hangi kamptan yana bulunduğunu açık açık bildiren adamdır.

ÜRETİM İLİŞKİLERİNİ YANLIŞ ANLAR

Kerim Sadi, taklit ettiği Mehmet Ali Ayni gibi, bindiği dalı keser; örneğin Babanzade'nin yanlısını düzeltiyim derken, kendisi şöyle daha beter bir yanlışa düşer. Der ki:

"Yaşama amaçlarının sosyal üretimi esnasında insanlar belirli, zaruri, iradelerinden bağımsız ilişkilere, üretim ilişkilerine girerler. "

Marks, "Hayatlarının sosyal üretimi içinde" der. Yani Marks'ın "İhres Lebens = hayatlarının" sözündeki derin anlamı kavramayan K.S., onu "yaşama araçları" diye çeviriyor. Halbuki "yaşama araçları" üretimin yalnız teknik ve maddi yönüdür. Marks'ın murat ettiği, üretim ilişkileri ile birlikte insanın bütün sosyal varlığı anlamına gelir. İnsanlar üretim ilişkileri içinde sadece yaşama amaçlarını değil, bizzat kendi hayat-

larını ve bütün sosyal ilişkileri de yaratmış olurlar. Üretim yalnız maddi yönleri ele alınırsa, üretim ilişkilerinin uygun düştüğü üretim güçlerinin de yalnız teknik olduğunu kabul etmek sonucuna varılır ki, bu, üretim güçlerinin en önemli toplumsal unsuru olan iř gücünü hiç dikkate almamak, Kadrocu reneġat (dönek) şevket Süreyya gibi, bir tarafta teknik, öte tarafta sosyal diye iki çeşit "ilişki" ayırmak, kısaca mekanik materyalizme batmak demektir. řu hesapa, uluslararası menşevizmin Türkiye'deki "Nevzad"ı, -Marks'ın sözünü "*sosyal hayatlarını kazanmak*"diye eviren "Babanzade evirisi" kadar olsun-, Marksizmi anlamak kabiliyetinden yoksundur. Buharin'in mekanik materyalizmine kapılması, hatta reneġat Kautsky'nin metafizik ve karşı devrimci düşünüş tarzını benimsemişi de hep üretim ilişkilerinin mekanik anlayışındandır.

VII- SINIF VE SINIF SAVAŞLARI

Kerim Sadi'nin sınıf meselesinde yanıldığı başlıca yerler şunlardır: 1) Sosyal sınıfların tanımını yapamamak. 2) Kapitalizmde en sonunda iki sınıf kalacağını sanmak. 3) Temelli sınıfların tanımını yapamamak. 4) Arazi sahipleriyle, köylü ve esnafı bir kalıba sokmak 5) İşçilerle aydınları birbirine karıştırmak.

SOSYAL SINIFLARIN TANIMINI YAPAMAZ

Burjuva bilginleri kapitalizmi ve sınıfları sonsuz ve "doğal" bir şey gibi göstermek için, sınıflar ayırımında yanlış bir takım kriterlerle teoriler kurarlar. Nitekim Kessler de, zihinleri şaşırtmak için ön yargılı bir tasnifle, bu günkü toplumda en az 8 sınıf sayar. 1- Eski aristokrasi'den kalanlar 2- Büyük girişimciler sınıfı 3- Memurlar sınıfı (yüksek, orta memurlar), 4- Eski el sanayisinden kalanlar ve küçük girişimciler 5- Kapitalist ve özel kurum memurları 6- Çiftçiler 7- Fabrika işçisi 8- Tarım işçisi

Bu yanlış tasnifi Marksizm adına baltalamaya kalkışan bir kimse, şayet Kerim Sadi gibi yalancı Marksist değilse, her şeyden önce Marksizmin sınıf hakkındaki görüş ve tarifini koyacaktır. Kerim Sadi, tam iki buçuk sayfa (18, 19, 20) karaladıktan *"insanları dışarıdan sermayeci ve gündelikçi diye ikiye ayıramayız", "toplumun sınıflanması sırf deneysel bir tarzda ortaya konulmaz"* gibi boş sözlerden sonra şu sonuca gelir: *"sosyal bir sınıflama yapabilmek için hayvanlar, bitkiler ve madenler sınıflamasında olduğu gibi belirli bazı karakterlere başvurmak, yapılacak sınıflamayı bu karakterler üzerine bine etmek lazımdır"...* (Anti-antimarksizm, s. 19-20)

Yani hem gene sınıfların ne olduğunu bir türlü anlatamaz, hem de bir dediği ötekini tutmaz: Hayvanlar, bitkiler ve ma-

denler sınıflaması "sırf deneysel", "dışardan", mekanik ve şematik olarak yapılamaz mı? Sosyal bir ilişki ifade eden sınıflar, "hayvanlar, bitkiler ve madenler"e nasıl benzetilebilir? "Belirli bazı karakterler" dediği nedir? O, bunları hiç düşünmeden tekerlemelerine devam eder.

"Kapitalist toplumunu önce ayırmak ve soyut bir ilk örnek olarak incelemek gerektir" ve İlh. Böylece üç sayfa uzunluğunca boğazlanmışçasına çırpınan Kerim Sadi, en sonunda yine bir tanım bulamadan kalır. Halbuki "*Marksizm ve Leninizmin sınıflar hakkındaki görüşleri, tarihin materyalistçe kavranışının en canlı bir ifadesidir, bilimsel komünizmin bir temelidir.*" Kapitalist toplumundaki sınıfları bu gözlüğün içinden göremeyenleri, bir an için bile Marksist sayamayız. Toplumun sınıflara ayrılışının Marksizm ve Leninizm dışındaki açıklamaları, sonuçta çeşitli burjuva ekonomi okullarının bilim dışı açıklamaları çerçevesinden dışarı çıkamaz. Bizim "sırtı yere gelmemiş pehlivanın ömründe duymadığı ve bilmediği sınıfların Marksist ve Leninist tanımı ise şudur:

"Sınıflar, tarihçe belirli bir Sosyal üretim sistemindeki yerlerine, üretim araçlarına karşı olan ilişkilerine (bu ilişkiler çoğu durumda kanunlarla belirlenip, onanmıştır), işin sosyal örgütlenişindeki rollerine, dolayısıyla da sosyal birikimden aldıkları paya ve bu payı alış tarzlarına göre ayrılan bir takım büyük insan gruplarıdır." (Lenin, cilt XVI, s. 249)

KAPİTALİZM'DE İKİ SINIF MI KALACAK?

Kerim Sadi der ki: "*Zavallı Marks, kapitalist ülkelerde iki sınıf kalacağını var sayıyor.*" (Anti-antimarksizm, sayfa 18) Halbuki, Marks'ın söylediği şudur: "*fakat burjuva çağı olan çağımızın özelliği de, sınıf karşıtlıklarını basitleştirmiş olmasındadır. Git gide bütün toplum iki büyük düşman ordugaha, birbiriyle taban tabana zıt iki büyük sınıfa ayrılır: Burjuvazi ve proletarya*"(Manifesto)

Marks'ın burada söylediği, kapitalist ülkelerde bütün öteki gruplar -sınıf olarak- çözülüp dağılır ve sınıflıktan çıkarlarken, yalnız burjuvazi ile proletaryanın, başlıca temelli sınıflar halinde "iki büyük ordugah" oluşturdukları ve bu suretle de sınıf karşıtlıklarının basitleştiğidir. Yani Marks, kapitalist üretim sürecinin sınıflarla olan ilişkilerini gösteriyor. Kapitalizmde burju-

vazi ve proletaryadan başkası kalmayacak demiyor. Kapitalizm, sermayenin ücretli iş kullanarak artık değer çıkartmasıdır. Toprak sahibi veya esnaf veya çalışan köylü ortadan kalksa, işle sermaye ilişkisi yine devam edebilir, fakat işçi veya burjuva sınıfından biri yok olsa, ortada kapitalizm diye bir şey kalmaz. Bunun için bütün öteki sosyal gruplar içinde sınıf adını alacak, kapitalist toplumun temelli sınıfları ikidir: Burjuvazi, proletarya. Fakat yalnız iki sınıfın bulunduğu soyut toplumlar düşünmek hatadır. Mesela, feodalizmde derebeylerle köylüler dışında, zanaatkarlar da vardı, ticaret burjuvazisi ile aydınlar da doğmakta idi. Kapitalizmde de temelli sınıflardan, yani burjuvazi ile proletaryadan başka, derebeyleri, köylüler, şehir küçük burjuvazisi, aydınlar, lümpen proletarya da vardır. Nitekim Marks'ta, Engels'te, bu iki esas sınıf dışında, diğer geçici sınıfların bulunduğunu kaydeden yazılar pek çoktur. Marks, Manifesto'nun III. bölümünün B kısmında, *"modern medeniyetin geliştiği ülkelerde, proletarya ve burjuvazi arasında sallanan ve burjuva toplumunun tamamlayıcısı olarak oluşan ve aralıksız yeniden oluşan yeni bir küçük burjuvazi"*den söz etmektedir. Yine Marks, Kapital'in III. cildinde şunları yazmaktadır. *"Gelir kaynakları, ücret karşılığı kâr ve irad olan, iş gücü sahipleri, sermaye sahipleri ve toprak sahipleri, kapitalist üretim tarzı üzerine dayanan çağdaş toplumun üç büyük sınıfını oluştururlar."* Olayca, kapitalizm geliştikçe, büyük toprak sahipleri bir sınıf olarak önemlerini kaybetmekte ve geçici sınıflardan sayılmaktadırlar. Fakat, buna rağmen "saf" bir kapitalist toplumu düşünmek mümkün olmadığı için, bu geçici sınıflar, tabakalar, gruplar zorunlu olarak var olacaklardır.

Marksizmin bu açık kanaatleri bilinirken, "Marks kapitalist ülkelerde iki sınıf kalacağını var sayıyor" denebilir mi? Bunu söylemek, burjuva bilginlerinin, *"Marks iki sınıftan başkasını göremedi, onun için proletarya burjuvaziyi kaldıracak dedi. Halbuki, işte iki sınıftan başka tabakalar da var; bundan dolayı Marksizm devrimciliğinde yanılmıştır"* şeklindeki sözlerini onaylamak demektir. Onun için Kerim Sadi "iki sınıf kalacak" derken, bütün oportünistler gibi konuşuyor. Onun bu sözünün arkasında daima şu kaçamak gizlidir: Bekleyelim, kapitalizmde sırf bu iki sınıf karşı karşıya kalsın, ancak o zaman saf ve temiz bir devrim mümkündür. Böyle bir kanaat, proletaryanın

müttefiki sıfatıyla ara sınıflardan bir kısmının, özellikle fakir köylülüğün rolünü inkar etmek, kapitalist toplumda yalnız iki sınıf asla kalmayacağına göre, sosyal ilişkileri de asla olamayacak bir zamana bırakmak demektir. Bir kelime ile bu, doğrudan doğruya karşı devrimci ve anti Marksist bir teoridir.

TEMEL SINIFLARIN TANIMINI YAPAMAZ

Kerim Sadi temel sınıfları şöyle tanımlar: *"Bu asli ve temel sınıflar, doğrudan doğruya üretime katılan, yani üretim alanında yer tutan ve üretim süreci etrafında kutuplaşan sınıflardır ki ikiye ayrılır."* (Anti-antimarksizm, s. 19-20)

Halbuki Marks'ın tanımı şudur: *"Kapitalist ve ücretli işçi, karşılıklı ilişkileri kapitalist üretim biçiminin karakterinden ileri gelen biricik üretim ast ve üstleridirler. Bu üretime doğrudan doğruya katılan sınıfların ikiye ayrılması olayı... kapitalist üretimin differentia specifica (özel farklılık) sını oluşturur."*

Marks'ın tanımıyla, Kerim Sadi'nin bu tanımdan anladığı şey arasındaki korkunç farka dikkat edilsin: Kerim Sadi'ye göre, sade, *"üretime yani üretim alanına ve üretim sürecine katılma."* Halbuki Marks açıkça söylüyor: 1- *"Kapitalist üretimin karakteri"* söz konusudur. Bu karakter *"kapitalistle ücretli işçinin karşılıklı ilişkileri"*dir. Yani gelişigüzel üretim değildir. Yoksa kapitalizmde küçük esnaf ve köylüler de "doğrudan doğruya üretime katılanlar, yalnız yaptıkları üretim "kapitalistçe" değildir, bezirgan üretimdir." 2- Temel sınıflar bu "üretim katılması" itibarıyla değil, kapitalist üretimin karakterinden ileri gelen ve üretimde "ast-üst" olmak itibarıyla ayırt edilirler. Yoksa bir burjuva aydını olan büyük mühendis de kapitalist "üretime katıldığı" ve hatta ücret aldığı halde işçi sayılmaz. Çünkü işçinin üzerinde ve işçiye karşı patronun temsilcisidir. Patron sayılmaz: çünkü üretim araçlarına sahip değildir ve patrondan maaş alır. O halde aydın temel sınıf da değildir.

TOPRAK SAHİPLERİYLE

KÖYLÜ VE ESNAFI BİR YAPAR

Kerim Sadi söyler: *"Diyelim ki, kapitalist toplumun da derebeylik ekonomisinden miras kalan büyük toprak ve emlak sahipleri vardır... Kessler'in dördüncü ve altıncı sınıfları gibi."* (Anti-anti Marksizm, s. 19)

Kessler'in 4. ve 6. sınıfları ise, esnaflar ve çiftçiler (köylü) dür. Toprak sahiplerini Kessler bile "1. sınıf" yapmış, yani esnaf ve köylüden ayırmıştır. Gerçi kapitalizm ilerledikçe toprak sahipleri de, köylü ve esnaflar da aşınır, toprak sahipleri günden güne kapitalist sınıfıyla kaynaşır. Hele emperyalizm devrinde, finans kapital halinde finans oligarşisi zümresine katılır gider. Köylü ve esnafın ise yüzde 99'u proleterleşir. Toprak sahibinin köylülerden büsbütün başka oluşu; çalışkan olmayışı ve ezen, soyan bir kategoriye teşkil edışıdir. Köylüler ise, yaşamak için çalışırlar.

AYDINLARLA PROLETERLERİ KARIŞTIRIR

Kerim'e göre: *"Kapitalist toplumunda sanayi burjuvazisi, ticaret burjuvazisi, bankerler ve ilh. ayrı ayrı birer sınıf oluşturmayarak, doğrudan doğruya hakim sınıfa yani burjuvaziye mensup oldukları gibi, kalifiye işçilerle, kara işçiler, fikir işçileriyle kol işçileri ilh. de, proleter sınıfındandırlar."* (Anti-anti-marksizm, s. 21)

Böylece bir cümlede iki çam birden devirir. Önce aydınları temel sınıflar sırasına sokar, sonra işçi sınıfından sayar. Bu iki iddia da saçmadır. Kerim Sadi bu cümlesini eleştirilmiş Buharin'den aşırır. Fakat aşırırken, alışkanlıkla Buharin'i bile bozmaktan çekinmez.

İşte Buharin'in sözü: *"Temelsınıflar da, ikincil sınıflara, çeşitli bölümlere, fraksiyonlara ayrılırlar: mesela kapitalist toplumunda hakim burjuvazi, sanayi burjuvazisi, ticaret burjuvazisi, bankerler ve ilah... ayrılır. İşçi sınıfı uzman ve uzman olmayan işçilere bölünür."* (La Théorie du Mater. Histo. s. 307)

Buharin, ondan sonra 308. sayfada "II. Ana sınıflar" başlığı altında, "fikir işçilerini" yani aydınları toplar. Orasını okuyacak zamanı olmayan yalancı Marksist ise, "fikir işçileriyle kol işçilerini" bir sınıfa sokar. Halbuki, öncelikle aydınlar temel sınıf olamaz.

Çünkü kapitalist toplumunda büyük roller oynayan yüksek mühendisler, ziraatçılar, hukukçular, bilimciler ve ilah... yanında, mütevazı köy öğretmenliği, küçük memurluk yapan aydınlar da vardır. Bunların hepsini bir saymak cahilliktir. Onun için Lenin, aydınları burjuva, küçük burjuva ve devrimci-sosyalist olmak üzere üçe ayırır. Demek, yukarıda işaret et-

tiğimiz gibi aydınlar temel olmak şöyle dursun, gelişigüzel belirli bir sınıf bile değildirler.

İkinci olarak, gene Lenin der ki: *"Rus üniversitelerinin, Rus mekteplerinin her sene, yalnız kendisini doyuracak birisini arayan bir takım "aydınları" yetiştirdiğini nasıl inkar edebiliriz? Bu aydınların geçinmesini, yaşamasını temin edecek araçların, bugünkü Rusya'da ancak burjuva azınlığında bulunduğunu nasıl inkar edebiliriz? ¹Halk dostları'nın, burjuvaziye hizmet etmemesi de 'mümkün'dür, demeleriyle Rusya'daki burjuva aydınlığı ortadan kalkabilir mi? Evet, Rusya'da burjuvazi ve kapitalizm olmasaydı, bu gerçekten ¹mümkün'dü."* (Lenin, "Halkın dostları", cilt 1, s. 147) "

Yani Lenin, aydınları maaşını aldıkları sınıfa göre rol oynayan bir takım zümreler halinde görür. Hele kapitalizmin hüküm sürdüğü yerde, aydınların geçimlerini "ancak burjuva azınlığında" bulduklarını, şu halde, işçiden çok burjuva sınıfına yakın kaldıklarını gösterir. Kerim Sadi ise, aydını işçi zanneder.

Kapitalist üretimin anomalilerinden birisi de, fikir işi ile kol işini birbirinden ayırması ve olabildiğince birbirine karşı koymasındır. Aydınlar kapitalist üretimde genellikle proletere karşı patronu temsil ederken, durum ve rolleri işçiden büsbütün başkadır. Çalışan aydınlarla işçilerin çıkarları birlik olabilir, fakat durumları bambaşkadır. Aydınlar, işçi sınıfının "bankerleri" türünden bir şey olamaz. Kerim Sadi'nin kafasındakilerle Marksizm arasında ne kadar fark varsa, aydınlarla proleterler arasında da o kadar fark vardır.

SINIFSIZ TOPLUM GELİŞEMEZ Mİ?

Sınıf meselesi hakkında Kerim Sadi'nin ne karanlık fikirlerle meydana atıldığını anlamak için, Kessler'le olan tartışmalarına bir göz atmak yeter. Kessler söylüyor: *"Mülksüz insanın özgürlüğü olmaz"*

K.S. cevap veriyor: *"Mülkiyet, yani greko-romen veya derbeylik mülkiyeti söz konusu olmadığına göre burjuva mülkiyeti? Şüphesiz Kessler şüphesiz."* (Anti-antimarksizm, s. 12)

Yani alay ediyor. Halbuki alay etmek değil, Kessler'in ne demek istediğini karakterize etmek, Kessler'in yaşadığı çevre ile karşılaştırmak lazımdı. Lenin der ki: *"alaya almak, işin içinden sıyrılmamanın en ucuz çaresidir."*

"Burjuva mülkiyeti, şüphesiz?" ne demek? Yalnız burjuva mülkiyeti mi insanı özgür yapar?

Kessler söyler: "Yunan yazarlarının savaş her şeyin babasıdır sözü, toplum hayatı konusunda doğru değildir."

K.S cevap verir: "Kessler'in zehirli okları görüyorsunuz, Marks'ın diyalektiğin çürütmek için, yüzyılları aşarak, eski Yunan'ın büyük diyalektisyenlerine kadar gidiyor. Kessler şunu demek istiyor: İnsan toplumu diyalektik kanunlara bağlı değildir. Yani zıtların çarpışmasıyla gelişmez. Bundan dolayı sınıf mücadelesi akılcı değildir. Devrimciler çıldırmaşlardır."

Bay K.S burada "Kessler şunu demek istiyor" derken, adeta Kessler'in alçak gönüllü bir yorumcusu veya -kendi deyişiyle- Türk "açıklayıcısı" hizmetini görüyor. Hatta Kessler'e demediği şeyleri dahi söylettikten sonra, susuyor. Kerim Sadi'ye bakılırsa: İnsan toplumu, ancak ve ancak zıtların çarpışması, yani sınıf mücadelesi ile gelişir. Sınıf mücadelesi olmazsa toplum gelişiminden kalır ve ilh___Tarihin materyalizmi hakkında bundan daha büyük cehalet gösterilebilir mi?

Önce sınıf mücadelesi, zamanına ve zeminine (yani içinde bulunduğu sosyal şartlara) göre toplumu geliştirdiği gibi, çürütülebilir de. Bu günkü proletaryanın sınıf mücadelesi, devrimci ve toplumu geliştirecidir. Çünkü teknik, ekonomik, politik dünya şartları bunu bir zaruret haline getirmiştir. Halbuki bütün antik toplumları yıkıp mahveden, hep, bir türlü kesin devrimi başaramayan, kısır, müzmin sınıf mücadeleleri idi.

İkinci olarak, sınıf mücadelesi ne de olsa toplumun iç zıtlıkları demektir. İçine kurt giren bir toplumda insanlığın yaratıcı enerjisi oldukça feci israflara uğrar. Maddi ve manevi kullanım araçları ve cihazları, asalak bir yüküdür. Şu halde sınıf mücadelesi, yani iç zıtlıkları olmayan bir toplum gelişemez demek doğru değildir. Aksine, zıtlıkları olan bir toplum da görülmedik bir hızla gelişir. İnsanlık, sınıfsız ilkel komünizmden gelişerek geldi. Marksizmin esas tezi, sınıfsız yüksek gelişimli bir topluma geçileceğini gösterir. Sovyet sisteminin yüksek verimli kanatlanışını bay kerim Sadi inkar mı ediyor?

Toplumun diyalektik kavranışı insanların doğayla savaşması demektir ki, asıl olan da budur.

Marksizm ve Leninizme göre sınıflar doğal bir kategori olmayıp, tarihi bir kategoridir. Yani önceleri sınıfsız toplumlar

bulunduğu gibi, bundan sonra da sınıfsız toplumlar gelecektir. Bunun gibi, çeşitli sınıflar arasında çıkar ayrılıklarının doğurduğu sınıf mücadelesi de tarihi bir kategoridir. Şu halde sınıf mücadelesini her toplumun (tabi bu arada ilerideki komünist toplumun da) hareket ettiren gücü saymak büyük bir hatadır. Sınıfsız toplumların gelişmeyeceğini, gelişemeyeceğini söylemek demektir. Sovyet toplumunun bu günkü gelişimini inkar etmek, yarınki sınıfsız toplumun gelişeceğine inanmamak demektir ki bu K.S'yi karşı devrimciliğe kadar götüren bir görüş tarzıdır.

SINIFSIZ TOPLUM YOK MUDUR?

Burjuva profesörleri, daima bir yazının bir parçasını alıp, ötekisini atmak suretiyle Marksizmi reddetmeye kalkışır. Mesela *"Profesör Kessler'in önermelerindeki ana tema şu: Marks, bütün tarihi bir sınıf mücadelesi sayıyor. Bu fikir yanlıştır."* (Anti-anti Marksizm, ilk sayfa) profesör, Manifesto'nun birinci bölümünün ilk cümlesini kastediyor. *"Şimdiye kadarki bütün toplumların tarihi sınıfların mücadelesi tarihidir."* Manifesto'nun bu cümlesinin yıldız işaretli noktasına, Kessler'in Türkiye'ye gelişinden kırk yıl önce, Engels şu notu koymuştur:

"Yani, açık olarak söylenirse, yazılı aktarılan tarih, 1847'de toplumun tarih öncesi, bütün yazılı tarihten önce gelen toplumsal örgütlenme tamamıyla bilinmezdi. O zamandan beri, Haxthausen Rusya'da ortak toprak mülkiyetini keşfetti. Maurer, bunun (ortak toprak mülkiyetinin) bütün Alman kabilelerinin tarihen çıkageldikleri sosyal temel olduğunu gösterdi ve ortak toprak mülkiyetli köy komünasının, Hindistan'dan İrlanda'ya kadar toplumun ilk şekli olduğu yavaş yavaş bulundu. En sonunda Kan (Gens)in gerçek özelliği ve kabile içindeki durumu hakkında Morgan'ın her şeyi taçlandıran keşfi üzerine, bu ilkel komünist toplumun iç örgütlenmesi en tipik şekliyle meydana çıktı. Bu ilkel toplulukların çözülüp dağılmasıyla toplumun özel ve nihayet birbirine zıt bölünmesi başlar."

Şu halde Kessler'in kastı apaçık: Önce manifesto'nun cümlesindeki notu yok sayıyor, sonra tarih ile tarih öncesini birbirine karıştırıyor. Manifesto tarihten, yani yazılı olarak aktarılan sınıflı toplumdan bahsediyor, tarih öncesinden değil. Nitekim,

daha sonra, tarih öncesinin tarihi materyalistçe açıklanışında anıt sayılacak eseri yazan Engels, Manifesto'nun o cümlesini bir notla açıklığa kavuşturmuştur. O cümlede bir "yanlış"lık yok, olsa olsa, 1847'ler için zaruri bir kapalılık vardı. Sonradan o da Marksizmin ustaları tarafından açık kılındı.

"Anti-anti Marksizm"de tartışmanın ağırlık merkezi sınıf konusu ve konunun da -Kerim'in itiraf ettiği gibi- ana teması yukarıda söylediğimiz şey iken, Kerim Sadi ne yapıyor? Sadece anlamını kavramadan Lenin'den aşırıldığı bir iki cümleyi kekeliyor ve: 1- Bütün cevabında sınıfsız bir topluma dair tek kelime söylemiyor. 2- Ayrıca cevap olarak Manifesto'nun birinci konusundan yaptığı yanlış çeviride, Engels'in her şeyi aydınlatan notunu aforoz ediyor.

Bu kalplığını yüzüne vurduğumuz zaman, Kerim'in yaptığı açıklama, Kessler adına şu bedeldir:

"İnceleyelim: Kessler, tarihin sınıf kavgasından ibaret olduğu fikri yanlıştır derken, yani Marks'ı eleştirmeye kalkışırken, tarihten önce sınıfsavaşı yoktu ve dolayısıyla Marks hata etmiştir mi demek istiyor? Hiçbir zaman." (Yeni Adam, 9. XII, 935)

Acaba K.S. Kessler'in ana temasını anlamamış, Manifesto'nun ilgili pasajıyla olan ilişkisini kesememiş midir? Hayır, Kerim yalan söylüyor. Çünkü "Anti-anti"nin 22. sayfasında *"gerçekte Kessler, Manifestodaki birinci konunun ilk cümlesini...", "Manifestodaki cümleyi çürütebilmek için..."* diyen Kerim Sadi, Kessler'in o pasaja çattığını pekala itiraf ediyor. Bu yazılı itirafı önünde çaresiz kalan Kerim, en sonunda Kessler'in avukatlığına kadar tekerleniyor: *"Prof. Dr. Gerhard Kessler... Engels'in bu dipnotunu ve karşıtının da bu dipnottan haberdar olduğunu görmeyecek kadar kör değildir."* (Yeni Adam, 9. XII, 935)

Madem ki o dipnotu hem Kerim, hem Kessler biliyorlarmış, Kerim Sadi'nin o dipnottan söz bile etmeyişi ne ile açıklanabilir? Ya *"Marksizmle ciddi biçimde ilişkisi olmayan bir okuyucu"* bile olmayışı, ya da bile bile çarpıtmaları ile bilinçli bir Marksizm kalpazanı oluşu ile.

VIII - EMPERYALİZM VE LENİNİZM

Emperyalizm konusu Kerim Sadi'de bir "kaos pedantesk: ukalaca mahşer dir. Genel olarak Marksizmin ana meselelerinde ve kapitalizm hakkında bu kadar kalp çıkan Psödo-Marksist Kerim Sadi'nin özellikle emperyalizm konusunda ne potlar kırabileceğini tahmin etmek güç değildir. Kerim Sadi'nin burada gösterişçi ukalalığı ile totolojik cehaleti sarmaş dolaş olarak, kendisini Marksizm kalpazanlığında "üstat" yapar. Aynı boş lafları, bir defa, beş defa tekrarlarken, olabildiğince açık olmamak, kaçamaklı söz kıvrımları arasında asıl fikri görülmez ve tutulmaz kılığa sokmak da, ayrıca demagog totolojinin bir türüdür.

Diyeğim, Kerim Sadi, bütün bir broşürü gelişigüzel bir tarih meselesi konusu ile doldurmak ister. Konu da güya "emperyalizm hangi tarihte başladı"dır.

Bakınız nasıl bir yol tutar? (No.9)

1. sayfada: "*Şevket Süreyya beye göre, emperyalizmin doğuş çağı on beşinci yüzyılın ilk keşiflerinden başlar.*" Kerim bunu kabul etmez. Ya nerede başlar?

5. sayfada: "*Acaba emperyalizmin tarihteki yeri, gerçekten on beşinci yüzyıla yirminci yüzyıl arasında mıdır?*" Kerim buna da inanmaz. Fakat emperyalizmin tarihini de "devlet sırrı" imiş gibi saklamakta devam eder. Derken,

8. sayfa: "*Şevket Süreyya bey emperyalizmin bu tarihi yerini kabul etmiyor*" der. "Bu" diye işaret eder ama, gerçekte, gene emperyalizmin "tarihteki yeri" henüz söylenmemiştir. Sadece "o" değil, "bu" denilmiştir. "Bu" ise bilinmez!

Kerim, bu soruyu cevapsız bırakarak, ikinci meseleye, emperyalizmin tanımına girişir. Lenin'in emperyalizmi tanımlayan beş cümleli formülünü görmüş. Lenin'in bu formülünü dört sayfada ayrı ayrı tam 6 defa tekrarlıyor. Aynı formülün başka şekilde de iki defa tekrarlandığını da eklersek, Lenin'in

tanımladığı kurallar, on altı sayfalık koskocaman bir eserde tam 8 defa tekrarlanıyor. Ve böylelikle emperyalizm güncel bir konu, bir bilinmezlik şekline sokuluyor.

1- Sayfa 3: *"Bu beş temel karakter şunlardır: I- Üretimin ve sermayenin merkezileşmesi, gelişimin öyle yüksek bir derecesine varmalı ki, ekonomik hayatta kesin bir rol oynayan tekeller doğsun. II- Banka sermayesi ile sanayi sermayesinin birleşmesi ve mali sermayenin bu esası üzerinde mali oligarşinin yaratılması: [fakat K.S. bir yerde dahi aynı şeyi iki defa bakın nasıl, parantez içinde olsun tekrarlar. H.K] (Banka sermayesi ile sanayi sermayesi birleşerek mali sermayeyi doğurur, bu mali sermayeden mali oligarşi doğar.) III- Emtia ihracatından farklı olarak, sermaye ihracatının özel önemi: [K.S. gene tekrarlar] (Özel bir önem taşıyan ve emtia ihracatının önünde yürüyen sermaye ihracatı.) IV- Dünyayı kaplayan uluslar arası kapitalist tekellerin oluşması. V- Kapitalist devletler arasında kürenin siyaseten paylaşılmasının tamamlanması."*

2- Sayfa dört: (satır 10-15): *"Emperyalizm öyle bir gelişim aşamasındaki sermayeciliktir ki, o aşamada tekeller ve mali sermayenin egemenliği oluşmuş, sermaye ihracatı açık bir önem kazanmış, uluslar arası tröstler arasında dünyanın paylaşılması başlamış ve kürenin büyük kapitalist ülkeler arasında paylaşılması bitmiştir. Özetle..."*

3- Yine sayfa dört: (satır 29-33): *"Bu aşamada tekellerin ve mali sermayenin mutlak egemenliği ile sermaye ihracatının önemi göze çarptığı gibi, uluslar arası tröstler tarafından dünyanın ekonomik anlamda paylaşılması başlar; ve en büyük sermayeci ülkeler arasında kürenin paylaşılması tamamlanmış olur."*

4- Sayfa on: (satır, 10-23): *"Emperyalizmin aşağıdaki beş temel karakteri kucaklayan bir tanımını yapabiliriz: 1: [Bu defa çizgi yerine iki nokta üst üste koymak yeniliği gösterilir] Ekonomik hayatta kesin bir rol oynayıcı tekeller yaratan üretim ve sermaye merkezileşmesi; 2: Banka sermayesi ile sanayi sermayesinin birleşmesi, bu birleşmeden mali sermayenin doğması ve mali sermaye üzerinde mali oligarşinin (zümre egemenliğinin) doğuşu; 3: Özel bir önem kazanan ve emtia ihracatının önüne geçen sermaye ihracatı; 4: Dünyayı paylaşan uluslar arası sermaye tekellerinin oluşumu; 5: Büyük ka-*

pitalist devletler tarafından dünyanın siyaseten paylaşılmasının son bulması."

5- Sayfa on (satır, 24-31): *"Emperyalizm öyle bir gelişim aşamasına varan sermayedarlıktır ki, o aşamada, tekeller ve mali sermaye hükümünü yürütür; sermaye ihracı önem itibarıyla ön safı tutar; uluslar arası tröstler dünyayı bölüşmeye başlar ve dünyanın her tarafı kapitalist ülkeler tarafından çoktan pay edilmiştir. Bu tanım, sırf ekonomik kavramlar göz önünde tutularak verilmiştir."*

6- Sayfa on altı: *"Özetle: Emperyalizm, kapitalizmin tekel aşamasıdır. Emperyalizmin ayırt edici ana karakterleri şunlardır: (1)"* (Bu sefer de rakamlar parantez içinde) *Üretim ve sermayenin merkezileşmesi, tekeller, (2) Bankaların mutlak egemenlikleri, (3) Sermaye ihracatının önemi, (4) Uluslar arası kapitalist tekellerin (kartellerin) dünyayı ekonomikman paylaşması, (5) Büyük kapitalist devletler tarafından dünyanın siyaseten paylaşılması."* Ve ilh...

İşte size bir "ülkede Marksizmin en yetkili alimi!"

Halbuki Kerim, eğer bu tekrarladığı boş lafları hiç olmasa kendisi anlasa, pek uzun olmayan Lenin'in tarif formülünü biraz olsun realitelerle canlandırmak gereğini hissetmez miydi?

Bu 9 numaralı kitabında Kerim aşırımlarını nereden yapar? Lenin'in "Emperyalizm, Kapitalizmin Son Aşaması" kitabının beş altı sayfasını Türkçe'ye çevirerek, aralarını boş laf kırıklarıyla doldurur. Yalnız dikkat ettiği şey, olabildiğince kopya ettiği cümleleri kendi malı gibi sürmektir. Diyelim ki, ikinci sayfada başlıca cümleler parantez içinde. Bunlar Kerim Sadi'nin sözleri değil, o halde nereden almış?

Buna karşılık üçüncü sayfada Buharin'den aldığı beş altı satırı -sözde namuslu yazar olduğunu göstermek için- hem tırnak içinde aktarıyor, hem de sonunda (Buharin) kaydını koyuyor. Demek, Kerim Sadi, bir başka yazardan aynen alınan sözlerin böyle "tırnak" içine konulduğunu biliyor. Açalım kitabın 5. sayfasını:

Orada Lenin'in andığımız kitabının Fransızca baskısının 104-107. sayfalarını kelimesi kelimesine kopya etmeye başlar. Gerçi başlarken: *"Lenin... Emperyalizmin tarihteki yerini şöyle tespit eder."* Diye bir kayıt koyar. Fakat ondan sonra Lenin'in sözü nerede başlar, nerede biter? Bunu belli etmek için

tırnak denilen şu "" işaret içine sokmak gerek değil mi? Kerim'in bu dürüstlük hiç işine gelmez. Bunu anlamak için, Kerim Sadi'nin satırları ile Lenin'den çevirdiğimiz bölümleri karşılaştıralım:

Kerim Sadi'nin satırları: *"Emperyalizm, ekonomik temeli itibarıyla tekelci kapitalizmdir, demekle onun tarihteki yerini de belirlemiş oluyoruz. Zira serbest rekabetten doğan tekel, kapitalist rejimden daha yüksek bir ekonomik ve sosyal düzene geçiştir."* Satır başında başka bir cümle: *"Tekellerin belli başlı dört yüzü, tekelci kapitalizmin dört esaslı görünümü vardır ki, bunlar emperyalizm çağının ayırt edici sıfatlarını oluşturur."*

Lenin'den aynen çevirimiz: *"Ekonomik özelliği itibarıyla emperyalizmin tekelci bir kapitalizm olduğunu görmüştük. Emperyalizmin tarihi yeri işte bununla belirlenmektedir. Çünkü özellikle serbest rekabetten doğan ve o zemin üzerinde büyüyen tekellilik, kapitalist düzenden daha yüksek bir sosyal, ekonomik düzene geçişi ifade eder. İncelediğimiz dönem için karakteristik olan tekellerin, özellikle, başlıca dört görünümünü kaydetmek lazımdır."* (Lenin, Emperyalizm, Rusça aslı, s. 84)

Aktardığımız bu satırlar, Kerim Sadi'de ikiye bölünmüş ve kısmen satır başına geçilmek suretiyle fikirler ikiye ayrılmıştır. Bu el çabukluğu, fikirlerin aynen Lenin'den aşırıldığını gizlemek için seçilmiştir.

Gerek bu satırlar, gerekse KS'nin broşürünün sonuna kadar giden yazılar hep böyle, bütünüyle Lenin'in "Emperyalizm" kitabından aşırılmıştır. Bu düşüncemizi belgelemek isteyenler, K.S'nin 9 numarası ile Lenin'in "Emperyalizm" adlı kitabını karşılaştırabilirler. Bir örnek daha. Kerim Sadi'nin 5. sayfasında şöyle bir cümle okursunuz: *"Kartel, üretim sendikaları ve tröst ismini alan kapitalist birlikler bu suretle baş gösterdi. Günümüzdeki ekonomik hayatta bunların oynadıkları müthiş rolü gördük."*

Bunu okuyan, elinde olmadan kendi kendine sorar: *"bu suretle"* deniliyor, hangi suretle ve onların *"oynadıkları müthiş rolü"* nerede gördük? Çünkü Kerim'in 5. sayfasındayız. Ondan önce ne kartel ve tröstler hakkında bir açıklama, ne de bunların *"ekonomik hayatta oynadıkları müthiş rol"*e dair tek harf yoktur. O halde K.S. bu lafı neden ortaya atmış?

Hayır, bunu K.S değil, Lenin söyler. Fakat Lenin bu sözünü tekeller hakkında sayfalarca rakam, olay ve örneklerle dolu

canlı açıklamalardan sonra, fikirlerini özetlerken şöyle söyler: *"Kartel, sendika, tröst ismini alan sermayedar birlikleri fıskırdı. Bunların modern ekonomide oynadıkları rolü görmüştük."*

Tabii, o zaman, bu cümlelerin anlamı ortadadır. İşte böylece Kerim Sadi, Lenin'in gayet anlamlı olan sözlerini üstünden altından kırpmalara uğratarak, anlamsız hale sokar.

KERİM SADİ FATALİST OPORÜNİST

İşçi aristokrasisi hakkında K.S. şöyle der: *"Dünyayı paylaşmak isteyen emperyalist uluslar arasındaki çelişkilerin azması, işçi aristokrasisinin bozulup çürümesi eğilimini güçlendirmektedir. İşte bu surettedir ki, emperyalizm ile oportünizm arasındaki bağlantı doğar."* (no.9, s. 7)

Önce, *"emperyalistlerin arasındaki çelişkilerin azması işçi aristokrasisinin çürümesini güçlendirir"* ne demek?

Bildiğimiz gibi, "işçi aristokrasisi" zaten işçi sınıfının burjuvazi tarafından satın alınmış, şu halde bozulup çürütülmüş parçasıdır. Emperyalizm, sömürge fazla kârlarından bir tutam otları bu "parlak işçi"leri kendine bağlarken aynı zamanda bozup çürütür de. Şu halde, bir emperyalist ülkenin ne kadar çok sömürgesi, tekel ve sömürgeci den çıktığı fazla kârı varsa, bir "işçi aristokrasisinin çürümesi" o kadar fazla olur. Aksine, sömürgeler veya tekel kârları azaldıkça, işçi aristokrasisinin satın alınma imkanları da azalır. *"Emperyalistler arasındaki çelişkilerin azması"* demek, yeryüzünde yeniden paylaşılacak sömürgelerin kalmaması, eski sömürgelerin daralması, tekellerden gelen fazla kâr normlarının düşmesi, "çelişkilerin azması" oranında aristokrat işçiyi satın almaya harcanacak paraların militarizme kaptırılması ve ilh... demektir. Yani emperyalist çelişkiler azdııkça, işçi aristokrasisini yaratan "bir tutam ot"un miktarı eksilir, aristokrat işçilerin aristokrasisinin bozulup çürümesi eğilimi kuvvetlenmek şöyle dursun, zayıflar. Nitekim, son dünya bunalımı iyice gösterdi ki, o eski geleneksel işçi aristokrasisini yaratan ekonomik temel günden güne aşınmakta, işçi aristokrasisinin yerine, işçi ile hiçbir organik bağı kalmamış bir avuç uzman, imtiyazlı patron uşağı zümresi geçmektedir. Demek K.S'nin anlattığının tersine, *"uluslar arasındaki çelişkilerin azması işçi aristokrasisinin çürüme eğilimini"* güçlendirmemekte, aksine aşındırmaktadır.

Acaba K.S. de, "eğilim" derken bu aşınmayı mı murat etmiştir. Hayır. Ondan sonraki cümle: *"İşte bu suretledir ki, emperyalizm ile oportünizm arasındaki bağlantı doğar"* der. Biliyoruz ki, Avrupa'da oportünizmin başlıca sebeplerinden biri işçi aristokrasisidir. İşçi aristokrasisi arttıkça, *"emperyalizm ile oportünizm arasındaki bağlantı doğar."* Kerim Sadi'nin ise "bağlantı doğar" dediğine, "ölür" demediğini göre, *"işçi aristokrasisinin çürümesi"* sözünden de kastı, işçi aristokrasisinin *"emperyalist uluslar arasındaki çelişkilerin azması"* ile doğru orantılı olarak artmakta olduğunu iddia etmektedir.

Halbuki, Lenin emperyalizm eserinde şöyle der: *"Dünyanın paylaşılmasını ve sömürülmesini içeren ve en zengin ülkeler nüfusunun gayet ufak bir azınlığına yüksek kazançlar sunan emperyalizm, proletaryanın üst tabakasını para ile bozup sağlıklılaştırmanın ekonomik imkanını yaratır ve bu suretle de, oportünizmi oluşturur, besler ve sağlamlaştırır."* (Lenin, Emperyalizm, s. 89) Yani Lenin, sadece emperyalist soygun, işçi aristokrasisini ve oportünizmi besleyen *"ekonomik imkanı yaratır"* der. Emperyalistler arasındaki çelişkiler arttıkça bu "ekonomik imkanlar" da çoğalır diye hiçbir şey söylemez. Oportünizmin ekonomik kaynağına işaret eder. Bunu anlamayan skolastik Kerim Sadi, emperyalizmin dinamizmini görmediği oranda, mutlaklaştırır. Emperyalist çelişkiler arttıkça işçi aristokrasisinin de artacağını zanneder.

Bu güne kadar geçen zamanda, genel olarak kapitalist rejimde "kâr normu"nun gittikçe düşmesi ve özellikle sömürge fazla kârlarının eksilmesi, nihayet *"emperyalist uluslar arasındaki çelişkilerin azması"* ile savaş ve bunalımların birbirini kovalaması yüzünden, burjuvazide bir aristokrat işçi tabakası beslemek imkan ve araçları her gün biraz daha azalmış ve onun içindir ki, işçi sınıfı içinde burjuvazinin ajanı olan oportünistlerin sayısı her gün biraz daha eksilmiş ve eksilmekte bulunmuş; nihayet, kitlelerin radikalleşmesi, sollaşması ve devrimciliği büyümüştür. Kerim Sadi'ye kalırsa, iş büsbütün bunun tersi: *"emperyalist uluslar arasındaki çelişkiler"* azdııkça işçi aristokrasisi çoğalır, oportünizm artar ve ilh... Emperyalist çelişkiler her gün biraz daha yaman bir şiddet doğurduğuna göre, eğer Kerim Sadi'nin teorisine uymak gerekirse, bir gün yeryüzünün işçi aristokrasisi ve *"emperyalizm ile oportünizm*

arasındaki bağlantı" ile kaplanıp boğulacağı gibi bir fatalizme düşmemek imkanı yoktur. Halbuki dünya olayları aksini, klasik işçi aristokrasisi ile birlikte oportünizmin de her gün biraz daha silindiğini gösteriyor. Nitekim, emperyalist ülkelerde yer yer doğan faşizm akımları da, artık işçi sınıfını eskisi gibi oportünist yalanlarla oyalamanın imkanı kalmadığını, işi zorbalığa dökmek mecburiyetinde kaldığını anlatmıyor mu?

Bu gerçekliği sağır sultanlar duyar. Lakin oportünist Kerim Sadi'nin fatalizmi aklından bile geçirmez.

KERİM SADI SAVAŞI MUSOLİNİ GİBİ ANLAR

Yine Kerim Sadi'nin emperyalizm çağında yumurtladığı şahe-ser bir cevher diyor ki: *"Tekelci kapitalizme özgü karşıtlıkları; kangrenleşmiş, can çekişen ve asalak kapitalizmi içinden kemiren çelişkileri gidermek için tek araç vardır: savaş...!"*

Kerim Sadi bu cümleyi de genellikle yaptığı gibi -ve isabet kendi sözü gibi harcıyor. Bu değil, fakat buna benzer bir cümle ise, Lenin'in şu pasajıdır: *"Kapitalizm esasları dahilinde, bir taraftan üretim güçlerinin gelişimi ile kapital birikisinin, öte taraftan sömürgelerin paylaşılması ile finans kapitalin ¹ egemenlik alanları' arasındaki oransızlığın ortadan kaldırılmasına savaştan başka çare var mıdır?"* (Lenin, Emperyalizm, s. 84)

Lenin'in bu fikri ile Kerim'in ondan çıkardığı anlam veya anlamsızlık arasında ne uçurum!

Öncelikle: Lenin'in cümlesinde, emperyalist savaşların sebepleri açık olarak belirleniyor. 1- *"Kapital birikisi"* 2- *"Sömürge paylaşılması"* emperyalizmin hastalığıdır. Kapitalizm bu hastalığı yüzünden savaşa başvurur. Kerim Sadi ise, Lenin'in sözündeki açıklığı ve derinliği görecekte seviyede değildir. Onun için, Lenin'in cümlesi Kerim'in kafasında karanlık bir palavra gibi yansır. Savaşın sebebi nedir? Sorusuna Kerim Sadi'nin cevabı şu: 1- Tekelci kapitalizme özgü karşıtlıklar. 2- *"Kangrenleşmiş, can çekişen asalak kapitalizmi içinden kemiren çelişkiler. Yani her iki sebep de "karşıtlıklar" ^ "çelişkiler"- aynı. Muhakkak ki, savaş bir çelişkiden doğuyor. Bunu bilmeyen yok. Asıl bilinmesi gereken şey, bu çelişkilerin neler olduğudur. Lenin'in cümlesinde mesele açık: Birikiş ve sömürge paylaşımı. Kerim'de sadece laf: "karşıtlıklar-çelişkiler"*

Demek, önce sözün erkeklığı böyle çıkarılır. Lenin'in anlamlı sözü, böyle çarpıtılır.

İkinci olarak: Lenin, "*kapitalizmin esasları dahilinde...savaşta başka çare var mıdır*" der. Kerim Sadi'nin iki nokta arasında tam bir cümle olan sözünde ise bu kayıt yok. Gerçi ondan önce "*kapitalizm temelleri üzerinde barış ve iyilik anıtı yükselmez*" diye bir edebiyat yapar. Fakat o cümle orada biter. Ondan sonra bağımsız cümle olarak şu fikir gelir: "*Tekelci kapitalizme özgü karşılıkları... asalak kapitalizmi içinden kemiren çelişkileri gidermek için başvurulacak tek bir araç vardır: Savaş.*" Halbuki Lenin'in cümlesindeki "*kapitalizm esasları dahilinde*" sözleri çıkınca, geriye kalan sözler, General Lüdendorf'un savaş hakkındaki fikirlerine döner. Nitekim Kerim Sadi de ise, "*Kapitalizm esasları dahilinde*" fikri savaş zahmetinden ayrıldığı için, mesele alt üst edilmiş, savaş öncülüğü yapılmış olur.

Üçüncü olarak: Lenin "*Kapitalizm esasları dahilinde*" diyerek, "*savaşta başka çare var mıdır?*" sorusunu sorarken bile, meselenin bir de devrimle halli yolu bulunduğunu anlatmak ister. Nitekim, Lenin o soruyu sorduğu aynı 84. sayfa içinde, o soruyu şu cevapla açıklar:

"Gördük ki, emperyalizmin en derin ekonomik kökü tekeldir. Emperyalizm kapitalistçe bir tekeldir, yani kapitalizmden türer ve onun bezirgan ekonomisinin, rekabetin genel şartları ile sürekli ve içinden çıkılmaz bir çelişki halindedir."

Yani Lenin yukarıki soruyu daha açarken, onun cevabını da verir: Emperyalist çelişkiler "*kapitalizmin genel şartları ile süreklilik ve içinden çıkılmaz çelişkiler halinde*" olduğundan, ne savaşla ne darbeyle halledilemez. O halde ne gereklidir? Devrim...İşte Lenin sözünü böyle bağlar.

Kerim Sadi'ye gelince, o: "*çelişkileri gidermek için tek araç vardır, savaş*" der ve sözünü bitirir. Çünkü No. 9'un 16. son sayfasının konu ile ilgili son cümlesi bu "*tek araç vardır: savaş*" ile sonlanır, ve arkasından, " -on birinci bölümün sonu-" denilir.

Biz bu cümleden ne anlayalım? Demek "*çelişkileri gidermek için*" hep paçalarımızı sıvayarak savaş taraftarlığına başlayalım. Çünkü K.S'ye göre "*baş vurulacak tek araç vardır: savaş.*" Nihayet Musolini de Kerim Sadi gibi konuşmuyor mu? İtalya'da "*fazla nüfus olduğunu, bundan içerde çelişkiler doğduğunu*" anlatan Musolini, en sonunda şöyle bağırıyor mu? "*Çelişkileri gidermek için tek bir araç vardır: Savaş.*"?

İşte böylece yeni psödo-Marksist Kerim Sadi ile eski "sosyalist" Musolini, farkında olmadan kucaklaşmış ve kardeşleşmiş bulunurlar.

Dördüncü olarak: Lenin somut olarak, *"birikiş oransızlığı"* ile *"sömürgelerin paylaşılması"* derdine kapitalizmde *"savaştan başka çare var mıdır"* diye sorar. K.S. emperyalist savaşı her derde deva sanır, hatta *"kangrenleşmiş, can çekişen ve asalak kapitalizmi içinden kemiren çelişkileri"* gidermekten söz eder. Herkesin bildiği gibi, emperyalist savaşlar kangrenleşme ve asalaklığı artırır. K.S. bu "karşıtlıkları" savaşla "gidermekten dem vurur. Halbuki emperyalizm savaş açarken kangrenleşme ve asalaklığı gidermeyi değil, aksine bunları son sınırına kadar vardırarak olan "sömürge paylaşılmasını" gözetir. Kerim onun da farkında değildir.

DÖNEK KAUTSKY'Yİ

LENİN GİBİ "GERÇEK İDEOLOG" SAYAR

Kerim Sadi'nin "bir çıraka" cevap vermek için nasıl dönem Kautsky'den bazı pasajları kalıplaştırarak aşırıldığını ve hemen tüm ortaya attığı fikirlerde, fatalman Kautsky'nin damgasını taşıdığını görmüştük. No. 9'da Lenin ile Dönek Kautsky ile tartışmaya şöyle işaret eder: *"Yazar, karşısındaki Kautsky ile tartışmaya girer."* (s. 9) Kerim'in bahsettiği tartışmayı anlatışı bitince şöyle bir konkluzyonu (yargısı) var: *"Teori alanında gerçek ideologların nasıl tartıştıklarını gördük. Şimdi de sahte ideolog Şevket Süreyya'nın emperyalizm konusundaki bilgi seviyesini belirleyelim."* Fakat bölüm biter ve Şevket Süreyya'nın bilgi seviyesi belirlenmeden kalır.

Kautsky'yi Lenin ile birlikte *"teori alanındaki gerçek ideolog"* saymaktan geri kalmaz. O zaman anlaşılır ki, Kerim Sadi için Lenin bir "yazar", Kautsky ise, *"ikinci enternasyonalin meşhur teorisi"* (s. 9)dir. Ve Kautsky (teorici) ile Lenin "yazar" arasındaki "tartışma" Kerim Sadi'nin acayip kafasında bir horoz dövüşü izlenimi bırakmıştır. Bu tartışmanın II. Enternasyonal ile III. enternasyonal gibi iki dünya kutbunu birbirinden ayıran ilk uçurumlardan olduğunu fark etmeyerek, bilinen ukala küçük burjuva tarafsızlığı ile, en sonunda, işte, diyor *"teori" alanında gerçek ideologların nasıl tartıştığını gördük.*" (no.9, s. 16) ve orta oyuncularına has bir ukalalıkla perdeyi indiriyor.

Gerçi, Kautsky de bir "burjuva ideoloğu" dur. Ama burada tartışılan "ideoloji" saf akıldan bahseden bir metafizik meselesi değil, Marksizmdir. Lenin, Kautsky'yi burada "*Marksizmin teori ve pratiğine taban tabana zıt*" buluyor. K.S. bunu görüyor, hatta aktarıyor. Böyle çetin bir Marksizm meselesi tartışılırken, biz, nasıl olur da, Lenin ile birlikte Kautsky'ye de "*teori alanında gerçek ideolog*" diyebiliriz? Burada Kautsky'nin -bizde K.S. gibi- Marksizm kalpazanlığı yaptığı apaçık iken, o herife hala "gerçek ideolog" mu, yoksa gerçek demagog mu demek gereklidir? Elbette bu işte Kautsky demagoji yapıyor. O'nun ideoloji dediği şey bir sahtekarlıktır. Nitekim Lenin de, o tartışması sırasında, Kautsky'nin bu sahtekarlığını -Kerim Sadi'nin aktarmadığı- bir pasajından şöyle tespit eder:

"Gerçekte Kautsky'nin, Almanya ile bütün dünya işçilerine aradan yarı açıp gösterdiği gelecek hakkındaki görüşlerinin sahteliğine ikna olmak için, bilinen, tartışma götürmez sosyal olayları ele almak yeterlidir." (Lenin, Emperyalizm, s. 101)

Lenin "*Kautsky'nin görüşlerinin sahteliği*"ne işaret ederken, Kerim Sadi onu sahte değil, "gerçek ideolog" sayarsa, artık bu iki demagog (K.S. ve Kautsky) arasında göbek bağı olduğundan kim şüphe etmez?

Kerim Sadi, uluslararası işçi hareketi tarihinde "sosyal faşist" ismini alan Kautsky'ye gerçek ideolog derken Marksizmden ne kadar uzaklaşıyorsa, bizzat içinde yaşadığı ülkenin gerçekliğini de alt üst ederek, "*zavallı Marks, sınıfsız bir toplulukta bile ne kadar çok düşmanın var*" cümlesiyle (No.16, s.11) sosyal faşizme, Şevket Süreyya'ların Kadrizm demagojisine o kadar yaklaşıyor ve onunla ağız birliği ediyor.

LENİNİZMİN TARİHİNİ ÇARPITIR

Kerim Sadi, Lenin'in "Ne yapmalı?" eserinin metnindeki başlıkları okuduktan sonra "sonuç" adlı son sözünü baştan başa yanlış ve çarpıtmalı bir çeviri felaketine uğratar. Bu iki sayfalık çeviride Lenin'i nasıl çarpittiğini göstermek için bir iki örnek verelim:

Genç Rus sosyal demokratlarından bahsederken K.S'nin çevirisi: "*Hemen hepsi genç yaştan itibaren, terörist kahramanlara karşı heyecan duymuşlardı.*" (no:22, s. 30) buradaki

"genç yaştan itibaren" sözünü okuyan kimse, sosyal-demokratların sonraları da teröristleri tuttukların sanacak. Halbuki Lenin'de cümlenin doğrusu şudur:

"Hemen hepsi, ilk gençlik çağlarında terör kahramanları önünde heyecanla eğiliyorlardı." (Lenin, Rusça cilt 4, s. 499)

Fakat gençlikteki deneyimsizlikleri geçer geçmez, teröristleri eleştirmeye giriştiler. Teröristlerin bilinçsiz hayranı görünen K.S. ise, *"genç yaştan itibaren"* Marksizmi Narodniki taraftarlığı ile karıştırır.

Rusya'da legal Marksizmi K.S. şöyle aktarır: *"Sosyal demokratlar arasında ağır basan unsur hemen sırf legal Marksist edebiyatla örgütlenmiş militanlardı. Halbuki "legal" edebiyat (yani yasal izinle açıkça yapılan yayınlar ve basılan kitaplar) kitlenin kendiliğinden hareketi fazla bilinç istediği oranda yetersiz geliyor. Rehberler yalnız pratik ve teorik bakış açısında gerilemekle kalmıyorlar; belki bu geriliklerini, göz alıcı binlerce sebep olarak haklı göstermeye çalışıyorlar. Sosyal demokrat hareketi tred-unionizm seviyesine inmiş oluyor.* (K.S. No.22, s. 32)"

Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi 1897'de kurulduktan sonra, Lenin'in üçüncü dediği dönemde, bir sapık grup türedi. Bunlar harekete baş olacaklarına kuyruk olmayı ve Marksizmi eleştirmeyi (eleştiri özgürlüğü) öne sürüyorlardı. Bunlara "legal Marksistler", "ekonomistler" denildi. Kitlelerin kendilinden hareketi Marksist bilinç isterken bu "legal Marksizm" ile "ekonomizm", hem yetersiz, hem geri bir akımdı. Lenin bunu söylüyor. Fakat Lenin'in ne dediğini anlayacak seviyede olmayan K.S., önce Lenin'in legal Marksizm deyince sırf "açıkça yapılan yayınları" murad ettiğini sanıyor. Halbuki, legal Marksizm oportünist bir akımdı. Gerçi daha çok açık yayınlara önem veriyordu, ama gizli yayınlar arasında da, bu legal Marksizm akım olarak vardı ve bunlara otzovist=kuyrukçu deniliyordu. K.S. kelimelerin sözlükteki anlamına aldanarak bilgisizliğine kurban gidiyor ve yukarı ki çeviriyi yapıyor.

Bir kere Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nde legal Marksizmin ne olduğunu bilmeyen adam, ondan sonra fatalman daha feci yanlışlara düşüyor. En sonunda *"sosyal demokrat hareketi tred-unionizm seviyesine inmiş oluyor"* diyor. Yani K.S. Rusya'da 1897'den sonraki bütün sosyal demokratları tred-unio-

nist yapıyor. O zaman, Lenin de sosyal demokrat olduğuna göre, o da oportünist. İşte K.S. burada farkında olmadan Troçkizme tekerlenmiştir. Halbuki iş bunun taban tabana tersi: Bütün sosyal demokrat hareketi değil, "sosyal-demokratlar arasında bir grup" oportünizme kaymıştır. Gerçi bu grup "ağır bastı" ama, aynı zamanda devrimci sosyal demokratlar da armut toplamadılar. Başta Lenin olmak üzere o gruba karşı yayılım ateşle harekete geçtiler. Lenin'in Kerim Sadi tarafından çarpıtılan cümlesinin aslı şudur:

"Sosyal-demokratlar arasında diğer bir grup -hemen yalnız "legal" literatürle yetişmiş bir grup- ağır bastı. Bu kitlenin kendiliğindenciliği, onlardan fazla bilinçlilik talep ettiği oranda daha yetersiz idi. Rehberler yalnız gerek teorik ("eleştiri serbestliği") gerekse pratik alanda ("esnafçılık") geri kalmakla yetinmediler. Fakat bu gericiliklerini bin bir çeşit yüksek bahanelerle savunmaya da kalkıştılar. Sosyal demokratizm hem legal literatürün Brentanist'lerince, hem de illegal literatürün kuyrukta gidenlerince tred-unionizme kadar düşürüldü." (Lenin, Rusya cilt 4, s. 500)

Lenin'in bu cümlesiyle, K.S'nin onu kırparak, budayarak çarpıttığı yukarıdaki cümlesi arasındaki fark, hep K.S'nin pedantizmden psödo marksizme nasıl kaydığını göstermeye yarar. K.S. Lenin'de bir takım terimlerle, özel isimlere rastlıyor. Bunların anlamlarını bilmiyor. Ayıp değil, öğrensin. Fakat ukalalığı, sistematik araştırma ve öğrenmesine de uygun değil. Lenin'in yalnız "Ne Yapmalı?" eserini okusa, bu sonucu kısmen olsun anlayacak. Fakat o okumadığı bir kitap hakkında ezbere bilgilik satmak hevesinde. O zaman rasgele en kısa bir pasajı aşırıya kalkıyor, anlamadığı sözler geldi mi onları atlayıyor; mesela:

"Erginleşen gençlerde ses karışır. İşte bu devrin Rus Sosyal demokratlarında da ses karışmaya -bir taraftan Gospodin Struve, Prokopoviç, Bulgakof ve Berdyayef'lerin; diğer taraftan V.İ. ve R.M.da B. Kriçevski ve Martinof'un eserlerinde - falsolu bir ahenk vermeye başladı."

Kerim Sadi'nin "çeviri vadisinde ne dehşetli bir katliam" yaptığını bu örnekten daha güzel ne gösterir? Lenin cümlede bir takım falsolu isimler sayıyor. Kerim'in bunlar hakkında bilgisi sıfır. O zaman kendisiyle göbek bağı olan bütün bu oportünistlere bir "genel af" ilan ediyor, atlayıp geçiyor. Halbuki, Lenin o isimlerle Rus Sosyal Demokrasisinde iki aşama oport-

tünizmi temsil eden tipleri anlatıyor. Bir tarafta Martinof'un tuttuğu "ekonomizm" vardı diyor. K.S. oralı ile olmuyor. O zaman aynı cahil cesaretiyle yukarıda çevirdiğimiz cümleden, hiç sıkılmadan ("eleştiri serbestliği") ve ("esnafçılık") deyimlerini çıkarıp atıyor. Hayalinden bile geçmiyor ki, Lenin'in parantez ve tırnak içinde aktardığı bu iki sözden "eleştiri serbestliği" aşağı yukarı legal Marksizm ve "esnafçılık"da ekonomizm denilen Rus oportünizmlerinin başka adlarıdır. Gene iki kat cahilliğin verdiği kaygısızlıkla daha aşağıdaki cümleyi bembat ediyor. Lenin: *"Sosyal-demokratlık hem legal literatürün Brentanist'lerince, hem de illegal literatürün kuyrukta gidenlerince tred-unionizme kadar düşürüldü"*, yani Brentanist'lerle kuyrukçular, sosyal demokratlığı tred-unionizme çevirdiler, diyor. K.S. o zamanlar Lenin gibi devrimci Rus sosyal demokratlarını ayırt etmeden, hemen hareketin bütünü için şu saçmayı atıyor: *"Sosyal-demokrat hareketi trade-unionizm seviyesine inmiş oluyor."*

Görüyoruz. İşin bu kadarı, artık öyle "yanılma" veya "hata" kelimeleriyle açıklanamaz. Burada "çeviri yanlışı" değil, tehlikeli bir Marksizm kalpazanlığı apaçıktır. Ve kalpazanlık devam eder gider.

Lenin: *"Bu dönem için karakteristik olan şey, herhangi bir "baskı rejimi" taraftarının pratiğe karşı beslediği ulu bir küçümseme değil, özellikle küçük eylemciliğin en mükemmel kuramcı umursamazlığı ile birleşmesidir"* der. Onu:

Kerim Sadi: *"Bu dönemi karakterize eden, miskin bir pragmatizmle, teoriye karşı tam bir umursamazlıktır"* diye çevirir.

Lenin: *"Bu dönemin kahramanları, ¹büyük sözler'in doğrudan doğruya inkarı kadar, çarptırılmaları ile de uğraştılar. Bilimsel sosyalizm dört başı mamur bir devrimci teori olmaktan çıktı"* der. Onu:

Kerim Sadi: *"Rehberler, tam devrimci teori olan bilimsel sosyalizmi bir küçük burjuva içkisi haline getiriyorlardı"* diye çarpıtır.

Lenin *"bu dönemin kahramanları"* derken, daha yukarıda *"rehberlerin çoğu"* sırasında saydığı legal Marksistlerle ekonomistleri murat ediyor. Kerim Sadi *"rehberler"* sözü altında, o zamanki sosyal demokrasi hareketinde rehber olan Lenin'i de araya karıştırarak, çeviri kalpazanlığına bir şaheser veriyor.

IX- 3 CÜMLEDE 8-10 ÇEVİRİ YANLIŞI

Kerim Sadi, piyasada çeviri yanlışlarının spekülâtörü geçir. Fakat bütün kafasını çeviri yanlışları aramak gibi bir tür tahta kurusu avcılığına veren bu zat, sistematik bir biçimde tam bir çeviri yapmamaya çok dikkat eder. "Kusursuz" görünmek için, "özetleme" yapar, "aşırma" yapar, ama bir türlü "çeviri" yapmaz. Yaptığı zaman ise yüzüne gözüne bulaştırır.

Mesela, Kessler'e karşı yazısında "Manifesto"dan çevirdiğini nasılsa itiraf ettiği bir pasajı ele alıyoruz:

I- Birinci cümle Kerim Sadi'de: *"Bugüne kadar bütün insan toplumlarının tarihi sınıfların mücadelesi tarihidir."* Almanca aslında *"Aller Bisherigen Gesellschaft"* denir. Çevirisi, *"Şimdiye kadarki bütün toplumun"* olur.

Kerim "insan" kelimesiyle "lar" edatını eklemekle "metne sadık" kalmamıştır. Cümlenin Türkçesi: *"Şimdiye kadarki bütün toplumun tarihi, sınıfların mücadelesi tarihidir."*

II- İkinci cümlenin ilk yarısı, K.S. de şöyledir: *"Hürinsan ve köle, partici ve pleb, derebeyi ve toprak kölesi, lonca ustası ve çırak, özetle, ezenler ve ezilenler ardı arası kesilmez bir "niza" içinde, bazen gizli, bazen açık bir kavga sürdürdüler."*

Bu cümledeki ufak belirsizlikler bir yana, iki anlam yanlışlığı var: a) Manifesto'nun aslında Gegenfatz kelimesi var. Fransızca'ya Opposition diye çevrilen bu söze, Kerim Sadi "niza" demiş. Halbuki niza zaten kavga anlamına gelir. K.S.'nin *"bir niza için kavga sürdürdüler"* sözü, kavga içinde kavga yaptılar gibi bir laf ebeliğine varır. Tam karşılığı zıddiyet (veya muhalefet)tir. b) Gene Almanca'sında Gesell, Fransızca'sında Compagnon olan terime, K.S. "çırak" deyivermiş. Halbuki Gesell'in anlamı, çırakla usta arasındaki derecede el işçisi (Handwerker auf der Stufe zwischen Lehrling und meister)dir. Fransızca da Compagnon'luk çıraklığın bittiği yerden başlar. Bu

sözün Türkçesi "kalfa" (veya hiç olmazsa lonca amelesi)dir. Manifesto'nun Türkçesi: *"Hür ve köle, patrisyen ve plebiyen (aristokrat ve avam), ağa ve toprakbent, esnaf ustası ve lonca işçisi, kısaca ezen ve ezilen tabakalar, birbirleriyle çetin ve sürekli bir karşıtlık içinde, bazen gizli, bazen açık, ardi arası kesilmeyen bir mücadele güttüler."*

III- İkinci cümlenin ikinci yarısı, K.S.'de şöyledir: *"Bu kavga ki, daima ya bütün toplumun devrimle alt üst olması, yahut da kavga eden iki sınıfın mahvıyla sona eriyordu."* "Devrimle alt üst olma" ne demek? Devrimin kendisi "bir alt üst olma"dır: Alt sınıflar devrimle üste çıkarlar. Kerim Sadi'nin sözünü Türkçe'ye çevirirsek, "alt üst olma ile alt üst olma" boş laflarını elde ederiz ki, bu da gülünç bir totolojidir. Halbuki bu sözün Almanca aslı: *"einer revolutionären Umgestaltung"*, Fransızcası *"une transformation revolutionnaire"*dir. Umgestaltung Türkçe'de "istihale, şekil, biçim, kılık değiştirme"dir. Alt üstlük, *boulversement* veya *Umwelzung* dur. Bir alt üstlük toplumun şeklini değiştirebildiği gibi, büsbütün ortadan kalkmasına da sebep olabilir. Şu halde her alt üstlük, mutlaka şekil değiştirmek değildir. Marks burada iki şıkkı murat ediyor: Ya mücadele eden sınıflar hep birden mahvolur veya toplum başka bir şekle istihale eder (dönüşür) bu şıkkı anlamayan K.S. istihaleyi (dönüşümü) -cümlenin ruh ve manasıyla birlikte- "alt üst" etmiştir. Türkçesi: *"Bir mücadele ki, her defasında ya da bütün toplumun bir devrimle şekil değiştirmesi, yahut da mücadele eden sınıfların hep birden mahvolup yıkılması ile bitiyordu."*

IV- Üçüncü cümle, Kerim Sadi'de: *"Tarihin zamanımızdan önce gelen dönemlerine bakarsak, hemen her yerde, toplumun dereceler zinciri gösteren bir örgütlenmesini, sosyal konumların kademe kademe yükseldiğini görürüz."*

Bu cümle K.S. de gerçekten "alt üst"tür. Onun için önce bu raya Almanca aslını geçirelim:

"In den früheren Epochen der Geschichte finden wir fast überall eine vollständige Gliedewng der Gesellschaft in verschiedene stönde, eine mannigfaltige Abstufund der gesellschaftlichen stellungen."

Türkçesi: *"Tarihin buradan önceki dönemlerinde, hemen her tarafta toplumun çeşitli tabakalar halinde tam bir bölü-*

nüşünü sosyal durumların çeşitli tabakalar halinde derecelenişini buluruz. "

Kerim Sadi, önce cümleye "bakarak", "görürüz" gibi gereksiz kelimeler kavuşturmuş, aslı, "buluruz"dur.

İkinci olarak, "*kademe kademe yükseldiği*" diyor. Yanlış. *Eine mannigfaltige* "yükseldiği" değil, *variée*, çeşit çeşit, türlü türlü, muhtelif anlamlarına gelir. *Absiufung* Fransızcada *gradation* denilen, "*bir tabakalaşmanın derecelerinden her biri*"dir. Üçüncü olarak; "*Vollständige* - tam ve tekmil kelimesini yutmuştur. Dördüncü olarak, "*Verschiedene Stände* - çeşitli tabakalar" yerine "dereceler zinciri gösteren" gibi bir uydurma geçiyor. Beşinci olarak, *Gliederung* kelimesini "örgüt" diye çeviriyor. Gerçi, *gliedern* kelimesinin mecazi bir anlamı da örgüt demeye gelir ama, asıl anlamı *division*: bölmek, parçalara ayırmaktır. Marks'ın burada murat ettiği de, toplumun "*örgütlenişi*" değil, "*çeşitli tabakalar halinde tam bir bölünüşü*"dür. Maksat toplumdaki parçalanıştır. Nitekim Fransızcaya Laura Lafargue'in çevirdiği Manifesto'da da *une division* denilir. Bu çeviriyi Engels'in de gözden geçirdiği unutulmazsa, o da bu bölünüşü kabul etmiştir. Keza Rusça Manifesto'da da *rasçleniye* -üyelerine ayrılma- ufalama kelimesiyle çevrilmiştir. Özetle, K.S. sosyal bölünüş yerine örgütlenişi geçirmekle, adeta "*tarihin zamanımızdan önce gelen dönemlerindeki sınıflar arasında bir dayanışma yaratmaktadır.*

V- Dördüncü cümle K.S'de: "*Eski Roma'da asilzade, şövalyeler, avam, esirler, orta çağda derebeyler, vassallar (kullar, köleler), ustalar, çıraklar, köleler ve bu sınıfların her birinde özel törenler bulunur.*"

Burada gene kalfayı çırak yapıyor. Fakat K.S'nin okuduğundan hiç bir şey anlamadığını, özellikle cümle sonundaki "özel tören (seremoni)"den anlıyoruz. Bunun Fransızcası: *des gradations specifiques* veya *des gradations qouticullieres*'dir. *Abstufund=gradation* "*Bir tabakalaşmanın derecelerinden her biri*"dir demiştik. Yani Marks, eski sınıflı toplumların, sınıflara bölündükten sonra, ayrıca bu sınıflar içinde de gene bir takım tabakalaşma dereceleri, basamak basamak derece farkları bulunduğunu söyler. K.S. bunu törenden ibaret bir şey sanır. Halbuki tören seremonial veya etipulette de la cour dur. Gradation insan kümeleri arasındaki derece farklarıdır. Nitekim Fransızca'da cümle sonu şöyledir: "*Et en out-*

re, dans presque chacune de ces classes, de nouvelles gradations particulières... "

Cümlenin tamamının Türkçesi: "*Kadim Roma'da patrisyenler, şövalyeler, plebiyenler, köleler, orta çağda derebey senyörleri, vassallar, esnaf ustaları, lonca işçisi, toprakbendler ve bundan başka, bu sınıflardan hemen her birinin içinde yeniden özel tabakalaşma dereceleri buluruz.*"

İşte Kerim Sadi'nin çeviri alanındaki "grado"su ve "metinlere sadakat sözünün davranışına uymayışı bu "teşrifat (tören) üzere gider."

Kerim Sadi'nin çeviri vadisinde ne kadar yaya kaldığını okuyucularımıza göstermek için, kısaca buraya kaydettiğimiz yanlışlara -nasılsa aldanarak- Lenin'den çevirmeye yeltendiği "Ne yapmalı"nın sonuç bölümünün çevirisinde yaptığı yanlışları da eklemelidir. Bu konuda kitabımızın 64. sayfasındaki "Leninizmin Tarihini Çarpıtır" başlıklı kısma göz atmak yeterlidir.

X - SON SÖZ

Engels, Dühring'i ve eserlerini "ekşi elma"ya benzettikten sonra, "ve *bu elma yalnız gayet ekşi değil, aynı zamanda gayet kocaman da bir şeydi*" der.

Kerim Sadi denilen ekşi Gürken elması, bereket versin ki öyle değil. Hepi topu bir kitap bile tutmayan yirmi kadar bölümcük. Bunlar içinde fikir, keçi boynuzundaki baldan beter. Yarım dirhem fikir için birkaç çeki odun çiğnemek gerek.

Kerim Sadi, bu iki yüz küsur sayfa tutan yamalı bohçası içinde "*ah! Kapitalist toplumuna ben de vurgunum*" (Marksizm Afyon mudur, s. 2) gibi güya nükteli naralar atarken, ara sıra Marks'a karşı sözde büyütücü özel terimler harcar: "*Büyüklerin büyüğü üstad*", "*asırların ender gördüğü dahi*" ve ilh...ve ilh.

Fakat bu kuru sözlerle broşür doldurmak, Marksizmi anlatmak değil, sadece günde milyonlarla basılan burjuva ve küçük burjuva methiye ve kasidelerine benzer şeyler yapmaktan yani Marksizmin ağırbaşlı ve savaşçı çehresini, Şişli kokotları gibi allıklarla, düzgünlerle boyamaktan başka bir şey değildir. Bu gibi maskaralıklara gerek yok. Çünkü bizzat burjuva bilginleri de -tıpkı K.S kadar- Marksizmi çarpıtırken, Marks hakkında aynı derecede pohpohlu sözler kullanır. Mesela Kerim Sadi gibi Marksizmi anlatmak isteyen anti Marksist profesör Bay Kessler bile, Marks hakkında Kerim Sadi'den daha dürüst nitelendirmeler bulur. Ve: "*Eserleri sosyal ilimlerde büyük bir aşama açan büyük alim... Karl Marks*" der. Sırf bu övgü yollu sözleri bakınca biz Kerim Sadi ile Kessler arasında ne fark görebiliriz? Sırf Marks'ı pohpohladıkları için Bay Kerim Sadi ile Bay Kessler'i Marksist sayabilir miyiz? Tabii hayır. Lenin der ki:

"*Yazı ve açıklamaların ikna edici gücü karşısında ezilen kimseler, Marks'a karşı hayranlıklarını etiket yapıştırıyorlar, Marks'ı övüyorlar. Ve aynı zamanda doktrinın esas içeriğini*

gözden kaybediyorlar." "M. Mihailovski, Marks'ı daha az övüp de daha canla başla okusa, ya da daha iyisi, okuduğu şey üzerinde biraz daha ciddi olarak derince düşünseydi akıllılık etmiş olurdu." (Halk Dostları)

Kerim Sadi, fikir tartışması yapmaya mecbur olduğu bir yazısında: *"İtiraf edeyim ki, Karl Marks'a "kasideler" yazmakla uğraşan kalemimde bu güç yok" diyor. O, Marks'a kaside yazmakla Marksizmi birbirine karıştırıyor. Halbuki Marks, Çin Mandarini, Hint Mihracesi, Arap Şeyhi veya Osmanlı Payelusu değildir ki, küçük burjuva kalemlerinden "kaside" beklesin. Marks, kendisi hakkında kaside okuyanlardan iğrenir. Örnek: Marks'ın oldukça samimi bir dostu ve Almanya'daki en ateşli aydın bir taraftarı var: Doktor Kugelman.*

Bu "aziz dost"u bir gün kendisini övünce Marks ona 17 şubat 1870 tarihli mektubu ile şu cevabı vermiştir: *"...fakat, çalışmalarına dair olan abartılı övgüler absolument (mutlak surette) fenama gitti. Beni incitti. Övmek istediğin zaman bil ki; est modus in rebus (Her şeyin bir ölçüsü vardır.)"* (Letter a Kugelman, 1930, Paris)

"-Dikkat edin, bu herifin dili altında bir şey gizli. Bu adam bana bir suikast hazırlıyor!" ve gerçekte Marks'ın bu uyarısı yersiz olmayacaktı. Çünkü Kerim Sadi, Marks'ı övdüğünden daha berbat bir tumturaklılıkla, marksizmin bugünkü uluslararası düşmanı ve çarpıtcısı döneke Troçki'yi de aynı biçimde övmekten çekinmiyor. *"Tarihin kaydettiği en büyük devrim örgütçülerinden biri ve harikulade yaradılıştta bir mücadeleci olan Troçki"* (K.S. Namık Kemal, s.15) diye, Marksizm ile Troçkizm arasında köprü kurmaya kalkıyor. Az önce kasideler yazdığı Marks'a birkaç satır sonra "zavallı" diye hitap etmekten utanmaz. *"Zavallı Marks! Henüz eserlerini bile tanımayan bir ülkede meğer ne kadar çok düşmanın varmış."* (K.S. Hüseyin Cahit'e cevap, s. 10) *"Zavallı Marks... ne kadar düşmanın var."* (Keza sayfa 11)

"Zavallı" psikolojikman mikrocefal, ideolojikman asefal Kerim Sadi! *"asırların ender yetiştirdiği, büyüklerin büyüğü dahi"* şimdi neden böyle birden bire "zavallı" oluyormuş? Marks "zavallı" çünkü "çok düşmanı varmış" ha!

Senin fetişleştirerek mistikleştirdiğin sekte Marksçılığın karşısında, *"madem ki Marksizm de bir tarikatmış, bir dinmiş; her din bir afyondur, şu halde Marksizm de afyondur!"* skolas-

tiğine uyararak, adeta senin mantığınla seni kepaze ettiği ve yazık ki yaptığın kalpazanlık yüzünden Marksizme de kolayca çullanmalarına gerekçe hazırladığın için mi Marks'ın *"bu ülkede meğer ne kadar çok düşmanı var"*? Sen, sinirlerinin ebediyen mahpus ettiği, diri diri gömdüğü korku manastırının duvarından bir delik aç da etrafına bak! Senin bütün ülke zannettiğin o burjuva ve küçük burjuva çevresi, Marks'ın düşmanı olmayıp da dostu mu olacaktı?

Fakat, nüfusunun % 60'ı fakir ve çalışkan köylü, şehir nüfusunun yarısı proleter olan bir ülkede Marks'ın düşmanları o kadar çok değildir ve olamaz! O senin kendi kuruntundur. Marksizmin, bu ülkede -şarlatanlığı bir erdem sanan- senin gibilerden daha tehlikeli düşmanı olamaz!

"Hüseyin Cahid'in yaşlı kalemi, nihayet, Marks'ı da hançerlemeyi başardı" (No. 16, s. 8) diyorsun. Sovyetlerden yarım milyon Türk lirası koparmak için açtığı davayı Türkiye Mahkemelerinde kaybettikten sonra, fikri harekete gelen veya "Fikir Hareketleri" ne kalkışan ve açıkça Marksizm düşmanlığı yapan Hüseyin Cahit gibilerinin manikürlü tırnakları, olsa olsa savaş zenginliğinin yatağında Miloviçleri gıdıklamayı başarabilir. Dünya proletaryasının büyük ustası o kadar nazik tırnaklarla *"hançerlene"mez!*

Sekiz kitap ve 618 sayfa içinde, büyük bir sakinlikle Marksizmi yerenlere karşı dost görünerek ve sırf yaptığı aşırımlar meydana çıkıyor diye, bire on katarak şantaj yapan ve tek bir fikir hatası üzerinde durmadan, sırf bu şantajlarına dayanarak *"sadece Marks'a aşık olmak, şimdiye kadar hiçbir ülkede, hiçbir kişiye büyüklerin büyüğü üstadın eserlerini doğru talim edebilmek yetkisini vermemiştir"* (Marksizm Afyon mudur? s. 10) gibi Kallavi sözlerle "eller yukarı, teslim ol!" komutunu veren senin gibiler yok mu? İşte bu Kerim Sadiler dir ki, samimi göründükleri oranda *"Marksizmi hançerlemeyi başaran"* demagoglar adını alır.

Bu Kerim Sadiler, Çar zamanında -devrimci işçileri avlamak için- işçi dernekleri kuran Albay Zubatof'lar, yüz binlerce proleterleri saray meydanında Çar'ın mitralyöz ateşi altına kuzu gibi götüren Pop Gapon'lar kadar tehlikeli tiplerdir.

Kerim Sadi için: *"O bir sinir hastasıdır, onunla uğraşamaya değmez"* diyenler oldu. İlk anlar için bu düşünceye biraz

katıldık. Fakat ajite bir hal alan bu sinir hastası, geniş kitleler için tehlikeli olmaya başladığı dakika, maskesini aşağı almak, "yalancı marksist" çehresiyle onu kitleler önünde sergilemek, artık ihmali doğru olmayan bir görev haline geldi. Çünkü susmakla, ne Kerim'in sinirlerini tedavi etmiş olacağız, ne de - bazılarının kuruntu yaptığı gibi- ülkede Marksist ilim adamlarının yetişmesine yardım etmiş bulunmayacağız. Olsa olsa şarlatanların çoğalmasını kolaylaştıracağız. Bu ise, Türkiye'nin geniş kitlelerine en büyük ihanet olurdu. Biz bu kitabı Türkiye'nin geniş kitlelerine ihanet etmiş olmamak için yayınlıyoruz.

Not:

Bu kitap daha geniş ve ayrıntılı yazılmıştı. Fakat Tıp no.1 için bu kadar büyük bir masrafı fazla bulduk. Bu yüzden kitabın kimi konularını çıkarmak, kimi konularını da küçültmek gerekti. Konular arasında görülecek kopuklukla ve ani geçişler bunun bir ifadesidir. Okurlarımızın bizi mazur görmelerini rica ederiz.

EKLER

- **MARKS-ENGELS-LENİN ENSTİTÜSÜ NE
AÇIK MEKTUP**
(KERİM SADI' NİN CEVABI MEKTUBU)

- **MARKSİSTLERİMİZ
MARX'I NASIL BALTALİYOR?** (Kerim Sadi)

- **MARKSİZM "MÜDAFİİ" KERİM SADI**
(Orak-Çekiç)

- **LİBERALİZM VE MARKSİZM ARASINDA
TÜRK GENÇLERİ** (Suphi Nuri İleri)

MARX - ENGELS - LENİN ENSTİTÜSÜNE AÇIK MEKTUP

Hikmet Kıvılcım, 1932'den beri devam eden Marksist neşriyatımızı⁽¹⁾ "tenkit" gayretkeşliği ile, 88 sahifelik bir broşür neşretti.⁽²⁾ Müellif bu broşürde biyografiye -tahrif edilmiş bir biyoğrafiye-, "metod"uma -sanki, Marksist metottan ayrı bir metodum varmış gibi- sahifeler ayırıyor; ve Marksizme aykırı yeni bir cereyan yarattığım vehmini uyandırmak için, " Kerim-sadizm" diye bir de ekol icat ediyor!

Müellifin ciddi ve dürüst bir inkılapçı seciye ile tevili kabil olmayan bütün hücumlarına burada cevap verecek değilim. Bu açık mektubu yazmaktan maksadım, sadece, Marksist efkarı umumiye önünde, son derece teessüfe değer bir hadiseyi tespit etmektir.

Hikmet Kıvılcım aynen şu satırları yazıyor. *"Kerim Sadi'nin cehaleti yalnız Marksist kitapların isimlerini bilmemekle kalmaz. İsmi duyduğu, başkalarına tavsiye ettiği hatta içindekileri anlatmaya kalkıştığı Marksizm kitaplarını dahi okumamış veya anlamamıştır. İşin bu derecesine belki şaşılır. İşte bir misal:*

Eserin sonunda manifest iştirakçilerin ihtilal zamanında, bilhassa burjuva fırkalarına karşı taktiğini tetkik eder. (no.13, s. 9). Bir cümlede iki yanlış: 1 - Manifest yalnız ihtilal zamanında değil, her zaman için tutulacak taktiği anlatır. Şöyle der: bir kelime ile, komünistler her tarafta mevcut sosyal ve politik devlete karşı çıkan, her inkılapçı harekete destek olurlar."

İşte, Kerim Sadi'nin anlamadığı şey bu cümledeki "İnkılapçı hareket"dir. 2- Manifest "bilhassa burjuva fırkalarına karşı" demez. "Öteki muhalefet partileri karşısında komünistlerin vaziyeti" der. Sosyetede proleter fırkalarından sonra yalnız burjuva fırkaları olmaz. Manifest taktik bahsinde burjuva kelime-

sinden daha geniş manada olmak üzere "muhalafet" sözünü kullanır. Sonra "karşı - contre" demez "karşısında - yüz yüze- vis a vis" der. Karşı aleyhte manasına da gelir. Halbuki Manifest muhalafet partilerinin mevcut sosyal ve politik devlet önünde aldıkları vaziyete göre, o fırkalarla bazen aleyhte, bazen lehte münasebet taktiğini güder.

Demek Kerim Sadi, Marksizmin literatüründe bile "şimdiye kadar böyle sırtı yere gelmemiş mübariz"dir soranlara felsefenin sefaletinden sonra Manifesti tavsiye eder ama, kendisi dahi ol manifestin içinde neler yazdığından bihaberdir." (5-23-24).

"Marksizmin İngiliz ekonomi politiği ve Alman felsefesi ile Fransız sosyalizminin bir sentezidir. Fakat daha sentez derken anlatılmış olur ki, Marksizm o üç kültür cereyanından bambaşka bir doktrindir. Nasıl bir işçi sınıfı kapitalle beraber doğar, büyür ve fakat en sonunda kapitalizmin "mezar kazıcısı" olursa, proletaryanın sınıf şuurunu olan Marksizm de, içinde doğup büyüdüğü kültür cereyanlarının topuna birden son veren bir doktrin halinde gelişir. İşçi sınıfının inkılabı nasıl, rejim olarak kapitalizmden bir zerre bile taşımaz ve onu mahvederse, Marksizm de doktrin olarak kendinden evvelki sosyalizmden "kabul edilmiş" bir halita sayılamaz.

Bunun farkında olmayan K.S. aksini şöyle iddia eder.

Sosyalistler ve koministler arasında tefavvuk için çarpışan sayısız cereyanları tahlil eden "Manifest" bu cereyanları şiddetle tenkit ve kat'i surette reddeder: Yalnız Sen-Simon, Furye, Ovn gibi büyük ütöapistler müstesna. Bunların ve hususile Furye ve Ovn'un doktrinleri bir noktaya kadar Marks ve Engels tarafından kabul edilmiştir." (no. 13, s. 9).

Bir kere Manifestin üçüncü faslı bütün sosyalist ve komünist edebiyatı sırasında Kerim Sadinin "müstesna" dediği büyük ütöapistleri de tenkit eder. Karl Marks'a göre ise:

"Tenkit başın ihtirası değil, ihtirasın başıdır. O bir tenkit bıçağı olmayıp, bir silahtır. Mevzuu red ve cerh etmek istediği değil, mahvetmek istediği bir düşmandır." (K. Marx, Hegel'in Hukuk Felsefesinin Tenkidi 1, s. 386,7)

Yani, Marksizm, tenkidine küfürle değil, izahla başlar. Lakin tenkit ettiğinin de iler tutar bırakmaz. Marksizm bir mevzu karşısında küçük burjuva tereddüdü ile lastikli sözü sevmez. Tenkidini hem şiddetle hem de kat'i yapar. Burası malüm iken,

hala "Marks büyük ütöplastleri şiddetle tenkit ve kat'ı sürette reddetmedi" yavesini savunan K. Sadi, marksizmi, kendi beyni gibi eklektik bir çorba mı sanıyor?

Sonra Manifestte "ütöplast doktrini şu noktaya kadar kabul ediyoruz" diye bir kayıt yoktur. Bilakis Manifest ütöplastleri şöyle itham eder:

- A- İşçi sınıfını sadece sosyetenin "en muztarip sınıfı"sayarlar,
- B- "Sosyal faaliyetin yerine şahsi icad faaliyetini geçirirler."
- C- "Kendilerini sınıf ziddiyetinin iyice fevkiyle sanırlar."

Marksizmin fantezi ve ütöplast saydığı bir doktrini Kerim Sadi, "Bir noktaya kadar Marks ve Engels tarafından kabul edilmiş" gibi gösterir. Marksizmin hayal ve kuruntuyu hangi "noktaya kadar kabul" edilmiştir?

K.S. daha aşağıda gene tekrarlar: "Fakat Manifest onların [üç ütöplastin] burjuva rejimi hakkındaki intikatlarını kabul etmekle beraber, sulhperver, ütöplast ve siyasi kavgadan kaçınan sosyalizme, proleteryağa has yeni tenkitçi iştirakçilikle karşı çıkar." (no. 13, s. 9) derken, yalnız karanlık kalmıyor, manayı de tahrif ediyor. Çünkü "siyasi kavga", inkılapçı da olur, mürteci de olur, yerinde sayan bir reformizm de olur. Halbuki Manifest: "Bunlar her türlü siyasi hareketten ve bilhassa her türlü inkılapçı hareketten kaçınırlar" der.

Demek: evvela K.S. bu "bilhassa inkılapçı hareket"i hasıraltı etmiş; saniyen Manifestte şöyle bir pasaj vardır: "Fakat, sosyalist ve komünist yazıları aynı zamanda tenkit unsurlarını ihtiva ederler. İşte bu sebeptendir ki onlar ameleleri tenvir etmek için gayet faydalı malzemeler tedarik etmişlerdir."

Gerçi bu pasaj ütöplast sosyalistler sırasında geçer, fakat dikkat ederse, cümlede: 1 - Sırf ütöplast yazıları değil, umumiyetle "sosyalist ve komünist yazıları" deniliyor. 2 - Bunlar bir doktrin değil "tenkit unsurları" "faydalı malzemeler"sayılıyor, 3- Bu tenkit unsurlarını Marksizm "kabul ettim" demiyor, "ameleleri tenvir için faydalı buluyor. Filhakika Marksist tenkit ile hayalci sosyalist tenkidi arasında dağlar kadar fark vardır. Marksizm bir ilim, ütöplastizm bir hayal'dir. Fakat, biz - farzumuhal olarak - Marksizm ütöplastların intikadlarını aynen kabul etti diyelim. Bu, Marks'ın ütöplast doktrini kabul etmesi demektir? Hayır. Çünkü gene Manifest: Derebey sosyalizmi için "bazen acı nüktelicesine dokunaklı bir tenkit le burjuvaziyi ta

kalbinden vurur." Küçük burjuva sosyalizmi için: "Bu sosyalizm gayet büyük bir ferasetle modern istihsal şartları için lazımı gayri mufarik olan tezatları tahlil etti" der. O zaman, Kerim Sadi "tahlil" ve "tenkit" ediciliklerinden dolayı bu mürteç sosyalizmleri de marksizme kabul ettirmeğe kalkışabilir mi? Buraya kadar söylediklerimizden çıkan netice şudur:

Kerim Sadi doktrin olarak Marksizm'in ne olduğunu bilmiyor. Bizzat Marks Veydemeyer'e yazdığı 5 Mart 1852 tarihli mektubunda der ki:

"Bana gelince, benim liyakatim, ne muasır sosyete içinde sınıfların mevcudiyetini keşfetmiş olmak, ne de sınıfların aralarındaki savaşları keşfetmiş bulunmaktadır. Burjuva tarihinin bendenuzun müddet önce bu sınıflar savaşı tarihinin inkişafını anlatmışlardı. Benim yaptığım şunları isbat etmektен ibarettir; 1- sınıfların mevcudiyeti istihsalin muayyen tarihi inkişaf salhalarına bağlanır; 2- sınıfların savaşı bizzature proleterya diktatörlüğüne varır; 3- Bizzat bu diktatörlük bütün sınıfların ortadan kalkmasına ve sınıfsız bir sosyete teşekkülüne geçişten ibarettir."

K.S. Marksizm'in bu üç öz prensibinden hangisinde ütöpizmden "kabul" edilmiş bir zerre bulunuyor? Marks'tan evvelki bütün sosyalizmler gibi, üç büyük ütöpist de bazı "fikirler" ortaya atmış olabilirler. Fakat Marksizm ortaya laalattayin fikir atmak değil, sosyalizmi ilmi surette ispat etmektir. Sınıfsız sosyete teklifini bütün hayalci sosyalistler ortaya atmışlardı. Lakin Manifestin dediği gibi: "Bizzat bu teklifler dahi gene sırf ütöpik bir manadadırla." Marksizm'in yaptığı, bu ütöpilerin yerine, proleterya diktatörlüğü realitesini mihver yapmaktadır.

K.S. nin "bir noktaya kadar" Marks ve Engels'e "kabul" ettirmek istediği üç ütöpist hakkında Manifest toptan şu mütaaleayı yürütür:

"Bu ilk proleterya hareketine yoldaşlık eden inkılapçı edebiyat ise, esas itibarile bizzature mürteçidir. Alemşümül bir riyazeti ve kaba bir musavatçılığı parmakla gösterir."

İşte Kerim Sadi, "esas itibariyle mürteci" olan ütöpistleri velevki "bir noktaya kadar", öz inkılapçı Marksizm'e kabul ettirmeğe kalkıştığı için, boylu boyunca bir Marksizm kalpazanıdır.

Lakin ütöpistlerden bahsedilirken Manifestin şu sözü hiç te suküt ile geçiştirilemez: "Tenkitçi, hayalci sosyalizm ve komünizmin ehemmiyeti, tarihi inkişafı maküsen mütenasiptir."

Yani zaman geçtikçe ütopyizm, inkılap hareketinin başına bela olmuştur. Onun için 1847 son baharında Engels, Doğrular federasyonu için yazdığı Profesyon dö fua da şöyle der:

"7. soru: Sosyalist ve komünist partilerine karşı alacağınız vaziyet nedir?"

"Cevap: Sizi bu (furye taraftarı denilen) sathi adamlara karşı, nerede görünürlerse, kuvvetli bir muhalefette bulunmaya davet ederiz.

K.S. "bahusus Furye ve Ovn'un doktrinleri bir noktaya kadar Marks ve Engels tarafından kabul edilmiştir" diyor. Halbuki Engels, 1 Mayıs 1890 tarihinde Manifeste Londra'dan yazdığı ön sözde, bize şunları haber verir:

"Manifeste intişar ettiği zaman ona bir sosyalist manifesti adını veremedik, 1847 de sosyalist dendi mi iki çeşit adam anlaşılıyordu: Bir taraftan muhtelif ütopyist sistemlerinin şakirdleri, hususile İngiltere'de Ovnistler ve Fransa'da Furyeristler. Diğer taraftan her ayarda sosyal şarlatanlar." "Her iki halde de bunlar amele hareketine yabancı ve bilakis kürtürlü sınıflarda dayanak bulmayı araştıran kimselerdi." "Sosyalizm hiç olmazsa berri Avrupa'da salonlara girmişti. Komünizm ise böyle bir şey yapmamıştı."

Bu son hatırlattıklarımız, K.S. ütopyizminin ta kendisini karakterize etmiyor mu?

Halüsa: 1 Manifest marksizmden önceki sosyalist cereyanlarının sınıfı temayüllerini tespit ederken ütopyistleri proleteryanın iptidai şekline bağlar. 2 Fakat bütün sosyalist doktrinleri gibi, ütopyistleri de tenkit eder. 3 Ovn ve Furye kendi zamanları için birer deha sayılısalar bile, doktrinleri hele marksizmin doğuşu sırasında cidden soysuzlaşmış bir irticadı.

Anlaşılan bu bahiste de hep o Kautsky'nin "damı iğfaline" düşen K.S.ye, acaba Marksizmle ütopyizmi birbirine karıştırmak fikri nereden gelmiş?" (s. 25-30)

Marksizm'e inisiye olmayanları dehşet içinde bırakan ittihamnameyi hülasa edelim, Kerim Sadi:

a) "Sosyalistler ve komünistler arasında tefevvuk için çarışan sayısız cereyanları tahlil eden "Manifest" bu cereyanları şiddetle tenkit ve kat' i surette reddeder: Yalnız sen simon Furye ve Oven gibi büyük ütopyistler müstesna. Bunların ve hususile Furye ve Oven'in doktrinleri bir noktaya kadar Marx ve Engels tarafından kabul edilmiştir."

b) Fakat, "Manifest" onların burjuva rejimi hakkındaki intikatlarını kabul etmekle beraber sulhperver, ütöpik ve siyasi kavgadan kaçınan sosyalizme, proleteryağa has yeni tenkitçi iştirakçilikle karşı çıkar. (3)"

c) "Eserin sonunda, "Manifest" iştirakçilerin ihtilal zamanında, bilhassa burjuva fırkalarına karşı taktiğinin tetkik eder." Dediği için...

1) Marksizmi kendi beyni gibi EKLEKTİK BİR ÇORBA sanıp YAVE savuruyor;

2) Kautsky'nin "adamı iğfaline" düşerek Marksizm'le ütöpizmi (hayalci sosyalizmi) birbirine karıştırıyor;

3) "Manifest"ın içinde neler yazıldığından BİHABER bulmuyor;

4) DOKTRİN OLARAK MARKSİZM'in ne olduğunu BİLMİYOR;

5) BOYLU BOYUNCA BİR MARKSİZM KALPAZANI (yani psödo-Marksist veya marksçılığın en büyük ve tehlikeli düşmanı) oluyor...

Kerim Sadi'nin alınına ebedi bir cehalet ve hayınlık damgası vuran şahane bir tenkit, muarızı yerin dibine geçiren harikulade bir darbe!

Heyhat ki "bu tenkit" ve bu "darbe" HİÇBİR SURETLE Kerim Sadi'ye dokunamaz. Zira, Marks mektebinin hakir şakirdi, yukarıki hükümleri en muteber bir kaynaktan iktibas etmiştir. Yani, "Sosyalist Akademisi"nde layık olduğu saygı ile alkışlanan ve Biblioiothèque Marxiste'in birinci numarasında basılan bir konferanstan alınmış ve "tarihi bir vesika" cüz cüz basıldığı için de me'haz göstermeyi tabiatıyla kitabın sonuna bırakmıştır. Ecel terleri dökmeye başlayan Hikmet Kıvılcım'a artık konferansçının da kim olduğunu söyleyebiliriz. Marx'la Engels'in eserleri üzerinde azami derinleşmiş bir otorite sayılan; Marx - Engels Enstitüsü'nün başında iki büyük üstadın külliyatını basan ve "Manifest"i tam bir selahiyetle şerh ettiğine kimsenin şüphesi olmayan Marx'in cihan çapında meşhur biyograf ve şarihi D. Riyazanof. Dinleyelim..

"Le Manifeste analyse les innombrables couranis qui luttent alors pour la supprématie parmi les socialistes et les communistes. II les critique violemment et les repousse catégori-

quement, a l'exception des grands utopistes Saint-Simon, Fourier et Owen, dont les doctrines, particulièrement celles des deux derniers avaient été jusqu'a un certain point acceptées et refondues par Marx et Engels. Mais, tout en adoptant leurs critiques du régime beurgeais, le Manifeste oppose au socialisme pacifique, utopique et évitant la lutte politique, le programme révolutionnaire du nouveau communisme critique prolétarien.

Dans sa conclusion, le Manifeste examine la tactique des communistes pendant la révolution, particulièrement a l'égard des parties bourgeois"⁴ Marksizm kurlarında verilen dördüncü konferanstan, 1922)⁽⁵⁾.

"Manifest"deki IV. mephasını tahliline taalluk eden bu hükümler, tekrar ediyoruz Marks-Engels Enstitüsünü temsil eden Riyazonof gibi bir sommitenin ağzından çıkıyor, bir. "Sosyalist Akademisi"nde V.K.P.'nin organize ettiği Marksizm kurlarının dinleyicileri"⁶ tarafından Kemali hürmetle kabul ediliyor, iki; Beynelminel Marksist neşriyat sahasındaki ehemmiyeti malum olan ve Marks-Engels-Lenin Enstitüsü'nün kontrolünden geçen "bibliyotek Marksist"te basılıyor: üç!

Hiç şüphe yok ki başta "Enstitü olduğu halde bu derece şen'i bir bühtana uğrayan bu müesseseler manevi otoritelerine şuursuzca inidirmek istenen darbenin hesabını "Marksizm kalpazanları" müellifinden - öz Marksçı görünmek sevdasıyla Marksizme çatan yani objektif olarak burjuva ideolojisine hizmet eden ve dünyanın hiçbir yerinde misline tesadüf edilmiş cahilane "tefsir"lerle kominist doktrinine suikast yapan bu enmuzeci Marksist taslağından - soracaklardır.

Notlar:

(1) İnsaniyet Kütüphanesi No: 27

(2) Marksizm Kalpazanları Kimlerdir? Tip no 1 Kerim Sadi ("Marksizm biblioteği" yayınları, no. 9)

(3) Tarihi bir vesika.....kelimelerin altını Hikmet Kıvılcım çizmiş.

(4) Mukayyese gösterir ki "tarihi bir vesika"da herhangi in-di bir tefsire yer verilmemiştir. Hatta Fransızca metindeki ke-limelerin karşılığını (dizgi esnasında düşen birtek eksikten sar-fınazar) aynen bulabiliyoruz.

(5) Marks-Engels 79 (bibliothèque Marksiste no 1) bu kur-lar Riyazanof teklifi üzerine V.K.P'nin Moskova Komitesi Aji-tasyon Seksiyonu tarafından tertip edilmiştir.

(6) Marksist hazırlıklarını kuvvetlendirmek maksadıyla Marksizm kurlarına devam eden ve %80'den fazlası proleter olan bu dinleyicilerin yarısından çoğu 30 ve daha büyük yaş-taydı. 69'u 1917 Birinci Teşrin İhtilalinden önce, 64'ü de 1918 ve 1919'da partiye intisab etmişti.

"MARKSİSTLERİMİZ MARX'I NASIL BALTALİYOR?"

Kerim Sadi

Yeni Adam Dergisi'nin

96. sayısında (1935) yayınlanmıştır.

"Cehlin hiç bir zaman, hiç kimseye faydası dokunduğu görülmemiştir." - Karl Marx -

1.

Hikmet Kıvılcım tarafından Türkçeye çevrilen yazısında, bütün Marksçı sistemin ışıklı bir minyatürünü veren Lenin, Marx'la Engels'in eserlerinden ve bilhassa "Kapital"den bazı ibareler alıyor ki, mütercim bunları, hemen kamilen, hurdehaş etmiştir.

1.

"Paranın hususi şekilleri sosyal istihsalin gayet muhtelif derecelerini gösterirler." (Marksizm Bibliyoteği, No. IV, s. 11).

Halbuki metinde "des gesellschaftlichen Produktionsprocesses" deniyor ki "sosyal istihsal"ın değil, sosyal istihsal prosesinin yani içtimai istihsal vetiresinin, içtimai istihsal seyrinin demektir.

2.

"Büyük sanayi, sosyalca teşkilâtli ve aile muhيتينin dışarısında kadınlara, her iki cinsten delikanlılara kız ergenlere ve çocuklara tahsis ettiği katî rol dolayısıyla, yüksek şekilli bir aile için ve her iki cins (yani kadınla erkek) arasındaki münasebetler için yeni bir ekonomi temelini kor. (s. 43) Metni yazalım:

"... so schafft nichtsdestoweniger die grosse Industrie mit der entscheidenden Rolle, die sie den Weibern, jungen Personen and Kindern beiderlei Geschlechts in gesellschaftlich organisirten Produktionsprocessen jenseits der Sphere des Hauswesens zuweist, die neue ökonomische Grandlage für eine

höhere Form der Familie und des Verhältnisses beider Geschlechter". (Cilt I, Fasil IV, Mephas XIII, 9)

Görülüyor ki, H. K.'ın tercümesiyle "Sermaye"nin metni arasında, manâ cihetinden, hiç bir münasebet yoktur.

Zira:

a) Büyük sanayi katî rol tahsis ediyor. Kime? H. K.'a göre, sosyalca teşkilâtli ve aile muhitinin dışarısında bulunan kadınlara, ilh... Metne göre, büyük sanayi aile muhitinin dışında sosyalman teşkilâtlanmış istihsal prosesinde katî rol vermektedir.

b) Büyük sanayi bu verdiği katî rol dolayısıyla yeni bir ekonomi temeli koyuyor. Ne için? H. K.'a göre: evvela her iki cins arasındaki münasebetler için, saniyen de yüksek şekilli bir aile için! Halbuki metne göre, bu temel ailenin ve kadınla erkek arasındaki münasebetlerin yüksek bir şekli içindir. Yani hem ailenin yüksek bir şekli için, hem de iki cins arasındaki münasebatın yüksek şekli için.

Metnin meali şu :

... Bununla beraber büyük sanayi kadınlara, her iki cinsten gençlere ve çocuklara, aile muhitinin haricinde sosyal olarak organize edilmiş istihsal vetiresinde ayırdığı katî rol ile, ailenin ve her iki cins arasındaki münasebetlerin yüksek bir şekli için zaruri olan yeni ekonomik temeli de yaratır.

3.

"Tabii ailenin cermen - romen şeklini mutlak saymak..." (s. 43)

Tabii ailenin cermen - romen şekli ne demek?

"Es ist natürlich ebenso albern, die christlichgermanische Form der Familie für absolut zu halten..."

Yani :

Tabiidir ki, ailenin hıristiyan - cerman şeklini mutlak telâk etmek...

4.

34. sahifenin 19. satırında "endüstri kapitalisti için" ibaresine tesadüf olunuyor ki, aslı "für das industrielle Kapital"dır. Yani, sanayi kapitali için, endüstri sermayesi için.

5.

"Gerçekte deyiş edilen muhtelif mahsullerin kıymetçe müsavi oldukları daha bildirilirken muhtelif işlerin, insan işi olmak itibarıyla, birbirine müsavi buldukları da teyit edilmiş olur." (s. 8)

Demek mahsuller gerçek olmayarak, yahut gerçeklik (şee-niyet) haricinde de değiş edilebiliyor?!!!

Metni yazalım:

"Indem sie ihre verschieden artigen Produkte einander im Austausch als Werthe gleichsetzen, setzen sie ihre verschiedenen Arbeiten einander als menschliche Arbeit gleich. Sie wissen das nicht, aber sie thun es."

Meali:

Mübadele edilen muhtelif mahsullerin kıymetçe müsavi olduklarını tesis etmekle, onlar (yani insanlar) şunu tastik etmiş olurlar ki, muhtelif işler insan işi olmak itibarıyla yekdiğerine müsavidir. Bunu bilmeyerek yaparlar.

Proseyi "gidiş", kategoriye "bölük" diye çevirerek terminolojiyi keyfine kurban eden mütercim "Kapital"den alınan ibarelerin bir kısmını tayyettiğı gibi, bir kısmını da ehemmiyetli eksiklerle nakletmiştir: S. 23 ve 24'te olduğı gibi. Halbuki buna hakkı yoktur. Madamki Lenin'i dinliyoruz, o, ustasından hangi ibareleri alıyorsa biz de onları aynen - yani ötesini berisini kesip budamadan - nakletmeye mecburuz.

Marx, "Kapital"ın Rusça tercümesi basılınca çok sevinmiş ve Rusya gibi geri bir ülkede ilmi sosyalizm fikirlerini anlayıp yaya-bilecek insanların yetiştiğini görmekle büyük bahtiyarlık duymuştu. Ölümünün ellinci yıldönümünden birkaç sene sonra, istanbul şehrinde ve "Marksizm Bibliyoteğı" serisinde, o ko-losal ve harikanüma eserindeki ibarelerin - hem de bir "marksist" elile! - baltalanacağını bilseydi kim bilir nasıl tasalanırdı?

II.

"Zur Kritik"ın materyalist tarih telâkkisine yani tarihe maddeci bakışa ait ana çizgileri kısaca gösteren meşhur önsözündeki bir ibareye Hikmet Kıvılcım tarafından şöyle manâ veriliyor:

"Maddi yaşayışın istihsal tarzı sosyal, politik yaşayışın ve umumiyetle manevi hayatın gidişini şartlandırır."

(Marxizm Bibliyoteğı, No. III, s. 23)

Demek, umumiyetle manevi hayatın ve hususiyle de sosyal ve politik yaşayışın gidışini(!) şartlandırır, öyle mi?

Asıl metni yazmadan önce, ibarenin ehemmiyetini göstermek üzere, Engels'in dediklerini hatırlayalım. Karl Marx'ın yukarıda zikri geçen eseri hakkında yazdığı yazıda, Engels bu ibareden bahsederken "yalnız ekonomi için değıl, belki bütün

tarihi bilgiler için inkılâpçı bir keşif oldu" diyor ve tarihî bilgilerden sonra parantez içinde şunları ilave ediyor: "Ve tabiat bilgileri olmayan bütün bilgiler tarihidir".

İlimde ve bu derece geniş bir sahada revolüsyoner bir keşif sayılan jeniyal ibarenin aslını yazalım:

"Die produktionsweise des materiellen Lebens bedingt den sozialen, politischen und geistigen Lebensprozess überhaupt."

Meali :

Maddi hayatın istihsal tarzı umumiyetle sosyal, politik ve fikri hayat prosesini şartlandırır.*'

Görülüyor ki, "umumiyetle" manâsına gelen "überhaupt" adverbî, Hikmet Kıvılcım'ın tahmin ettiği gibi, "geistigen" kelimesine asla ve kat'a ilişik değildir.

Metn, maddi yaşamayı istihsal ediş tarzıdır ki umumiyetle hayat prosesini şartlandırır, diyor. Nasıl veya ne gibi hayat prosesini? Sosyal, politik ve fikri hayat prosesini.**'

Filvaki, tarihi maddeciliğe göre, muayyen bir devrin maddi yaşayış şartlarını anlarsak bütün sosyete ve devlet münasebetlerini, dini ve hukuki bütün sistemleri ve bütün teorik görüşleri anlarız. Maddî maişet şartlarının tetkiki bize diğerlerinin anlaşılmasını temin eder. Zira içtimai, siyasi ve fikri hayat proses-ünün şartlarını koyan maddi hayatın istihsal tarzıdır.

Şimdi doğrudan doğruya Hikmet Kıvılcım'a hitap ediyorum: Mademki henüz Marx mektebinin consiencieux bir şakirdi için zaruri olan çetin dimağ hazırlığından mahrumuz, daha açık bir ifadeyle, mademki Marx'i anlamıyoruz, tercüme namı altındaki bu çeşit manasızlıklarla asırların ender gördüğü dahi düşün-ü-cünün doktrinini - arzumuz hilâfına da olsa - diskredite etmek hakkını kendimizde nasıl bulabiliriz? Konbatif tanperamanını taktir ettiğimiz Hikmet Kıvılcım şunu bilmeye mecburdur ki, sadece Marks'a veya ölküsüne aşık olmak şimdiye kadar hiç bir ülkede hiç bir faniye büyüklerin büyüğü üstadın eserlerini doğru talim edebilmek selahiyetini verememiştir.

Birinci cüzün sonu

* Aynı ibarede Prof. Bâbanzade Hüseyin Şükrü, Şevket Süreyya, Haydar Rıfat ve Mahmut Esat Bozkurt'un işlediği hatalar için "Bir Profesörün Hataları", cüz: 1 ve "Şevket Süreyya'nın Hataları" cüz; 5'e bakınız.

"processus" veya proseyi "gidiş" şeklinde anlayan bir "Marksist'e haklı olarak sorarız: Quo vadis?

MARKSİZM "MÜDAFİİ" KERİM SADI

B.R. [Reşat Fuat Baraner]P>

Bir kaç yıldır bir Marksizm müdafii türedi: Kerim Sadi. Sağa sola çatıyor. Tipik bir küçük burjuva kafası olan bu adam, kendisini pek bilgîç satıyor. Marksizmi kendisinden başkasının anlamadığını iddia ediyor. Büyük işlerle uğraştığını ve bunun için, küçük işlere dakikasını bile veremeyecek kadar meşgul olduğunu söyleyen bu adamın foyasını meydana vurmak lazım geldi.

Eline, Almanca ve Fransızca lügat almış, önüne Marksizm'e ait bir iki kitap koymuş, habire "hata" çıkaran bu adamın şimdiye kadar kendisinden çıkma hiçbir telif eseri görülmedi. Yazdığı şeylerde fikirler karmakarışık ve çok defa da yanlışdır. Çünkü, bu büyük tenkitçinin kafasındaki Marksist bilgi, tıpkı saçları gibi, dağınık ve karışıktır.

Tercüme yanlışlıklarını çıkarıyor. Tercüme yanlışlarını; burjuva yazıcıları tarafından bile bile ve Marksizm'i tahrif için yapıldıkları takdirde, göstermek, hiç kuşku götürmez ki iyi bir şey. Düzeltmek de tabii daha iyi ve faydalı. Şimdiye kadar Kerim Sadi burjuva yazıcılarına ve renegatlara karşı yaptığı tenkitlerini küçük broşürler halinde bastırıp satıyordu. Ne olurdu hep böyle kalsaydı! Halbuki o, şimdi işi büsbütün azıttı. Bu son aylarda hali gösteriyor ki Kerim Sadi, Marksizm'i ve onun müdafaasını kendisine bir geçim vasıtası olaak kullanıyor. Hem de o, münevver muhit içinde henüz kafi derecede yayılmamış ve bakir bir konu olmasından faydalanarak, Marksizm'i spekülâtif maksatlarına alet ediyor. Kendisine bu yola şöhret ve kazanç arıyor, kendisinde tümen tümen bulunan küçük burjuva kaprislerine alet ediyor Marksizm'i.

Kerim Sadi'nin asıl maksadı, Marksizm'i benimseyerek müdafaa değildir. Eğer Kerim Sadi; Marksizm'i kötölemek için, ol-

duğundan başka türlü gösterenlere hücumla kalsaydı yukarıda söylediğim hakiki maksadını uzun zaman saklamakta belki de muvaffak olurdu. Fakat o, kendisine hiç de layık olmayan komünist süsünü vermekle, kendisini ötekine berikine partili tanıtmakla, samimi inkılâpçıları ve Marksistleri burjuva gazetelerinde kötölemekle, partiyi kötöleyenlerle elele verip partiye karşı dedikodu yapmakla Marksizm'le olan bağının ne çeşit olduğunu meydana dökmüş oldu. Bu halleriyle o, mahiyetini sırtı verdi.

Kerim Sadi Marksizm'in müdafaası namına Hikmet Kıvılcım'ı, Yeni Adam mecmuasında tenkit etti. Onu, komünizm düşmanı Peyamile bir sıraya koydu. Öyle zannediyorum ki, yalnız bu vakıa Kerim Sadi'nin ne dereceye kadar Marksist, Marksist ve Leninist prensiplerini ne dereceye kadar hazmettiğini ve onlara sadık olduğunu gösterdi.

Tenkit edilen Hikmet Kıvılcım, inkılâpçılığın iliklerine kadar işlediği bir adamdır. Marksizm ve inkılâp uğrunda yaptığı çarpışmalarıyla kendisini tanıtmış, bütün bu savaş esnasında 7-8 yıl hapislerde yatmış, yıllarca uzayan bu sürünmelerinden her zaman daha kuvvetli ve imanlı bir inkılâpçı olarak çıkmış. Her hangi bir inkılâpçı, hayatını proletaryanın kurtuluşuna hasretmiş ve canını inkılap uğruna vermeye her zaman hazır olanları hiç bir zaman, burjuva gazetelerinde tenkit edip kötölemez. Çünkü, samimi bir inkılâpçı, böyle kötü niyetli tenkitlerin burjuva gazetelerinde niçin basıldığını, inkılâp mücahitlerini kötölemek, onlar arasında ikilikler çıkarmalar için pusu kuran ve fırsat bekleyen polisin de bunları nasıl ve ne maksatla kullandığını bilir. Her hangi bir inkılâpçı bilir ki bu gibi şeyler, Türkiye inkılap hareketine karşı çevrilmiş bir darbedir bir provokasyondur.

Kerim Sadi bunu düşünmez. Çünkü onda samimi inkılâpçı ruhu, hakiki komünist terbiyesi disiplini ve şevki tabiisi yoktur.

İşte kısmen, Kerim Sadi'nin Marksizm'i kendisine sırf şöhret ve kazanç temin etmek için spekülasyon vasıtası yaptığına dair hükmümüzün dayandığı temeller. Gelelim asıl tenkidin kendisine:

Kerim Sadi büyük bilgiç yumuşaklığıyla Hikmet'e isnad ettiği cehaletin, kendisinde okkalarla olduğunu söylemeye hacet yok. Ondaki yalnız ağız kalabalığı, cümlecilik ve şantajdır. Hikmet'in tercümelelerinde dediği gibi bazı hatalar var. Fakat, ha-

tarlar da mana ve anlayış bakımından ziyade cümle kuruluşu ve gramer bakımındandır. Meselâ: Hikmet tercümesinde prosese "gidiş" demiş... Ben eminim ki Hikmet prosesin ne olduğunu Kerim Sadi'den daha iyi bilir O, Kerim Sadi gibi proses mukabili vetire, seyir gibi yaban kelimeleri kullanmamak gayretiyle bir kelime aramış ve kendine göre gidişi bulmuş. Bu doğru olmayabilir.

Cümle ve mana yanlışlarına gelelim: Kerim Sadi, Hikmet'in tercüme ederken yanlışla düştüğü her cümlenin asıl doğrusunu!! Almanca aslından tercüme ediyor. Bakın ne tercüme: "Mübadele edilen muhtelif mahsullerin kıymetçe müsavi olduklarını tesis etmekle onlar (yani insanlar) şunu tastik etmiş olur ki muhtelif işler insan işi olmak itibarıyla yekdiğerine müsavidir. Bunu bil-meyerek yaparlar." [Yeni Adam: sayı 96, sahife 4]

Biz de bu cümleyi bildiğimiz dildeki mukabili ile karşılaştırdık. Bu tercüme aslı ile karşılaştırılınca iki şey göze çarpıyor; evvela Kerim Sadi Almanca bildiğini pek küstahça fazla zannediyor. Halbuki, Almanca bilmiyor, Almancadan Türkçeye iyi lugatlar da olmadığı için, sık sık lugatları karıştırmasına rağmen okuduğunu anlamıyor, ikincisi; Almanca noksanlığı yüzünden yanlış anlayışının, Marksizm'le kabili telif olmadığını kavrayamayacak kadar Marksizm'in cahilidir. Birinci iddiamızın ispatı: Metnin aslında "Tesis etmek, tastik etmek" gibi kelimeler hiç yok. Cümlenin içinde, "mübadele edilen" kelimesi nerede? Orada yalnız mübadelede kelimesi var. Aslında "muhtelif mahsuller" değil, muhtelif cins mahsuller var. Marks, "kıymetçe müsavi olduklarını" dememiş çok şükür! Kıymet olarak müsavi tutmakla demiş ve ila... Asıl metnin tercümesi şu:

"Muhtelif cins mahsullerini mübadelede kıymet olarak müsavi tutmakla, onlar muhtelif işlerini insan işi olarak birbirine müsavi tutarlar..." işte bu kadar. Şimdi gelelim Kerim Sadi'nin bu tercümedeki yanlışlarının ekonomi politik bakımından incelemesine.

1- Mübadele edilebilmesi için mahsullerin muhakkak ayrı cinslerden olması şarttır. Yani mübadele edilecek mahsullerin başka başka ihtiyaçları karşılaması lazımdır.

2- Birbirleriyle mübadele edilen mahsullerin kıymetçe birbirine müsavi olması tabii. Fakat, burada Marks'ın mevzuubahs ettiği şey, mahsullerde müşterek olan kıymet, yani mübadele

kıymetidir. Muhtelif esas mahsuller, havi oldukları mübadele kıymetleri, kıymet olarak, aynı -dikkat edilsin kıymetçe müsaavi değil, biri ötekenden iki kat fazla kıymette olabilir, o zaman bire karşı iki mübadele edilir, yani keyfiyetçe aynı, Kerim Sadi'nin anladığı gibi kemmiyetçe değil- tutulduğu için mübadele edilebilirler.

3- Mübadele kıymetini yaratan mutlak sayıdır. Onun içindir ki insan sayı muhtelif işlerde müşterek ve keyfiyetçe bir tutulur. Çünkü her metada alelîtlak insan sayı vardır.

Yukarıda aldığım cümle emin olunuz ki laalettayin alınmış bir cümledir. Görülüyorki Almanca ve Marksist bilgisi pek kıt tenkitçi başı cümleyi yanlış anlamış, yanlış tercüme etmiş; Marks'a gayri ilmi ne herzeler yüklemiş.

Şantajcı Kerim Sadi'ye son sözüm şudur: Nazım Hikmet'le parti ve hakiki inkılâpçılar aleyhine ittifaktan vazgeçsin, hakiki Marksistlere dil uzatmasın; kendisini ötede beride Marksist, hele partili komünist satmasın!

ⁿ Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin gizli yayın organı olan Orak Çekiç Dergisi'nin 20-12-1935 günkü sayısında yayınlanan bu eleştiri yazısı B.R. imzasını taşıyor. Gerek yazının üslubundan, gerek Almanca'dan çeviri konusunda uzman olduğundan, gerekse daha sonraki bazı yazılarında, 1935-36 yıllarındaki Orak Çekiç'teki yazıların kendisine ait olduğunu yazdığı için bu makalenin Reşat Fuat Baraner'e ait olması çok kuvvetle muhtemeldir. Yazı, Prof. Mete Tunçay'ın "Türkiye'de Sol Akımlar" kitabının 2. cildinden alınmıştır.

LİBERALİZM VE MARKSİZM ARASINDA TÜRK GENÇLERİ

Suphi Nuri İleri

Geçen ders yılı içinde memleketimizde gençlerimizin bilgilerini aydınlatmak için pek çok kitap ve mecmua neşredildi.

Eski bilgilerde okumak, öğrenmek, anlamak isteyen Türk gençleri kitap bulamazlardı. Şimdi ise ellerinde istedikleri kadar yazı var. Ve bu yazılar pek muhtelifdir. Birbirine zıt iki iktisadi, içtimai ve siyasi mesleğin nazariyeleri, prensipleri, münakaşaları hep birden Türk gençliğine sunuldu. Ve Türk gençliği bunlardan kendi temayüllerine göre istifade etmek hususunda adeta başıboş bırakıldı.

Bir takımları Türkiye'de matbuat hürriyeti yok derler. Ne yanlış bir propaganda değil mi?

Hiç bir zaman Türk matbuatı bugünkü kadar hür değildi. Matbuat hürriyeti yalnız gazeteler ile ağız dolusu şahsiyat yapmak, küfür etmek demek değildir. Asıl matbuat hürriyeti demek iktisadi, içtimai ve siyasi meslekler hakkında yazmak, bunları tetkik ve tenkit eylemektir. Bu ise bugün tamamıyla mümkündür. Velhasıl kalem erbabı da bundan istifade edip duruyorlar.

Bu küçük başlangıçtan sonra pek sathi olarak bahs mevzuu olan edebiyata geçelim.

Bir yandan liberalizmin demokratik, parlamentarizmin ve hatta sermayeciliğin samimi taraftarı olan üstat Hüseyin Cahit (Fikir hareketleri) mecmuasıyla mesleğini her hafta serbestçe müdafaa ediyor. Muhalifi olan meslekleri de yine serbestçe tetkik eyliyor. Fertçiliği ve hürriyeti sevenler (Fikir hareketleri)nde kendilerini memnun edecek, ilim ve irfanla mı arttıracak

pek çok malumat buluyorlar. Aynı zamanda muhaliflerini fena mevkilere koyacak kadar da tenkit vesileleri buluyorlar.

Ne mutlu liberalizme değil mi?

Üstat Cahit Mithat Paşaların, Namık Kemallerin açtığı yolu bıraktırmıyor, hep aydınlatıyor. Ve bunun için de dünyanın en namlı muharrirlerinden, müelliflerinden parçalar tercüme ederek edebiyatımızı zenginleştiriyor.

Edebiyat dedim. Evet Hüseyin Cahid'in üslûbunun da bu liberalizm propagandasına pek büyük hizmeti dokunduğu inkâr edilemez.

Öbür yandan da liberalizme karşı olanların neşriyatı, propagandası, mücahedesı var.

Fakat bunlar kendi aralarında, birleşmemişler, anlaşamamışlardır. Aralarında, (Sevkülceş) farklar, ziddiyetler ve adeta düşmanlıklar var.

Bilmemki evvelâ merhum (Kadro)dan bahsetmek doğru olacak mı?

Evet (Fikir hareketi)ne karşı (Kadro). Bir vakitler ortalık bu iki kahramanın elinde, idi. Liberalizm ve anti liberalizm - fert ve cemiyet - hürriyet ve disiplin - halk ve devlet.

Türk gençleri bu birbirine zıt olan iki doktrinin inceliklerine varıncaya kadar bütün esrarını bu iki mecmua sayesinde öğrendiler ve tabiatıyla iki cepheye ayrıldılar. Herhalde (Kadrocun bu memleket fikriyatına hizmeti oldu. Bu inkâr edilemez. Ve bu mecmuanın yeri bugün boştur. Gerek (Kadro)ya ve gerek buna benzer bir mecmuaya yer vardır.

(Fikir hareketlerine ve Hüseyin Cahid'e karşı bir vakitler Şevket Sürreya'nın (Kadro)su vardı.

Şimdi demecmuayerine kitap ve risaleler ile karşı geliniyor.

Tabii kitaplar daha ciddidir, daha ağırdır. Bunların muhalefeti veya propagandası daha yavaştır. Sırf realite içindir. Yoksa halka kadar gidemez.

Fakat ufacak risalecikler öyle değildir. Bunlar mecmualara karşı gelebilirler. Adeta birer mecmuadırlar. Kitapları ileri sürülenlerin başında, üstat Haydar Rifat vardır.

Bir iki yıldır Haydar Rifat Türk gençlerine şu eserleri tercüme ederek sundu:

Lenin, Stalin ve Buharin'in (Komünizm)i.

(Lenin'in hayatı), dümoniznin (Bolşeviklik)i, Y. Letourner (Sosyalizm)i, Borhard'ın (Tarihi maddiyetçilik)i, J. Stalin'in (Lenin'in mezhebi).

Bu eserler okumak, öğrenmek, mukayese etmek isteyen kimseler için bulunmaz birer hazinedir.

Haydar Rifat külliyyatı ile karşımızda: (Kadro)nun hülâsa edilmiş makaleleri değil, belki tam ve mufassal tezler bulunuyor. Üstat sosyalizm ve komünizme dair yalnız kendi yazmıyor, başkalarına da kitaplar tercüme ettiriyor. (Dün ve yarın) tercüme koleksiyonunda bu mevzulara dair eserler çıkmaktadır.

Bütün bu eserlerin ilim ve malumat kısmı mükemmeldir. Fakat bunlarda Hüseyin Cahid'in üslup ye kitabeti yoktur.

Şimdi gelelim risaleler kısmına;

1 - (Marksizm bibliyoteği) Hikmet Kıvılcım, Karl Marks, Frederik Engels, Plekanof, Buharın, Lapidüs Ostravinityanof ye Jan Redin eserlerinden bazı kısımları alarak küçük formada 50 - 55 sahifelik risaleler halinde tercüme ediyor.

Aynı zamanda da Hikmet Kıvılcım (Edebiyatı Cedidenin Otopsis) ve (Mantık) ve Osmanlı ve İslam ve din tarihlerinin materyalizmi hakkında da risaleler kaleme almıştır.

Mevzuları kuvvetli olan bu küçük risaleleri okumak pek de o kadar kolay değildir. Çünkü bir taraftan yeni yeni kelime ve istilahlar ve diğer taraftan da üslup ve kitabet meselesi herhalde okuyucuların sayısını artıramayacak haldedir.

Propaganda yazılarının üslup ve kitabetine pek çok dikkat etmek gerektir. Çünkü bu yazılar herkes içindir, yoksa pek sabırlı birkaç münevver ve mütefekkir için değil. Bununla beraber ortada bir eser var, bir samimiyet var, bir kültür gayesi var. Hiçten iyi, veyahut meydanı yalnız (Fikir hareketleri)ne bırakmaktan iyi. Çünkü yalnız liberalizmi temcit pilavı gibi okuyup ezberlemenin hiçbir faidesi yoktur. Biraz da bunun aksini, yani sosyalizm ile komünizmi bilmek lazımdır.

2 - (İnsaniyet Kütüphanesi.) Kerim Sadi, Namık Kemal'e, Çine, Ahmet Haşim'e, bir şakirdin ye bir münekkidin (Mehmet Ali Ayni) ve bir mütercimim (Haydar Rif'at) ve Şevket Süreyya'nın ve bir profesörün, (Babanzade Hüseyin Şükrü) ve Hilmi Ziya'nın ve Hüseyin Cahit'in hatalarına ve edebiyatı cedideye Kesler'e ve ezcümle birer formalık bir çok risaleler neşretmiştir.

Bu zatın üslup ve hitabeti daha iyidir. Muarızlarının tercüme hatalarını bulmakta büyük ustalık gösteriyor. Diyalektiği de fevkalâde kuvvetlidir. Hasılı çok okumuş, çok inanmış bir mütefekkindir. Gerek Hikmet Kıvılcım ve gerek Kerim Sadi'nin fikir, meslek ve kanaatleri hakkında bir şey söylene-
mez. Çünkü Hüseyin Cahid'in liberalizmi müdafaa etmesi gibi bu gençler de anti-liberalizmi pekâlâ müdafa ediyorlar. Bu da haklarıdır.

Her kanaate riayet etmek gerektir. İş samimi olmaktadır. Bir de artistlik lazımdır. Yani müdafaa, münakaşa veya propaganda gayet sanatkârane olmalıdır. Herşeyden evvel üslup ve kitabet ve daha doğrusu halka kendini sevdirmek, beğendirmek meselesi.

İşte Maksim Gorki'nin, Andrejedin üslubu, işte Jozef Bartelminin Andre Tardiyonun veya H. Cahid'le K. Sadi'nin kitabeti. Herhalde biraz evvel de söylediğim gibi ortalığı yalnız liberalizmin müdafaasına bırakmak doğru olmayacağından bu risaleler neşriyatının tez, anti tez ve sentez yapmak hususunda pek büyük faydeleri görülecektir. Çünkü bugün Türk gençlerinin dünyada olup bitenleri bilmesi, dünyayı paylaşmak isteyen iktisadi, içtimai ve siyasi meslek ve mezheplere yabancı kalmaması gerektir. Maksat bir kültür işidir ve bir mukayesedir.

1789 Hukuku beşer beyannamesi bilinsin de Komünist Beyannamesi niye bilinmesin? Fransa ve İngiltere'nin nasıl idare edildiği öğrenilsin de Rusya, Almanya veya İtalya'nın nasıl idare edildikleri niye öğrenilmesin?

İşte mesele, Türk gencinin artık bilemeyeceği, öğrenemeyeceği bir ilim şubesi olamaz, kalamaz.

Hüseyin Cahit'le Kerim Sadi bize birer tez ve anti tez sunuyorlar. Bunlardan bir sentez çıkarmak Türk gençlerinin hakkıdır.

Bu makalemi bitirmeden önce liberalizm ve Komünizm ile hiç alakaları olmayan birkaç eski üstadın eserlerinden bahsederek bir netice çıkarmak istiyorum:

Bir taraftan Cenap Şahabettin, Süleyman Nazif, Ali Emiri, Ziya Gökalp gibi üstadlar gelip geçtiler. Bu zatlar çok ve iyi okumuş, fazla hissetmiş ve pek çok da mücadele, münakaşa ve mücahede de bulunmuşlardı. Makalelerini herkes sabırsızlıkla bekler, merakla okur ve zevkiyap olurdu.

Fakat bugün acaba bunların eserlerinden ortada ne kaldı? Hiç...

Çünkü ortada eser yoktu. Esercikler vardı. Bir sürü makale, risale vesaire. Fakat bir büyük eser?.. Yok. Öbür taraftan Cevdet paşayı, Ahmet Rasim'i, Namık Kemal'i alalım. Bu üstatlar Türk milli kütüphanesine öyle bir sürü makale ve risale değil, kelli felli eserler bıraktılar.

Bu memlekete acaba Süleyman Nazif mi hizmet etti yoksa Şemsettin Sami mi?

İşte mesele. Bunu yazmaktan ve sormaktan maksadım var.

İşte ortada kültür ve kanaatleri bulunan, eli kalem tutan, cesur ve fedakâr gençler var. Fakat neye bunlar vakitlerini ve vakitlerimizi hep risalelerle tüketsinler? Artık biz öyle bir iki formalık eser değil, adam akıllı telifat istiyoruz. Bakınız, henüz lisanımıza büyük mütefekkir Karl Marks'ın (Sermaye)si bile tercüme edilmedi.